

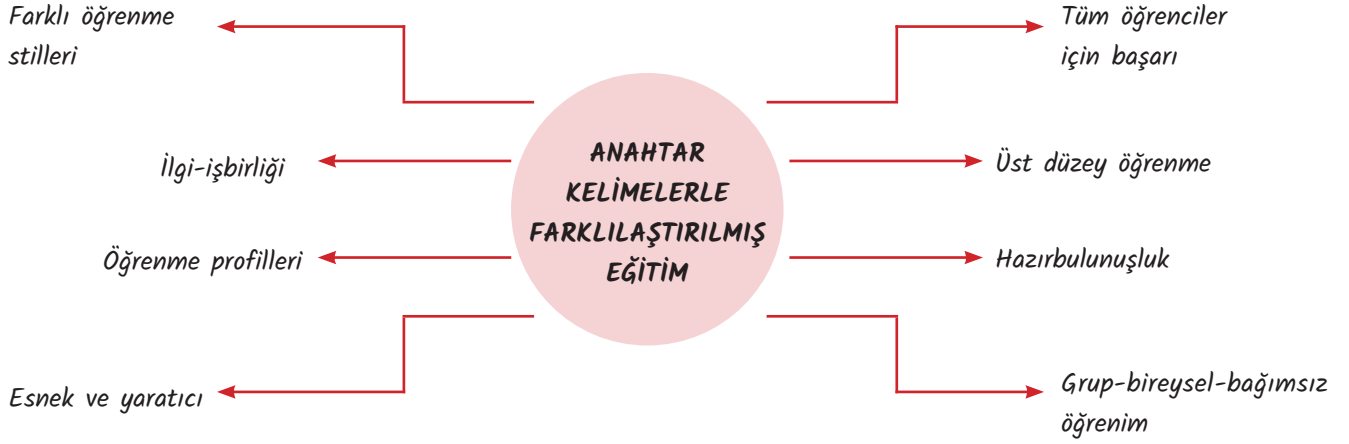
MODÜL-1

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜREÇLERİ

BOLU
2022

FARKLILAŞTIRILMIŞ ÖĞRETİM YAKLAŞIMI

Farklılaştırılmış öğretim, öğretim stratejilerinin çeşitliliği aracılığıyla öğrencilerin çeşitliliğine yanıt vermek anlamına gelir.

FARKLILAŞTIRILMIŞ EĞİTİM KURAMLARI

BİLİŞSEL GELİŞİM KURAMI: Piaget'e göre çocuk, dünya üzerinde hareket ederek ve dünyaya ilişkin yaptığı kavramsallaştırmaları birbirine bağlayarak öğrenir.

YAKINSAL GELİŞİM KURAMI: Vygotsky'e göre çocuk, bir yetişkin veya akranlarıyla iş birliği içindeyken yapabileceği potansiyel gelişim seviyesi öğrenmede önemli etkiye sahiptir.

ÇOKLU ZEKA TEORİSİ: Gardner'a göre her öğrencinin düşünme ve öğrenme konusunda güçlü tarafları bulunmaktadır. Öğrenciler, bu güçlü taraflarını kullanırken daha kolay öğrenir ve üretirler.

BLOOM TAKSONOMİSİ: Bloom, hatırlama, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme olmak üzere altı üst düzey düşünme becerisinden hareketle öğretmenlerden derslerin uygunluğunu ve karmaşıklığını göz önünde bulundurmalarını beklemektedir.

ÖĞRENCİLERİN BİREYSEL FARKLILIK ALANLARI**HAZIRBULUNUŞLUK**

Öğrencilerin akademik açıdan gelişmesi için temel bilgi, anlayış veya becerilere net bir şekilde odaklanan ve mevcut hazırbulunuşluk düzeylerine göre biraz zorlayıcı görevlerle tutarlı bir şekilde çalışmaları önemlidir.

İLGİ

Bir kişi için ilginç olan konular, olaylar veya örnekler o kişinin dikkatini çeker; merak uyandırır veya hayranlık uyandırır. Bu noktada ilgi, öğrenciler için büyük bir motivasyon kaynağıdır.

ÖĞRENME PROFİLLERİ

Bireyin nasıl öğrendiği ile ilgilidir ve zekâ tercihleri, cinsiyet, kültür veya öğrenme stilleri gibi unsurlardan etkilenir. Çoğu insan birçok şeyi birden fazla yolla öğrenebilir.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜREÇLERİ

Farklılaştırılmış Öğretimde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

İSTASYONLAR: Öğrencilerin eş zamanlı olarak çeşitli öğrenme aktivitelerini gerçekleştirebilecekleri merkezlerdir. Hangi istasyona gideceğine öğrenci de karar verebilir.

MERKEZLER: Aynı konunun farklı yollarla öğretilmesidir. İlgi ve öğrenme merkezleri diye ikiye ayrılır. Örneğin bir fen bilgisi öğretmeni deney-eğitsel oyun ve soruşturma merkezi oluşturabilir.

ÖĞRENME AJANDALARI: Her öğrenci için farklı görevler verilip öğrencilerin kendi öğrenme hızlarında çalışmalarını destekleyen uygulamadır.

KARMAŞIK ÖĞRETİM: Her türlü zekâ, malzeme, stil, içerik vb. özelliklerden faydalanan küçük grup uygulamasıdır. Bu uygulama öğrencilerin birbirlerinin olumlu yönlerini öğrenmelerini sağlar. Öğretmen zamanla kendi yetki ve sorumluluğunu öğrenciye devreder.

YÖRÜNGE ÇALIŞMALARI: Proje yönteminin bireysel uygulanan şekli olarak tanımlanabilir. Öğrenci konusunu mevcut ünitelerden olmak üzere seçer ve projenin olacağı ile ilgili sürece öğrenci kendisi karar verir.

ÖĞRENME SÖZLEŞMESİ: Öğrencilerin hazırbulunuşlukları, ilgileri ve öğrenme profillerine göre öğretmen ve öğrenci arasında yapılan bir anlaşmadır. Öğrenme-öğretme sürecinde aktif rol alan öğrencidir

GİRİŞ NOKTALARI: Öğrencilere aynı anda farklı giriş noktalarından başlama imkânı sunulur. Bu giriş noktaları çoklu zekâ alanlarına göre tasarlanmaktadır.

GRUP ARAŞTIRMALARI: Öğretmen öğrencilerine rehberlik eder ve araştırma süresince grup üyelerine yol gösterme amacı ile grup üyelerinin araştırma süresince ulaşabilecekleri kaynaklarla ilgili farkındalık oluşturur.

KATLI ÖĞRETİM: Bu öğretimde bireysel farklılıklara göre tasarımın içerik, öğretim süreci, öğretim ürünü ve ortam boyutları kademelendirilmektedir. Katlı öğretim, farklı öğrenme ihtiyaçlarına sahip olan öğrencilerin aynı konu üzerinde fakat farklı karmaşıklık ve soyutluk düzeyinde çalışmalarını sağlar. Bu sayede odak aynı olmasına rağmen odak noktasına farklı zorluk seviyelerindeki yollardan ulaşılır. Karmaşıklıklarına göre katlı etkinlikler; soyut, analitik, derinlemesine ve ileri çalışmalar için hazır olan öğrencilere göre katların oluşturulması yoluyla farklılaştırılır.

Farklılaştırılmış Öğretimde Öğrenme Öncesi Kullanılan Değerlendirme Teknikleri

KÖŞE KAPMACA: Tekniğin uygulanmasında ilk olarak sınıfın köşelerine üzerinde “neredeyse hiç”, “bazen”, “sıklıkla” ve “kesinlikle” ifadeleri yazan kartlar yerleştirilir. Öğrencilerden konu ile ilgili bilgisini ifade eden köşeye gitmesi istenir. Kendi köşesine giden öğrenci, konu hakkında ne bildiğini ve neden bu köşede olduğunu açıklar.

KUTU YAPMA: Bu teknikte ilk olarak öğrenci bir kâğıda büyük bir kutu çizer, ardından bu kutunun içine küçük bir kutu çizer. Dıştaki kutuya “Ne biliyorum?” içteki kutuya ise “Ne bilmeliyim?” sorusunu yazar. Sonra da bu sorulara cevap arar.

EVET-HAYIR KARTLARI: Öğrenciler bir kart olarak bu kartın bir yüzüne “evet” diğer yüzüne “hayır” yazarlar. Öğretmen, soru sorduğu zaman bu kartlardan kendi durumlarına uygun olanı kaldırmalarını ister.

Öğretim Sürecinde Kullanılan Değerlendirme Teknikleri

PARMAKLA İŞARETLEME

Öğrencilerin bilgi seviyeleri ile ilgilidir.

*Başparmak yukarı doğru olduğunda, konu hakkın-
da çok şey biliyorum,

*Başparmak yana doğru olduğunda, konu hakkında
biraz bilgim var,

*Başparmak aşağıya doğru olduğunda, konu hakkın-
da çok az bilgim var anlamındadır.

GERÇEKLE YÜZLEŞME

Bu teknikte öğrencilerden konuyla ilgili bilgi sevi-
yelerini duygularıyla cevaplamaları istenir.

YUMRUK YAPMA

Öğrenci öz değerlendirmesi ile ilgilidir.

*5 parmak açık olduğunda: Birisine açıklayabilecek ka-
dar iyi biliyorum.

*4 parmak açık olduğunda: Yalnız başıma yapabilecek
kadar biliyorum.

*3 parmak açık olduğunda: Biraz yardıma ihtiyacım var.

*2 parmak açık olduğunda: Daha fazla pratik yapma-
ya ihtiyacım var.

*1 parmak açık olduğunda: Henüz öğrenmenin başın-
dayım, anlamına gelmektedir.

**Öğretim Sonrasında
Kullanılan Öğretim
Teknikleri**

SİMİT TEKNİĞİ

Öğretmen tahtaya bir simit şekli çizer. Şeklin dış
tarafına "öğreniyorum" ve iç tarafına "biliyorum"
ifadeleri yazılır. Daha sonra öğrencilerden konu
hakkındaki bilgilerini paylaşmaları istenir. Gelen
cevaplar simit şeklinin ilgili yerlerine not edilir.

DÖNGÜSEL YANSIMA

Sınıfın farklı yerlerine üzerine konuların yazılı ol-
duğu kâğıtlar asılır. Öğrenciler küçük gruplara ay-
rılarak köşelere giderler ve burada bulunan kâğıt-
lara konu hakkındaki düşüncelerini yazarlar. Grup-
lar öğretmenin işaretiyle döngüsel olarak sınıfın
köşelerinde hareket etmeye devam eder. Sonra-
sında gruplar en son bulundukları köşedeki kâğıt-
ları alarak kâğıttaki konu ile ilgili yazılanları sı-
nıfta okurlar ve tartışırlar.

SARMAL OLUŞTURMA

Öğrencilere o günün öğrenme konusuna yönelik çeşitli so-
rular yöneltilir. Sorulan soruların cevaplarını öğrencilerin
kâğıda yazmaları istenir. Sonrasında, öğrenciler bir daire
oluşturur. Dairedeki her öğrenci dönüşümsel olarak söz hak-
kı alır ve kâğıda yazdıklarını okur.

KONUŞMA HALKASI

Bu teknikte öğrencilerden üçer kişilik gruplar oluşturulur.
Öğrencilere A, B ve C isimleri verilir. Öğrenciler konu hak-
kında konuşacakları bir şey kalmayana kadar devam eder
ve bu sayede öğrencilerin konu ile ilgili neler bildikleri or-
taya çıkar.

PORTFOLYO

Genellikle portfolyo, portfolyonun içine konacak ürünlerin
seçiminde hem öğrencinin hem de öğretmenin yer aldığı
bir ortaklıktır. Öğretmen, seçim kriterleri belirleyecek ve
öğrencilerin çeşitli tercihlerini yapmalarına izin verecektir.
Bazı öğretmenler dâhil edilen ürünleri tanımlamak için öğ-
renci tarafından seçilen ürünlerde "kırmızı nokta", öğret-
men tarafından seçilen ürünlerde "sarı nokta", öğretmen
ve öğrencinin birlikte seçtiği ürünlerde "yeşil nokta" şek-
linde renklendirmeler kullanır.

Portfolyo Sürecinin Aşamaları:

Ürün Toplama-Ürün Seçimi-Ürünün Seçilme Neden-
leri-Bir sonraki Projede Öğrenciler Nasıl Çalışmalar
Yapmalı

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜREÇLERİ

EĞİTİM PROGRAMI

Bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı millî eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetleri kapsar. Eğitimin işlevlerinin gerçekleştirilmesinde eğitim programları önemli bir role sahiptir. Eğitim programı, insan, toplum ve onun bir çıktısı olan kültür ile sürekli ilişki içinde olan dinamik bir nitelik taşır. Toplumun ulaşmak istediği genel hedefler, hükûmet politikaları, birey ve toplumun gereksinimleri ve bu gereksinimlerdeki değişim, buna etki eden bilimsel ve teknolojik gelişmeler ve benzeri birçok durum eğitim programlarının şekillenmesini etkileyen önemli etmenlerdir.

PROGRAM TÜRLERİ

1 ÖNERİLEN: Bilim insanları ya da meslek kuruluşlarınca hazırlanan program türüdür.

2 İHMAL EDİLEN: Öğretilmeyen konuların neden göz ardı edildiği ile ilişkilidir.

3 KARŞIT: Resmî programın hedeflerinin tam karşısını savunan kişileri yetiştirmek üzere oluşturulan bir programdır. Örtük programdan farklı olarak bu program resmî programa tamamen karşı bir tutum ve eylemi içerir

4 EKSRTA: Okulun dışında yapılması planlanmış her türlü deneyim, etkinlik bu programın içinde yer almaktadır.

5 ÖRTÜK: Resmî/ formal program dışında yazılı ve resmî olmayan, farklı hedeflerin kazanılmasını sağlayan bir program türüdür. Bu program; öğretmenin, okulun, toplumun norm ve değerlerini içermektedir

6 DESTEKLENEN: Programın desteklenmesi için sağlanan kaynakları (ders kitabı, ders saati, sınıf sayısı, derse ayrılan süre vb.) içeren bir program türüdür

7 TEST EDİLEN: Öğretmen, eğitim kurumları ve / veya devlet tarafından hazırlanan sınavlarda ölçülen öğrenmeleri kapsayan program türüdür.

8 UYGULAMADAKİ: Öğretmenin gerçekte ne öğrettiğini, önemini öğrenciye nasıl ilettiğini ve öğrencilerin gerçekte nelerden sorumlu olduklarını kapsayan bir program türüdür

9 RESMİ: Ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından tüm eğitim basamakları için geliştirilen programlar, resmî programa örnek gösterilebilir ve bu yönüyle de zorunlu bir özellik gösterir.

Program Geliştirme Süreci

Eğitim programı, genel olarak bir bilgi alanını oluştururken eğitim programı geliştirme, bilgiye katkı sürecini temsil eder. Eğitim süreçlerinin planlı ve sistemli olmalarını sağlayan programların durağan olması mümkün değildir. Program geliştirme; belli bir konuya yönelik eğitimin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi, daha iyiye götürülmesi olarak ele alınmaktadır. Program geliştirme süreci en genel biçimiyle planlama, tasarlama, deneme, değerlendirme ve programa süreklilik kazandırma aşamalarından oluşur.

PROGRAMIN PLANLANMASI:

Planlama, gerekli olacak unsurları, biçimleri belirler ve tüm etkinliğe ya da sürece kuş bakışı bir görünüm sağlar. Bu aşamada geliştirilecek programla ilgili konu alanı uzmanları, programın geliştirilmesine karar veren yetkililer, programın tasarımında etkili olan ve kararlara yön veren kişiler, konuyu farklı açılardan irdelemeye destek olacak danışmanlar vb. yer almaktadır. Bunun yanı sıra öğretmenler, öğrenciler, sivil toplum örgütleri üyeleri de bu çalışmalarda doğrudan ya da dolaylı bir biçimde yer alabilmektedir. Çalışma ekibi belirlendikten sonra çalışma süresi ve atılacak adımların belirlendiği çalışma planının oluşturulması ve en önemlisi de gereksinimlerin belirlenmesi gerekmektedir.

PROGRAM TASARISININ HAZIRLANMASI:

Tasarının hazırlanması programın öğelerini kapsar. Bunlar: amaçlar, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme ve değerlendirmedir. Bu aşamada; bu çalışmanın neden yapıldığı, ulaşılmak istenen çıktıların neler olduğu, sürecin nasıl işleyeceği ve amaçlara ulaşıp ulaşılmadığının nasıl anlaşılacağı soruları yanıtlanır.

PROGRAMIN UYGULANMASI:

Tasarlanan eğitim programının uygulamada amaçlarını ne denli gerçekleştirebildiğini belirlemek için bir deneme uygulamasına gereksinim vardır. Bir eğitim programının pilot uygulamasının yapılmasındaki amaç, gerçekte nasıl görüldüğünü anlayabilmektedir. Burada önemli soru, deneme uygulamasının nerede ve nasıl yapılacağına karar verilmesi ve uygulamanın planlanmasıdır. Bu aşamada elde edilen bilgiler, programın asıl uygulamaya hazır hâle getirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

PROGRAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ:

Programın etkililiği hakkında karar verme süreci olarak adlandırılan bu aşama, program geliştirme çalışmalarının sürekliliğinin bir parçasıdır. Değerlendirme sürecinde programın tüm öğeleri ve bu öğeler arasındaki ilişkiler değerlendirilir, uygulama süreci incelenir ve programın çeşitli açılardan (amaçlara ulaşma düzeyi, içeriğin uygunluğu vb.) uygunluğuna karar verilir. Bu sürecin sonunda program olduğu gibi uygulamaya konabilir, geliştirilerek uygulamaya başlanabilir ya da sonlandırılabilir.

PROGRAMA SÜREKLİLİK KAZANDIRILMASI:

Program geliştirme, döngüsel bir süreçtir. Değişimin kaçınılmazlığı, gereksinimlerin çeşitlenmesi ve programın dinamik bir yapıya sahip olması; sürekli geliştirilmesinin temel gerekçelerini oluşturmaktadır. Bir program, uygulamada elde edilen verilerle geliştirildikçe etkililik kazanır. Bunun gerçekleşebilmesi ise araştırma-geliştirme çalışmaları ile mümkündür.

PROGRAM DEĞERLENDİRME

Eğitim sisteminde yapılan değerlendirmeler de rastgele alınmış kararlara dayandırılmayacak bir süreçtir. Eğitimde niteliğin artırılmasında, çağın gereklerine uygun programların geliştirilmesi, amaçlara uygun öğretim etkinliklerinin planlanması ve uygulanması son derece önemlidir. Hazırlanan programların, planlanan öğretim etkinliklerinin bu gerekliliğe uygun olup olmadığı ya da ne düzeyde uygun olduğu sorularına ancak değerlendirme sürecinde yanıt aranabilir.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜREÇLERİ

PROGRAM DEĞERLENDİRMENİN AMACI VE İŞLEVİ

Program değerlendirme genel olarak eğitim kurumlarının çağı gereklilerine uygun bireylerin yetiştirilip yetiştirilmediğini, bir diğer deyişle bireylere istendik davranışların kazandırılıp kazandırılmadığını; eğer kazandırılmamışsa nedenlerini bulmayı amaçlayan, bu amaçla değerlendirilecek programla ilgili verilerin toplanarak bilimsel ölçütlere göre yorumlanmasını içeren kapsamlı bir süreç olarak açıklanabilir. Bu sürecin sonunda alınan karar, programın olduğu gibi sürdürülmesine, geliştirilmesine ya da sonlandırılmasına karar vermede kritik bir öneme sahiptir. Programların değerlendirilmesinde dikkate alınması gereken kavramlardan biri de bağlamdır. Bir programın işlevsel olması ve gereksinimlere gerçekçi yanıt verebilmesi için değerlendirilmesi ve geliştirilmesi sürecinde bağlamsal durumun analiz edilmesi son derece önemlidir. Bağlam; bir olay veya durumun sosyal, kültürel, coğrafi, ekonomik, siyasal, yasal, tarihsel, psikolojik ve felsefi ilişkiler örüntüsü olarak tanımlanabilir.

Program değerlendirme, programı geliştirmek amacıyla elde edilen verilerin bir araya getirildiği ve yargıya varıldığı sistematik bir süreçtir.

PROGRAM DEĞERLENDİRME
SÜRECİ

Bu aşamada öncelikle değerlendirme amacına karar verilmesi gereklidir. Değerlendirme yaklaşım ve modellerine karar verilmesi de planlama için önemlidir. Planlamanın sonraki aşamasında istenen değerlendirme, soru ve ölçütlerinin belirlenmesidir. Planlamanın son aşamasında ise değerlendirme uygulamasının planlanması gerekmektedir.

PLANLAMA

Program değerlendirmenin bu aşamasında, planlama aşamasında alınan kararlar işe koşulur. Uygulama aşamasında hazırlanan sınav ve benzeri veri toplama araçları kullanılarak değerlendirilecek durumun anlaşılmasına yönelik veriler toplanır. Uygulamanın son aşaması raporlaştırmadır.

UYGULAMA

Program değerlendirmenin son aşamasıdır. Değerlendirmenin değerlendirilmesi aşamasında değerlendirme süreci analiz edilir. Meta değerlendirme olarak da adlandırılan bu süreç, değerlendirmecilerin de öz değerlendirme yapmalarına olanak sağlaması açısından katkı sağlayıcı bir aşamadır.

DEĞERLENDİRME

PROGRAM DEĞERLENDİRME TÜRLERİ

BİÇİMİNE GÖRE

FORMAL: Sistematik olup belirli bir plan içerisinde gerçekleşir.

İNFORMAL: Sistematik olmayıp, çoğunlukla günlük yaşamda karşılaşılan olaylarda ortaya çıkar ve öznel bir nitelik taşıma durumu söz konusudur. Hızlı bir yapısı vardır.

AMACINA GÖRE

BİÇİMLENDİRİCİ: Geliştirilen programın özellikle ilk aşamalarında durumun gözden geçirilmesi amacıyla yapılır. Sorunlara müdahale edilmesine olanak sağlar.

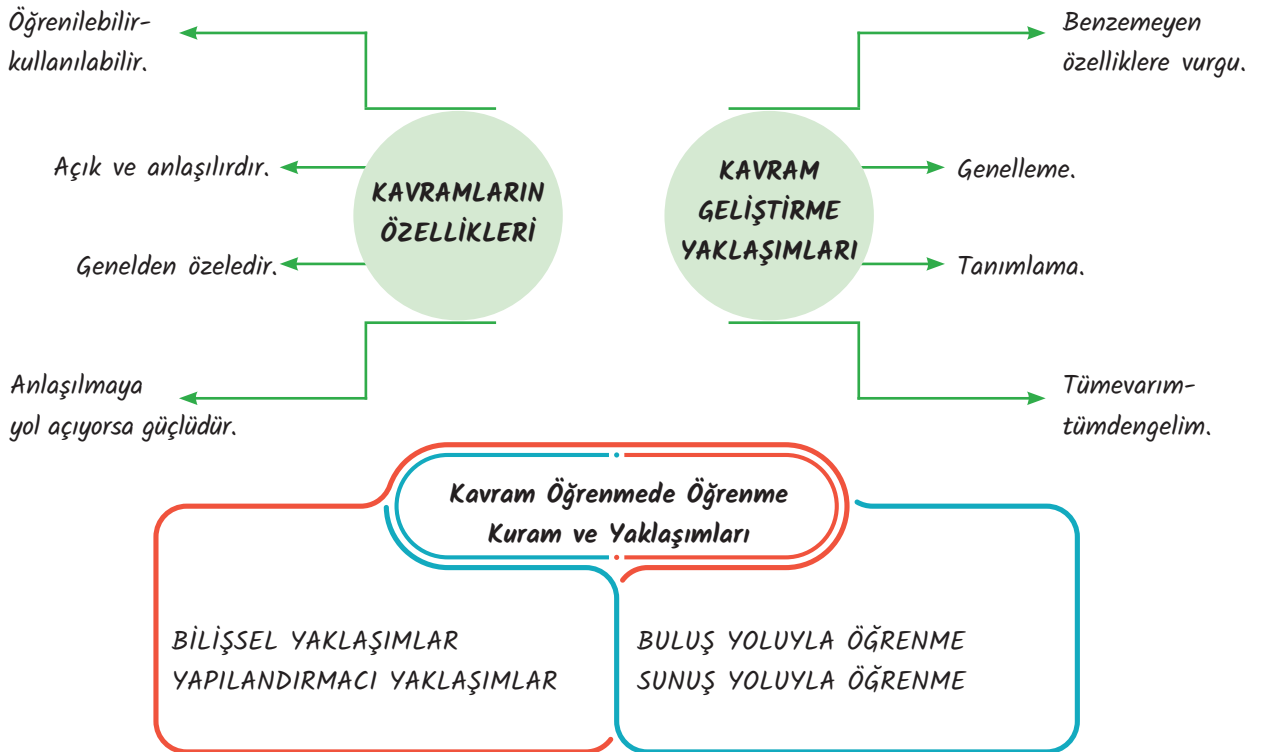
TOPLAM: Programın uygulanmasından sonra yapılan bir değerlendirme türüdür. Bu değerlendirme türü “Eğitim programı başarılı oldu mu?” sorusu üzerinden hareket eder.

PROGRAM DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMLARI

HEDEFE DAYALI	Bu yaklaşım, programın hedeflerinin belirlenmesi ve bu hedefler doğrultusunda gerçekleşen çıktıların değerlendirilmesini temel almaktadır. Uygulamayı kolay kılan bu yaklaşım sadece hedefe odaklı olması olumsuz yönüdür. Bu yaklaşım program uygulandıktan sonra kullanılabilir	TÜKETİCİ/YARALANCI	Bu yaklaşım eğitim programları, çalıştaylar, hizmet içi eğitimler, eğitim materyalleri gibi ürün ve hizmetler hakkında bilgi toplamakla yükümlü birey ya da bağımsız kuruluşlar tarafından geliştirilen ve desteklenen bir yaklaşımdır. Değerlendiricinin beklentisi ön plandadır.
UZMAN ODAKLI	Programın niteliğine uzman ya da uzmanların karar vermesine odaklıdır. Proje değerlendirme jürileri ve hakem kurulları bu yaklaşıma örnek verilebilir. Birçok alanda uygulanabilmesi, verimli olması güçlü yönleri arasında yer alır.	KATILIMCI ODAKLI	Bu yaklaşımda programla ilgisi olanların değerlendirmeye yardım etmek üzere sürece katılması söz konusudur. Çoğulcu bir bakış açısını yansıtmaması, programın çok yönlü değerlendirilmesine önemli katkılar sağlar.
YÖNETİME DAYALI	Yöneticilere ya da program liderlerine bilgi sunmaya odaklanan bir nitelik taşır. Program daha tasarımı aşamasındayken tartışma fırsatını sunması programın güçlü yönlerinden biridir. Sınırlı yönleri ise yöneticinin fark edemediği durumların gözden kaçırılma tehlikesi, değerlendirmecinin yöneticiyle uyuşmaması olarak ifade edilebilir.		

KAVRAMLAR VE KAVRAM ÖĞRETİMİ

Kavram öğretiminde bu kavramı en iyi şekilde temsil edecek örnekler kullanmalıyız. Elma gibi somut, gözle görebileceğimiz kavramların yanı sıra dürüstlük, mutluluk, acı gibi soyut kavramlar da vardır.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜREÇLERİ

KAVRAM ÖĞRETİMİNDE GENELLİKLE KULLANILAN GÖRSEL ARAÇLAR

V-DİYAGRAMI:	D. Bob Gowin ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. Başlangıçtaki amacı özellikle fen bilimi alanında laboratuvar araştırmalarının daha etkili olması içindir. Hazırlanan raporlar da öğrencilerin teorik bilgiler ile uygulamalar arasında bağlantı kurmalarına yardımcı olmaktadır.	KAVRAM HARİTALARI:	Joseph D. Novak tarafından Ausubel'in anlamlı öğrenme kuramına dayalı olarak hazırlanmıştır. Bilgiyi organize edip görsel bir şekilde sunar. Kavram haritaları tek bir akış diyagramı şeklinde olmalı, özel isimler haritaya yazılmamalı ve her kavram bir defa kullanılmalıdır.
KAVRAM KARİKATÜRLERİ:	Kavramların karikatürler yoluyla öğretilmeye çalışılmasıdır. Günlük hayattan bilimsel bir olay konu alınıp fikirler eşit bir statüde aktarılır.	ZİHİN HARİTALARI:	Tony Buzan tarafından geliştirilmiştir. İlk olarak not alma tekniği olarak ortaya çıkmıştır. Olayların, fikirlerin sistematik bir şekilde görselleştirilmesidir.
AKRAN ÖĞRETİMİ	Öğrenciyi merkeze alan, onun ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran, bir eğitmenin rehberliğinin yanı sıra kendi yaş grubundan, birbirlerini çok daha iyi anlayan "akran"larının desteğinde olan bir süreçtir.		

AKRAN EĞİTİMİNİN SÜREÇLERİ

Öğretmen kısa bir konu anlatımı yapar.	Anlatılan kavrama yönelik kavrama testi yapılır.	Öğrenci oylaması yapılarak öğrencilerin bireysel olarak sorulara cevap vermesi beklenir.	Eğitmen öğrenci cevaplarını gözden geçirir.
Eğitmen öğrencilerinin akranlarıyla tartışmasına olanak sağlar.	Tekrar öğrenci oylaması yapılarak öğrenciler her bir soruyu bireysel olarak tekrar yanıtlar.	Eğitmen öğrenci cevaplarını tekrar gözden geçirir.	Eğitmen öğrencilerle beraber zorluk yaşanan kısımlar için açıklama/ anlatım yapar.

Akran öğretimi yönteminin uygulanmasındaki en önemli aşamalardan birisi kavram sorusudur. Soru çoktan seçmeli olmalı ve tek kavram üzerinden sorulmalıdır. Akran öğretiminde en çok kullanılan yöntemler el kaldırma, flaş kartlar, tarama formları (büyük gruplarda tercih edilebilir.), clickers (teknolojik bir uygulamadır.) ve çevrim içi yanıt sistemleridir.

Akran Öğretiminin Avantaj ve Sınırlılıkları

Uygulamadaki bazı aşamalarda teknolojik uygulamaların tercih edilmesi bir taraftan öğrencinin ilgisini, sürece katılımını olumlu yönde etkileyebileceği gibi bazı öğretmenler için zahmetli ve maliyetli görünebilir.

Akran Öğretiminin Değerlendirilmesi

Akran öğretiminde öz değerlendirme ve akran ve grup değerlendirmeleri yapılabilir.

OKUL DIŞI ÖĞRENME

Öğretim programını temel alan ve sınıf dışındaki alanlarda ve kurumlarda gerçekleşen öğrenme, okul dışı öğrenme olarak bilinir. Okul dışı öğrenme, başka bir ifadeyle informal ortamlarda formal öğrenme faaliyetlerinin yürütülmesidir.

Formal öğrenme, non-formal öğrenme ve informal öğrenmenin karşılaştırılması		
Formal Öğrenme	Non-Formal Öğrenme	İnformal Öğrenme
Genellikle okulda	Okul dışı kurumlarda	Her yerde
Motivasyon genel anlamda dışsal	Motivasyon dışsal olabilir ama genel anlamda içsel	Temelde içsel motivasyon
Yapılandırılmış	Yapılandırılmış	Yapılandırılmamış
Zorunlu	Genellikle gönüllü	Gönüllü
Öğretmen liderliğinde	Rehber ya da öğretmen liderliğinde	Genellikle öğrenenin öncülüğünde
Öğrenme değerlendirilir.	Öğrenme genelde değerlendirilmez.	Öğrenme değerlendirilmez.
Ardışık	Genellikle ardışık değil	Ardışık değil
Genellikle önceden planlanmış	Genellikle önceden planlanmış	Kendiliğinden

Okul dışı öğrenme etkinlikleri hazırlanırken içerik-yöntem-ortam ilişkisine dikkat etmek gerekir. İçerik bileşeni, “ne” sorusuna yanıt verecek niteliktedir. Etkinliğin ne konuda olduğunu gösterir. Etkinliklerimizin içeriği öğretim programındaki kazanımlar olacaktır. Ortam ise içeriğe yani kazanıma uygun sınıf dışı ortamdır. “Nerede” sorusunun yanıtıdır. Yöntem boyutunda ise içeriğe uygun bir ortamda etkinliğin nasıl gerçekleştirileceği bulunmaktadır. Bu bağlamda, “nasıl” sorusuna karşılık gelir. Okul dışı öğrenme ortamları yaparak-yaşayarak öğrenmede önemli bir rol oynamaktadır.

OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARI

ETKİNLİK ÖNCESİ HAZIRLIKLAR

- Etkinlik planının hazırlanması
- İdare ve ailelerden izinlerin alınması
- Gidiş-dönüş ulaşımının planlanması
- Gidilecek ortamda iletişim kurulacak kişinin belirlenmesi
- Gidilecek ortam kuralları ve güvenlik konusunda öğrenci ve ailelerin bilgilendirilmesi
- Öğrencilerin çalışma programlarının belirlenmesi ve öğrenci gereksinimlerinin belirlenmesi

ETKİNLİĞİN UYGULANMASI

- Etkinlik öncesi öğrenciler organizasyon hakkında bilgilendirilmeli
- Grup halinde çalışılacaksa bunlar belirlenmeli
- Etkinliğin belirli anlarında öğrencilerin çalışma kağıtlarını doldurması için onlara zaman verilmesi
- Öğrencilere ortamı gezebilecekleri serbest zaman verilmeli

ETKİNLİK SONRASI DEĞERLENDİRME

- Aşağıda okul dışı öğrenme faaliyetleri sonrasında kullanılabilecek bazı ölçme-değerlendirme araçları sunulmuştur:
- Kavram haritaları
 - Zihin haritaları
 - Etkinlik sonrası değerlendirme
 - Metin çözümlemesi
 - Bulmacalar Gazete/poster/broşür hazırlama
 - Fotoğraf sergisi
 - Kompozisyon/mektup yazma

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜREÇLERİ

EĞİTİMDE ETKİLİ GERİ BİLDİRİM

Öğrenme bireyin kendi zihin şemalarını oluşturmaya, mevcut şemalarını güncellemesi, dış uyarıcılardan gelen bilgiyi anlamlandırması ile gerçekleşir.

Öğrenmenin en önemli itici gücü meraktır. Merakın azalması ile birlikte öğrenme çabası da azalır.

En geniş tabanlı öğrenmeler, yaparak ve yaşayarak ulaşılan öğrenmelerdir.

Hiçbir şey istek olmadan gerçekleşmez. Çocuklar korku ve baskıyla değil kendi çabalarıyla daha etkili öğrenirler.

Öğretmenlerinin en önemli görevi, çocuklara öğrenmeyi sevdirmek, onların öğrenme çabalarını desteklemek ve öğrenme kararlılıklarını sürdürmelerine yardımcı olmaktır.

Hatalar öğrenme sürecinin önemli deneyimleridir.

Öğretmenler, demokratik bir sınıf ortamında öğrencileri pasif alıcı olmaktan kurtaran yöntemlere öncelik vermelidirler.

Çocukların öz güveni desteklenmelidir. Öz güven okul ekosistemindeki tüm paydaşların o bireye dair izlenimleridir.

Öğretim, öğrencilerin bireysel öğrenme özellikleri doğrultusunda farklılaştırılmalı ve zenginleştirilmelidir.

Geri bildirimlerin öğrenme sürecinde bireyin bilişsel ve duyuşsal özellikleri üzerinde olumlu etkileri vardır. Bu kapsamda öğrencilerin derse katılımı teşvik edilmelidir.

ÖĞRENME SÜRECİNİN
BELİRLEYİCİ FAKTÖRLERİ

ETKİLİ GERİ BİLDİRİMLERİN ÖZELLİKLERİ

Bilişsel, üst bilişsel ve duyuşsal özellikleri içermelidir.

Açık, anlaşılır, süreç odaklı ve biçimlendirici olmalıdır.

Ayrıntılı olmamalı ve kişiye değil ürüne yönelik olmalıdır.

Pozitif jest ve mimikler geri bildirimle eşlik etmelidir.

Sözlü ve yazılı olup ilerleme ve farkı göstermelidir.

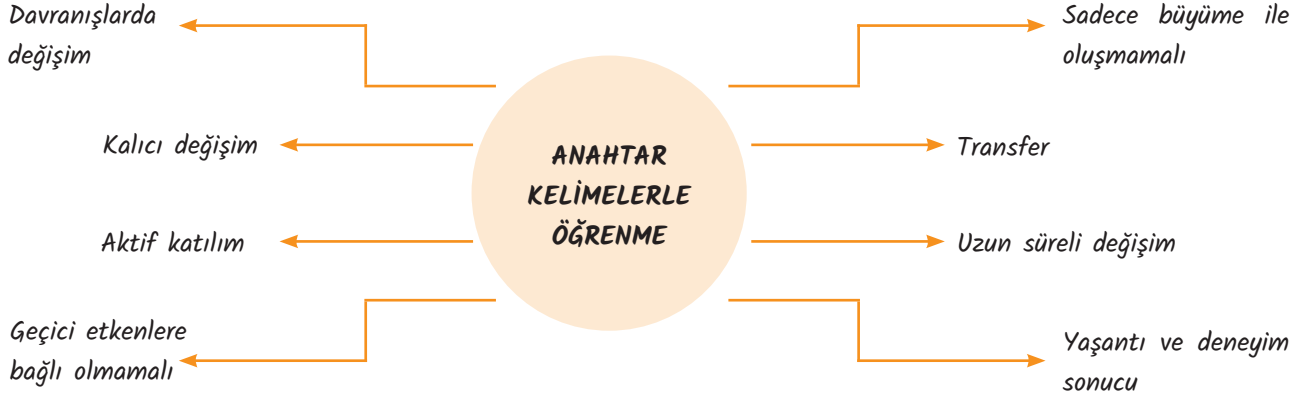
Doğrudan yanıtı değil, düşündürmeye yönelmelidir.

Pozitif unsurları ve yanıtları düzeltmeyi içermelidir.

Etkili Geri Bildirim Sürecinde Web 2.0 Araçları:

Tüm dünyayı etkisi altına alan covid-19 pandemisi ile birlikte uzaktan eğitim ve web 2.0 araçlarının kullanımı, eğitim ortamlarında daha da artmıştır. Ücretli ve ücretsiz uygulamaları bulunan bu araçlar, okul dışı ortamlarda öğrenme-öğretme süreçlerinde sıklıkla kullanılır olmuştur. Bunlar arasında Kahoot, Formative, Socrative, Edmodo, Actively, Google drive, Edpuzzle, Playposite, Plicker gibi uygulamaları sayabiliriz.

ÖĞRENME, ÖĞRETİM VE EĞİTİMDE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

ÖĞRENME İLE İLGİLİ KULLANILAN TANIMLAR

YAŞANTI: Bireylerin çevresiyle olan etkileşimi sonucunda bireyde kalan iz olarak tanımlanan kavramdır. İnsan, yaşantıları ile deneyimler elde ederek yeni davranışlar öğrenir.

İÇGÜDÜ: doğuştan getirilen, türe özgü karmaşık ve öğrenilmemiş olan, kişiliğin gelişiminde rol oynayan temel psikolojik bir güçtür. Gündelik yaşamda içgüdü bireyin içinden geldiği gibi davrandığında ortaya koyduğu ve bilinçli olarak yapmadığı davranışlardır.

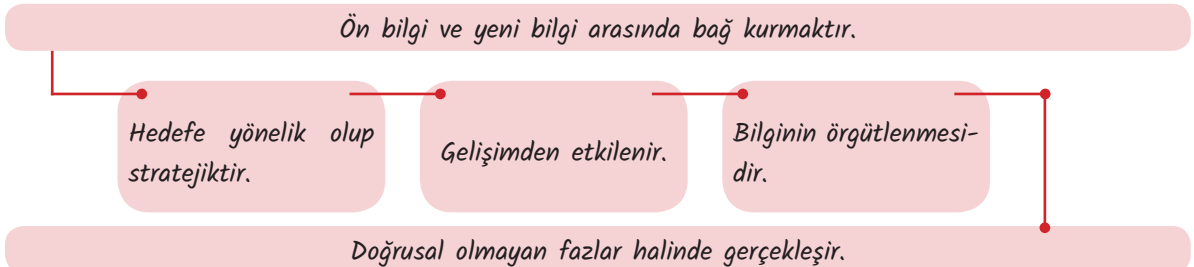
DAVRANIŞ: Organizmanın gözlenebilen her türlü etkinliğidir. Doğuştan, geçici ve sonradan yada öğrenme yoluyla kazanılan davranış türleri vardır. Öğrenme yoluyla kazanılan istendik davranışlar planlı eğitim yoluyla ve gelişigüzel kültürleme ürünü olarak kazanılabilir.

ÖĞRETME: Bireyin öğrenmesine yardım etme işidir. Öğrenmeye yardım, bilgi aktarımı değildir. Bilgilerin aktarılamamasıdır. Davranışı modelleme, kaynak sağlama, hangi sıra ile nasıl öğrenileceğini gösterme, dönüt verme; hepsi öğretme davranışlarıdır.

REFLEKS: Bireyin doğuştan getirmiş olduğu bir uyarıcıya karşı belli ve basit bir davranış gösterme eğilimi olarak tanımlanır. Aynı zamanda bir uyarıcıya karşı gösterilen oldukça hızlı ve tutarlı tepki olarak da ifade edilebilir.

ÖĞRETİM VE ÖĞRETİM PLANLARI: Planlı/amaçlı öğretme çabası/etkinliklerine "öğretim" ismi verilir. Okul öğrenmeleri söz konusu olduğunda öğretim etkinlikleri, öğretim programları doğrultusunda hazırlanır. Öğrencilere kazandırılacak özelliklere ulaşmak için planlanan etkinlikleri içeren yazılı dokümanlara öğretim planları ismi verilir.

ÖĞRENME İÇİN TEMEL İLKELER

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜREÇLERİ

ÖĞRENMEYİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

ÖĞRENMEYİ DOLAYLI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Öğrenmeyi dolaylı etkileyen faktörler, öğreten (öğretmen) ve öğrenme ortamıdır. Öğrenme, bir öğrenen ve bir öğretmen arasında ya da bir sınıf ortamında gerçekleşiyor ise öğreten (öğretmen) faktörü ortaya çıkar. Bunun yanında öğrenmeyi dolaylı olarak etkileyen öğrenme ortamı, psikolojik ortam ve fiziksel ortam olarak genelde ikiye ayrılır.

ÖĞRENMEYİ DOĞRUDAN ETKİLEYEN FAKTÖRLER

ÖĞRENENDEN KAYNAKLI FAKTÖRLER

Genel uyarılmışlık hali ve kaygı: Bireyin dışarıdan gelen uyarıcıları alma derecesine genel uyarılmışlık hali, nedeni belli olmayan korku ya da sürekli kötü bir şey olacağına dair hissin baskın olduğu psikolojik duruma da kaygı denir.

Türe özgü hazır oluş: Aynı durumla karşılaşan bir türün tüm üyelerinin otomatik olarak gösterdiği ve nispeten sabitleşmiş davranışlardır.

Güdü(motivasyon): İstekleri, arzuları, gereksinimleri, dürtüleri ve ilgileri kapsayan genel bir ifadedir. Güdülemede ihtiyaçlar, niyetler, değerler ve duygular etkilidir. Güdüler içsel veya dışsal kaynaklı olabilir.

Eski yaşantıların aktarılması: Bireylerin geçmişte yaşadığı olayları aktarmasıdır. Buna öğrenmede “aktarım” veya “transferans” denir. Bu aktarım olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilir.

Olgunlaşma: Yaşa bağlı olarak genetik olarak programlanmış değişimlerin ortaya çıkma sürecidir. Olgunlaşma, öğrenmeyle kazanılacak davranışların ön koşuludur. Olgunlaşma aynı zamanda yaş ve zekâ ile ilişkilidir.

Dikkat: Dikkat, kişinin amaçlarına ulaşabilmesi ve bilişsel süreçleri harekete geçirip sürdürmesi için harcadığı sınırlı insan kaynağıdır. Aynı zamanda dikkat, bilincin belli bir noktada toplanması hâlidir.

ÖĞRENME YÖNTEMİYLE İLGİLİ FAKTÖRLER

ÖĞRENMEYE AYRILAN ZAMAN

Öğrencilerin öğrenme için ayırdıkları zaman, bireysel farklılık gösteren ve öğrenmeyi etkileyen önemli bir faktördür. Öğrenciler genellikle aralıklı ve toplu çalışma yöntemlerini tercih ederler. Aralıklı çalışma kalıcı bir etki sağlarken toplu çalışma kısa sürede unutulur.

ÖĞRENME MALZEMESİNİN YAPISI

Öğrenme malzemesinin yapısı “parçalara bölerek çalışma” ve “bütün hâlinde çalışma” olarak ikiye ayrılabilir. Uzun ve karmaşık bir konuda parçalara bölerek çalışılabileceği gibi kısa ve kolay anlaşılır bir konuda bütün halinde çalışma gerçekleştirilebilir. Bir ders kitabındaki bir bölümü çalışırken bütün-parça-bütün sıralaması şeklinde çalışmak iyi bir strateji olabilir.

ÖĞRENCİNİN AKTİF KATILIMI

Burada öğrencinin öğrenme malzemesi karşısındaki duruşundan, öğrenme malzemesi ile ne kadar haşır neşir olduğundan söz edilmektedir. Öğrenci not tutma, önemli yerlerin altını çizme, gözden geçirme, ana hatları çıkarma, ana fikri çıkarma, grafik ve şema çizme, örnekleri yazma, yüksek sesle tekrar etme ve başkasına anlatma gibi stratejiler ile daha başarılı olma imkânına sahip olabilir.

GERİ BİLDİRİM

Öğrenme sonucunun hemen bilinmesidir. Geri bildirimin (dönüt) öğrenen açısından yararları şöyle sıralanabilir:

- Ön bilgilerinin doğruluğunu test etmiş olur.
- Bilgilerin geçerliğine ilişkin bilgi edinir.
- Konuyla ilgili anlayışını detaylandırmasına yardımcı olur.
- Yeterliliğine ilişkin bilgi verir ve içsel motivasyonu artırır.

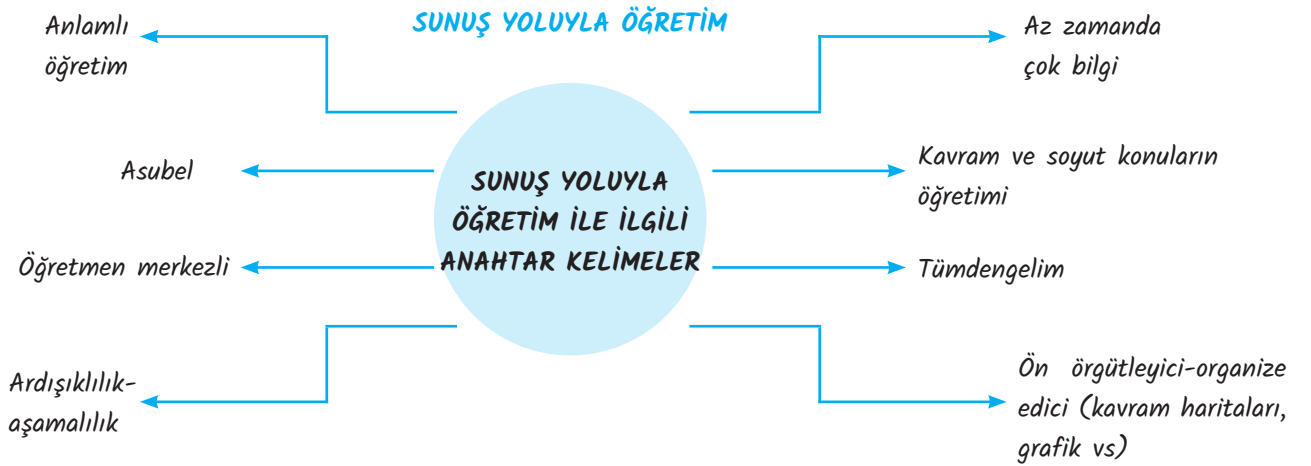
ÖĞRENİLECEK MALZEME İLE İLGİLİ FAKTÖRLER

Algısal ayırt edilebilirlik: Genellikle etrafındaki malzemeden kolay ayırt edilebilenler çabuk öğrenilir. Örneğin herkesin siyah takım elbise giydiği bir davette bir kişinin beyaz takım elbise giymesi gibi. Burada önemli olan kavram, dikkattir.

Anlamsal çağrışım: Öğrenilmesi istenen bir konu, bir kavram; bireyin önceki bilgi birikimleriyle ve/veya geçmiş yaşantılarıyla ne kadar ilişkili ise öğrenme o kadar kolay olmaktadır. Bir kelime söylendiğinde öğrencinin aklına, geçmiş öğrenmeleri ya da yaşantısıyla ilişkili diğer kelimeler gelebilmektedir.

Kavramsal gruplandırma: Öğrenilmesi istenilen bir konunun kavramsal benzerliklere ve/veya farklılıklara göre yani özelliklerine göre gruplandırmak konunun öğrenilmesini kolaylaştıracaktır. Çünkü birbirine yakın veya benzer kavramları öğrenmek kolaydır. Ayrıca birbirine yakın veya benzer olan kavramları gruplar hâline getirmek öğrenilebilirliği de artıran bir durumdur. Bu nedenle kavramlar gruplandırıp basamaklar hâline getirilirse öğrenme kolay gerçekleşir. Burada kavramsal basamaklar dizisinin, çağrışımsal anlam dizisinden farklı olduğunu unutmamak gerekir. Şöyle ki çağrışımsal anlam dizisi öznel olup bireyin geçmiş yaşantılarına dayanır. Ancak kavramsal basamaklar dizisi mantıksal birtakım kurallara dayandığı için her yerde, her zaman, herkes tarafından aynı şekilde oluşturulabilir.

ÖĞRETİM STRATEJİLERİ

Sunuş yolu öğrenmede öğretmen – öğrenci etkileşimi yoğundur çünkü bu stratejide anlatımın yanında soru cevap, tartışma teknikleri de kullanılır. Öğrenci aktivitesi düşüktür.

YARARLARI:

Kısa süre çok bilgi-Kalabalık sınıflarda kullanılır-Zor ve soyut kavramların öğretiminde kullanılır-Öğrenci bilgileri yeterli olmadığında kullanılır-Dersin girişinde, özetlenmesinde, tekrarında kullanılır.

SINIRLILIKLARI:

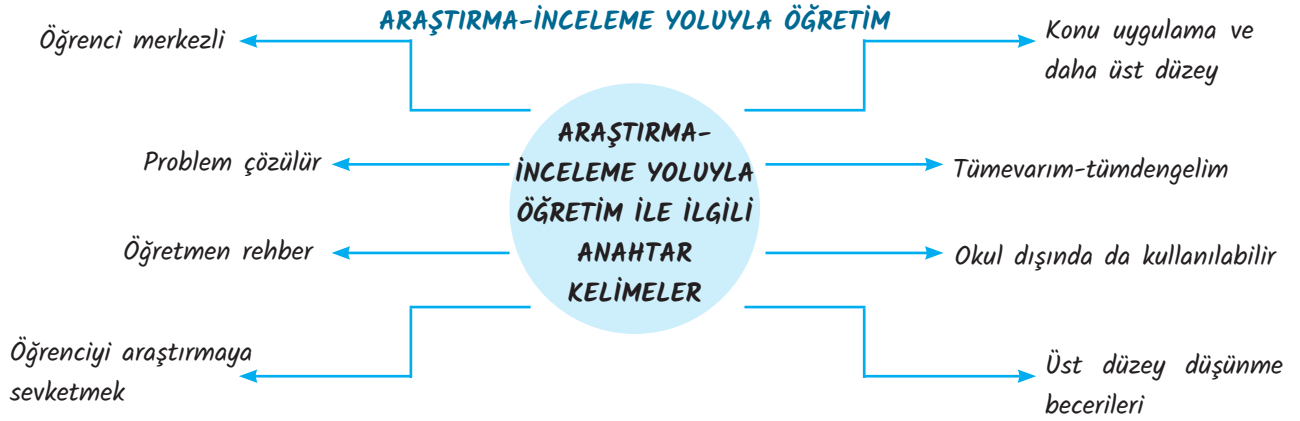
Sadece bilgi düzeyinde hedeflerin öğretiminde kullanılır- Üst düzey hedeflerde kullanılmaz-Öğrenci aktivitesi düşüktür- Ezber öğrenmeler gerçekleşebilir-Sıkıcı olabilir. Öğrencilerden dönüt almak zordur.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜREÇLERİ

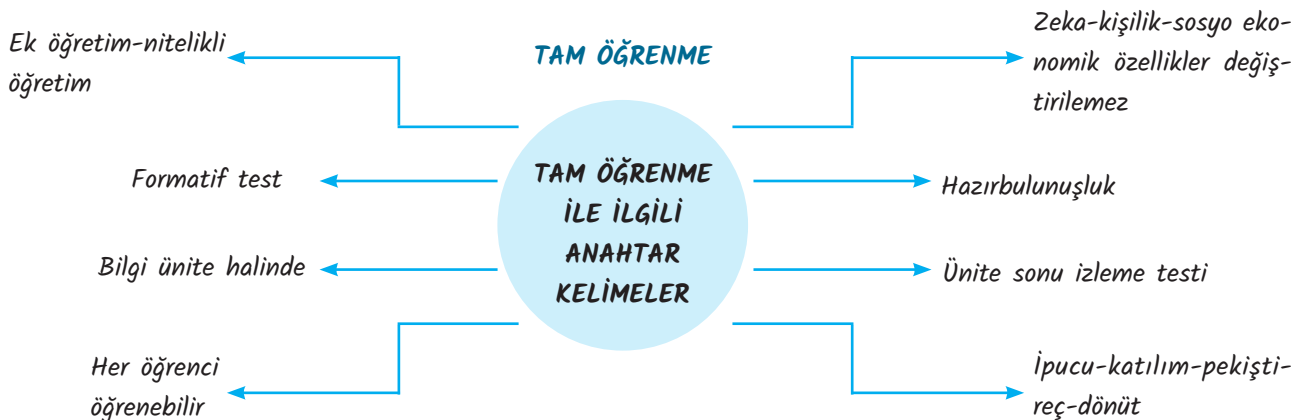
YARARLARI: Yapararak yaşayarak öğrenmeyi sağladığından kalıcı öğrenmeyi sağlar- Üst düzey düşünme becerilerini geliştirir-Kavrama ve üstü hedef düzeyleri için uygundur.

SINIRLILIKLARI: Zaman alır-Maliyeti yüksektir-Ön bilgiler yoksa amacına ulaşmaz-Karmaşık bazı konularda so-
nuca ulaşmayabilir-Olgun öğretiminde etkili değildir.

YARARLARI: Öğrencilerin bilimsel, problem çözme, yaratıcı, eleştirel gibi üst düzey düşünme becerisini kazanmalarını sağlar-Üst düzey hedeflerde kullanılır-İletişim, sorumluluk alma, kaynaklara ulaşma becerisi kazandırır.

SINIRLILIKLARI: Maliyeti yüksek, zaman alır-kalabalık sınıflarda uygulanması zor-ön koşul öğrenmeleri eksik olan öğrencilerde uygulanması zor-her yaş ve her hedef düzeyi için uygun değildir-öğretmen sınıf yönetiminde zorluk yaşayabilir.

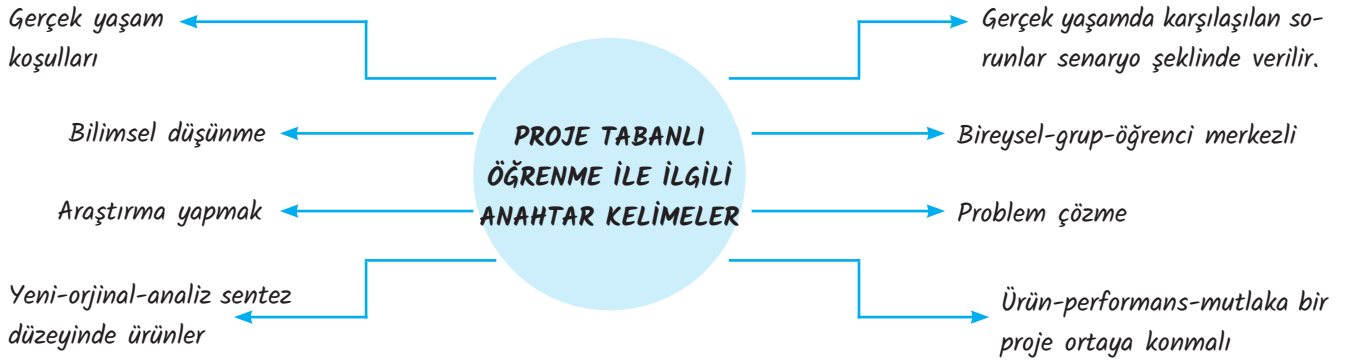
Yapılandırmacı öğrenme: (Piaget (bilişsel), Vygotsky (sosyal), Dewey, gestalt, Bruner, Von Glasersfeld (radikal)

YAPILANDIRMACI ÖĞRENME İLE İLGİLİ ANAHTAR KELİMELER

1 DENEYİME BAĞLI-KAVRAM ÖĞRETİMİ 2 ÜST DÜZEY DÜŞÜNME BECERİLERİ 3 SORGULAMA-ARAŞTIRMA-PROBLEM ÇÖZME 4 SÜRECE YÖNELİK DEĞERLENDİRME 5 BİREYSEL FARKLILIKLAR ÖNEMLİ	6 ÖZNEL BİLGİYİ KABUL EDİP NESNEL BİLGİYİ REDDEDER 7 ÖĞRETMEN ÖĞRENCİSİYLE ARAŞTIRIR VE ÖĞRENİR. 8 ÖĞRENCİ AKTİF-İŞBİRLİĞİ 9 DERS PLANI ESNEK 10 ÖĞRETMEN AÇIK UÇLU SORU SORMALI

Yapılandırmacılık, buluş yoluyla öğrenme yaklaşımının geliştirilmiş hâlidir.

PROJE TABANLI ÖĞRETİM (JOHN DEWEY, KILPATRICK)

Sınırlılıkları: -Zaman -Sınırın iyi çizilmesi gerekir. Ona göre hedef belirlenir. Yoksa hedeften sapma meydana gelir.
-Her zaman orijinal ürün ortaya çıkmayabilir.

PROBLEME DAYALI ÖĞRENME

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜREÇLERİ

BEYİN TEMELLİ ÖĞRENME İLE İLGİLİ ANAHTAR KELİMELE

GERÇEK PROBLEM ÇÖZÜMÜ-ÖĞRENCİ AKTİF-
ÖĞRETMEN REHBER

BEYİN PARÇA VE BÜTÜNLERİ AYNI ANDA ALGILAR

YAPARAK YAŞAYARAK ÖĞRENME-DİKKAT

ÖĞRENME BİLİNÇLİ VE BİLİNÇSİZ SÜREÇLERİ KAPSAR

ÖĞRETİM BEŞ DUYU ORGANINA HİTAP ETMELİ

BEYİN PARALEL BİR İŞLEMCİDİR. ANLAMLI ÖĞRENME
DOĞUŞTANDIR

BEYİN PARALEL BİR İŞLEMCİDİR. ANLAMLI
ÖĞRENME DOĞUŞTANDIR

ANLAMLI ÖĞRENME ÖRÜNTÜLEME YOLUYLA EDİNİLİR

ÖĞRENME FİZYOLOJİK BİR OLAYDIR. ÖRÜNTÜ OLUŞTURMA-
DA DUYGULAR ÖNEMLİDİR.

ÖĞRENME TEŞVİKLE ARTAR KORKU İLE AZALIR

HARMANLAŞMIŞ ÖĞRENME

Çevrimiçi pratik
yaparak çevrimdışı
dersleri pekiştirir.

Doğru becerilerin doğru
zamanda doğru kişiye
öğretilmesi

Etkileşimli deneyim

En yüksek başarıyı sağlama

Öğrenci aktif

Uzaktan eğitim

Birden fazla paylaşım
yolu

Web destekli

YAŞAM BOYU ÖĞRENME

Birey öğrenmeyi
öğrenmeli

Örgün ve yaygın eğitimin
birleştirilmesi

İşbirliği paylaşım

Kendini yenileme

Değişime uyum

Herkesi ve her alanı kapsar

Bilinçli ve amaçlı yaşam
boyu öğrenme

Okul öğrenmeyi sağlayan
tek kurum olamaz

İŞBİRLİKLİ ÖĞRENME YAKLAŞIMI (J.DEWEY)
İŞBİRLİKÇİ ÖĞRENME İLE İLGİLİ ANAHTAR KELİMELER

<p>1 Yarışma ve rekabete son vermeyi amaçlar-ku-
başık öğrenme</p>	6 Kişisel sorumluluk-sosyal beceriler
<p>2 Ortak bir amaç doğrultusunda birbirinden öğ-
renme</p>	7 Grup süreci değerlendirilir-eşit başarı ilkesi
3 Öğretmen rehberdir-yönlendiricidir.	<p>8 Değerlendirme aşaması zor-grup içerisinde bi-
reyleri ayrı ayrı değerlendirmek zor</p>
4 2-6 kişiden oluşan heterojen gruplar	<p>9 Başarılı ve bireysel çalışmayı seven öğrenci-
lerin başarılarını düşürebilir</p>
5 Olumlu bağlılık-yüz yüze etkileşim	10 Çalışmalar tek kişi üzerine kalabilir

ÖĞRETİM İLKELERİ

Öğrenciye Görelik İlkesi: Çağdaş eğitim anlayışında eği-
tim-öğretim faaliyetlerinin öğrenciye yönelik olması ge-
rekir. Öğretimde temel öge öğrencidir. Öğrencinin ilgi,
gelişim özellikleri, bireysel farklılıkları dikkate alınmalıdır.

Hedefe (Amaca) Uygunluk İlkesi: Eğitim durumları işe
koşulduğu hedefe hizmet edebilmeli, onlara ulaşılabilir
olmalıdır. Bu yüzden bütün uygulamalar hedeflere ve
kazanımlara uygun olmalıdır.

Hayatilik İlkesi (Yaşama Yakınlık, İşevurukluk):
Eğitim-öğretimin en önemli amacı bireyi hayata hazır-
lamasıdır. Okul, hayatın bir parçası olmalıdır.

Transfer İlkesi: Öğrenci derste öğrendiğini farklı du-
rumlara ve günlük hayata aktarabilmelidir. Sınıftakini
hayata aktarmalıdır.

**Yaparak Yaşayarak Öğrenme (Uygulanabilirlik, Akti-
vite):** Bu ilke öğretimde öğrencinin aktif olması, bizzat
kendisinin etkin olması gerektiğini ifade eder.

Ekonomiklik İlkesi: Öğretim hedeflerinin en kısa süre-
de, en az emek ve maliyetle en verimli şekilde verilme-
sidir.

Aktüalite (Güncellik) İlkesi: Çocuğun hayatın gerçek-
leriyle karşı karşıya gelmelerini ve yakın çevre, ülke ve
dünyada gelişen son olaylara karşı ilgi duymalarını sağ-
lamak için ders konularıyla aktüel (güncel) olay ve so-
runlar arasında ilişki kurulmalıdır.

Öğrenci Düzeyine Uygunluk İlkesi: Öğrencinin hazırbu-
lunuluk düzeyi dikkate alınmalıdır.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜREÇLERİ

ÖĞRETİM İLKELERİ

Açıklık (Ayanilik) İlkesi: Açıklık iki anlamda kullanılmaktadır. 1. Öğretmenin kullandığı dilin açık ve anlaşılır olmasıdır. 2. Öğrenmede birden çok duyu organına hitap edebilmektir. Öğrencinin dersi anlaması, öncelikle konuşulan dilin anlaşılır olmasına bağlıdır. Aynı zamanda öğrenmede ne kadar çok duyu organı işe koşulursa o kadar etkili ve tam öğrenme sağlanabilir.

Somuttan Soyuta İlkesi: Bireyin zihinsel gelişimi somuttan soyuta doğru olmaktadır. Somut kavramlar soyut kavramlara göre daha anlaşılır kavramlardır. Bu yüzden önce somut kavramlar daha sonra soyut kavramlar öğretilmelidir. Özellikle ilköğretim birinci kademedeki uygulanır.

Bilinenden Bilinmeyene İlkesi: Yeni öğretilecek bilginin, becerinin önceden öğrenilenden hareket ederek öğretilmesini öngörür. Böylece öğrenme kolaylaşmakta ve yeni öğrenilecek bilgi önceki bilgilerle ilişkilendirilerek anlamlı hâle getirilmektedir.

Yakından Uzağa İlkesi: Bu ilkede öğrenmeye yakın çevreden başlanır. Konularla ilgili örnekler yakın çevreden verilir. Çünkü çocuk yakın çevreyle daha ilgilidir. Daha sonra uzak örneklere doğru hareket edilir. Zamansal ve mekânsal olarak yakın çevreden uzak çevreye doğru giden bir yol izlenmektedir.

Basitten Karmaşığa İlkesi: Öğretmen tarafından konular verilirken önce basit konulara ve kavramlara yer verilmesi ve zaman içinde giderek zor ve karmaşık konulara geçilmesi esasına dayanır.

Anlamlılık: Öğrenciler öğrenmeye güdülendiğinde öğrenmeler daha etkili olur. Bunun için öğrenme konularının ne zaman, ne şekilde, ne işe yarayacağı ve önemi açıklanır. Böylece öğrencilerde öğrenmeye yönelik beklenti ve istek oluşur.

Tümdengelim: Bir öğrenme konusu önce genel ve ortak özellikleri, sonra da özel ve ayrıntı özellikleri ile verilir.

Sosyallik İlkesi: Öğretim ilkeleri konusunun son ilkesi olan sosyallik, öğretim sürecinde insanların sosyalleşmesini ve topluma uyum sağlamasını vurgulamaktadır.

Bütünlük İlkesi: Çocuğun bedensel, duygusal, ruhsal ve sosyal; bütün yönleriyle bir bütün olarak ele alınıp tüm yönleriyle dengeli bir biçimde geliştirilmesine dayanır. Ayrıca konuların da bütünlük içinde öğretilmesi yani derslerin disiplinler arası yaklaşım ve geniş alan yaklaşımıyla işlenmesi gerekmektedir.

MODÜL-2

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

**BOLU
2022**

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMENİN TEMEL KAVRAMLARI

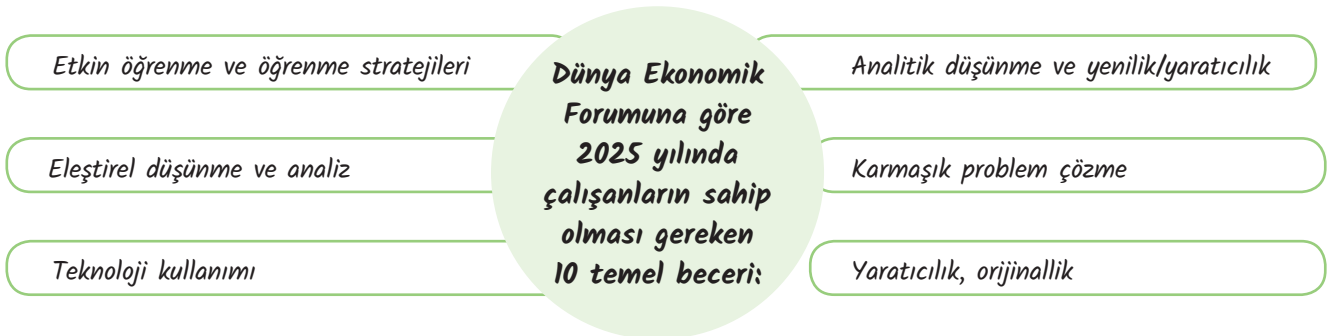
EĞİTİM SİSTEMİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMENİN YERİ:

Eğitim bir sistemdir çünkü birincisi gerçekleştirmek istediği hedefler bulunmaktadır. Hedefler şu biçimde tanımlanabilir:

UZAK HEDEFLER	Devletlerin hedefleridir, bazı ülkelerde çerçevesi anayasa ile güvenceye alınmıştır.
GENEL HEDEFLER	Daha işevuruk hedeflerdir. Kurumların (MEB, MEB genel müdürlükleri, il millî eğitim müdürlükleri, okul yönetimleri vb.) hedefleri vb.
ÖZEL HEDEFLER	Dersin hedefleridir, bir dersin kazanımlarını kapsar.

Eğitimin bir sistem olmasının ikinci nedeni, bu hedefleri gerçekleştirmek için farklı öğelerden oluşmasıdır:

GİRDİ	Eğitim-öğretim için gerekli her şey eğitim sisteminin girdisini oluşturur. Örneğin öğrenci, öğretmen, okul, çalışanlar, yönetim, eğitim programı vb.
SÜREÇ	Girdilerin hedefler doğrultusunda bir araya getirildiği, dersin hedeflerinin öğrenciye kazandırıldığı eğitim durumlarını kapsar. Süreç, öğretmenler, okul yönetimi, il yöneticileri ülke genelinde belirli aralıklarla kontrol edilmektedir.
ÇIKTI	Öğrencilerin sahip olduğu niteliklerdir. Eğitim sistemi için çıktılar, dar anlamda öğrencinin bir ders sonunda ulaştığı hedefler ve kazanımları ifade ederken geniş anlamda öğrencinin öğretim sürecinin başlangıcından sonuna kadar sahip olduğu bilgi beceri ve yetkinliklerini ifade etmektedir.

ÖLÇME, ÖLÇÜT VE DEĞERLENDİRMENİN KAVRAMSAL TEMELLERİ:

ÖLÇME: Öğrencinin belirli bir özelliğini gözleyerek o özelliğe sayı, sembol ya da sıfat/kategori adı verme işlemidir. Zeynep yapılan test sonucunda 1. Oldu cümlesi bu duruma örnek verilebilir.

Ölçmenin anlam ifade etmesi değerlendirme ile olanaklıdır. Diğer taraftan ölçmeye temel olan durum “fark”tır. Bir anlamda ölçmenin farktan doğduğu ifade edilebilir.

Eğitimde ölçme dediğimizde aklımıza ilk gelen genellikle sınavlardır. Eğitimde ölçme yalnızca sınavlardan ibaret değildir. Eğitimde akademik başarı dışında yetenek, ilgi, tutum, özel gereksinim gereken alanlar vb. özellikler de ölçmeye konu olur.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖLÇÜT: Ölçülen özellik hakkında karar alabilmek / yargıya varabilmek / değerlendirme yapabilmek için dayanak alınan referans noktası ya da referans aralığıdır.

DEĞERLENDİRME: Bir ölçme sonucunu (ölçüm) en az bir ölçüte vurarak ölçülen nitelik hakkında karar verme / yargıda bulunma işlemidir. Değerlendirmenin basamakları a. Ölçme ➡ Ölçme sonucu (ölçüm), b. Ölçüt ve c. Karardır. Kerim gıda mühendisliği programına yerleştirilmiştir / yerleştirilememiştir cümlesi bir değerlendirmeye örnek olarak verilebilir.

Ölçüt, ölçme ve değerlendirme arasında köprü görevi görür. Ölçüt değişirse değerlendirme de değişir.

ÖLÇME TÜRLERİ

Doğrudan Ölçme (Temel Ölçme): Ölçmeye konu olan özelliğin doğrudan gözlenerek ölçümün elde edildiği ölçme türüdür. Genellikle beş duyu organı ile algılanan özellikler doğrudan gözlenebilirler.

Dolaylı Ölçme: Bazı özellikler doğrudan gözlenemez. Bu özellikler ancak onun göstergesi olduğu bilinen ya da kabul edilen davranışlar aracılığı ile gözlenerek ölçülebilir.

Türetilmiş Ölçme: Ölçülmek istenilen özellik kendisinden farklı iki ya da daha fazla özelliğin arasındaki matematiksel bir bağıntı (dört işlem) yardımıyla belirleniyorsa bu ölçme türüne “türetilmiş ölçme” adı verilir.

ÖLÇÜT TÜRLERİ

Mutlak (Kriter Referanslı): Eğer ölçüt ölçme işleminin yapıldığı grubun özelliklerinden bağımsız olarak belirleniyorsa “mutlak”tır. Örneğin dersten geçme notu 50’dir, doktora başvurusu için ALES’ten en az 60 almak gerekir, sürücü ehliyeti sınavında 70 alan başarılı sayılır vb.

Bağıl (Norm Referanslı): Eğer ölçüt ölçme işlemi sonrasında belirleniyorsa bağıldır. Örneğin aritmetik ortalamaya / ortancaya / moda denk ve üzerinde puan alan geçer, aritmetik ortalama ile yarım standart sapma arasında puan alanlar şartlı geçer, akademik başarısı yüksek ilk on öğrenci proje için seçilecektir vb. Bağıl ölçütün temel alındığı ölçme işlemlerinde bir öğrencinin başarısı, başka bir öğrencinin değerlendirmesini (geçme/kalma) etkileyebilir. Bu anlamda öğrenciler açısından daha rekabetçi bir eğitsel ortam kaçınılmazdır.

-Eğer değerlendirme mutlak ölçüte göre yapılıyorsa “mutlak değerlendirme”, bağıl ölçüte göre yapılıyorsa “bağıl değerlendirme” adını alır.

• Selim Bolu Fen Lisesine yerleştirilmiştir. - Bağıl değerlendirme

• Güzin lisans programları için tercih yapabilecektir. - Mutlak değerlendirme

-Eğitsel kararların verilmesinde mutlak ve bağıl ölçütler bir arada da kullanılabilir. Örneğin YKS

-Öğrenci ile ilgili önemli / hayati kararlar verileceği zaman mutlak değerlendirme yapılması gerekir. Örneğin tek ders sınavları vb.

-Başvuran kişi sayısının çok, alınacak kişi sayısının az olduğu (arz-talep dengesizliği olan) sınavlarda yerleştirme / atama vb. bağıl değerlendirme ile yapılmak zorundadır. Örneğin LGS

-Muafiyet sınavlarında mutlak değerlendirme yapılması gerekir. Örneğin yabancı dil muafiyet sınavları vb.

AMACA GÖRE DEĞERLENDİRME TÜRLERİ

Tanıtma-Yerleştirmeye Yönelik Değerlendirme (Diyagnostik Değerlendirme):

Sınıf İçi Ölçme ve Değerlendirme: Amaç not vermek değildir. Bu amaçla uygulanan ölçme araçlarına da “hazır-bulunusluluk testi” adı verilir.

Okul / kurum geneli ölçme ve değerlendirme: Yine öğretim sürecinin başında, öğrenciyi tanımak ve onu uygun olan programa / kura / sınıfa yerleştirmek amacıyla yapılır. Amaçlanan, not vermek değildir.

Bıçimlendirme-Yetiştirmeye Yönelik Değerlendirme (Formatif Değerlendirme): Belirli bir konu / ünite vb. sonunda öğrencilerin öğretime konu olan davranışların ne kadarını kazandığını, diğer bir deyişle üniteye öğrenme eksiklerini belirlemek amacıyla yapılır. Amaç yine not vermek değildir.

Değer Bıçmeye / Düzey Belirlemeye Yönelik Değerlendirme (Summatif Değerlendirme): Belirli bir öğretim sürecinin sonunda, not vermek amacıyla yapılan değerlendirmedir. Bu amaçla uygulanan testlere “alanda eriş test” denir. Bitirme sınavları, sertifika sınavları, üniversitedeki vize ve finaller, eğitim-öğretim kurumlarında not vermek amacıyla uygulanan yazılı yoklamalar bu ölçme ve değerlendirme türüne örnek olarak verilebilir.

Rehberlik Amaçlı Değerlendirme:

Özel Eğitim: Özel gereksinimi olan çocuklara uygun eğitim olanaklarının sunulabilmesi için çocuğun ihtiyacı olan alanlar, eğitsel tanılama amacıyla genellikle standart testler veya ölçüt bağımlı testler (beceri öğretimde) ile belirlenmeye çalışılır. Bu testlerin sonucunda BEP hazırlanır.

Mesleki Rehberlik: Öğrencilerin alan seçmelerinde ve özellikle bir üst öğretim kurumuna yönlendirilmesinde, özelliklerine uygun alan / meslek seçmeleri hem öğrenci hem de ülkenin insan gücü kaynağının doğru planlanması açısından çok önemlidir. Bu amaçla öğrencilerin kendi yetenekleri, kişilik özellikleri, ilgileri vb. ile özelliklerini belirlemek amacıyla standart testlerden yararlanılmaktadır.

Program Değerlendirme: Eğitim programları bileşenlerinin yapısı ve niteliğine ilişkin olarak sistematik bilgi toplama ve değerlendirme sürecidir. Program değerlendirme eğitim programlarının planlanması, mevcut programlar ve/veya ürünlerin etkililiğinin değerlendirilmesi ve eğitim programlarının ve/veya ürünlerin geliştirilmesi amacıyla yapılır.

BİR ÖLÇME ARACINDA BULUNMASI GEREKEN PSİKOMETRİK NİTELİKLER

GEÇERLİLİK: Geçerlilik ölçmek istenilen özelliğin, başka özelliklerle karıştırılmadan, doğru ve tam olarak ölçülebilmesidir. Diğer bir ifadeyle ölçme aracından elde edilen puanın amaca hizmet etme derecesidir.

GÜVENİLİRLİK: Güvenilirlik ölçme işleminden elde edilen puanların tesadüfi hatalardan arınık olma derecesidir. Diğer bir ifadeyle puanların kararlı, tutarlı ve duyarlı olmasıdır.

HATA: Yalnızca eğitimde değil bütün bilim dallarında, hatta günlük yaşamımızda dahi yapılan ölçme işlemlerinde bile ölçme sonuçlarına hata karışma olasılığı vardır. Ölçme yapan kişilerin dikkati ve titizliği zamandan zamana değişebilir, ölçme aracına ilişkin bazı sorunlar söz konusu olabilir, ölçülen özelliğin doğası gereği bazı sıkıntılar olabilir, test katılımcısı yeterince güdülenmemiş olabilir, ölçme işleminin yapıldığı ortamdan kaynaklı sorunlar vb. olabilir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

HATA TÜRLERİ

SABİT HATA: Miktarı ölçmeden ölçmeye değişmeyen, diğer bir deyişle her ölçme işlemine aynı miktarda karışan hatalardır. Örneğin marketteki terazi, üzerinde herhangi bir nesne yokken terazi -120 g gösteriyorsa ne tartılırsa tartılsın 120 g eksik ölçülecektir. Bir öğretmen, sınavında herkese 10 puan fazla veriyorsa yine karışan hata sabit olacaktır.

TESADÜFİ HATA: Şansla ortaya çıkan ne yönde ve ne ölçüde karıştığı genellikle bilinemeyen hatalardır. psikometri-de hata kuramı tesadüfi hatalar üstüne kurulmuştur. Ölçme işini yapan kişiden, ölçme aracından, öğrenciden veya fiziksel ortamdan kaynaklı olabilir.

SİSTEMATİK HATA: Ölçülen büyüklüğe, öğretmene ya da ölçme koşullarına göre miktarı değişen hatalardır. Örneğin marketteki terazi, her bir kilogramda 120 g eksik tartıyorsa üzerine konulan nesnenin ağırlığı arttıkça hata miktarı da artacaktır. Bir öğretmen, sınavında yazısı kötü olan- dan puan kırıyorsa yine karışan hata sistematik olacaktır.

GEÇERLİLİK, GÜVENİLİRLİK VE HATA İLİŞKİSİ:

Geçerlilik tüm hata kaynaklarından etkilenirken klasik test kuramına göre güvenilirlik yalnızca tesadüfi hatalardan etkilenir. Bu nedenle güvenilirlik, geçerlilik için bir ön şart ancak yeterli şart değildir. Diğer bir ifade ile bir testin güvenilir olması onun geçerli olacağı anlamına gelmez ancak bir test geçerli ise büyük olasılıkla güvenilirdir.

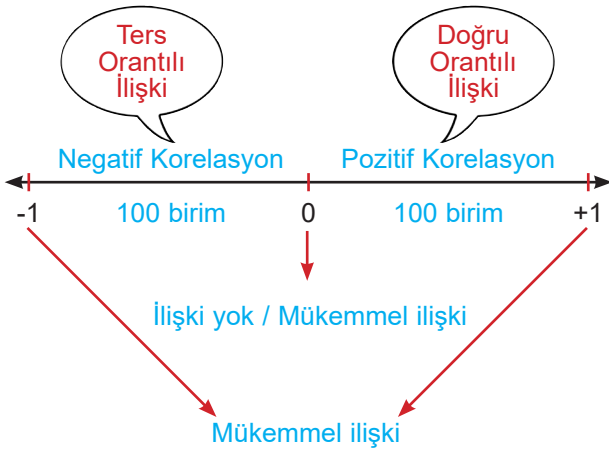
KORELASYON

Korelasyon (co-relation), en az iki değişken arasında karşılıklı bir ilişki bulunup bulunmadığı, eğer ilişki varsa bu ilişkinin yönü ve miktarı hakkında bilgi veren istatistik bir tekniktir. “r” ile sembolize edilir.

Örneğin

- Öğrencilerin derse ilişkin tutumları ile ders başarıları arasında bir ilişki var mıdır?

KORELASYON TEMEL KAVRAMLAR

KORELASYON MİKTARI

r	İlişki
0.00	ilişki yok
0.01 - 0.29	düşük düzeyde ilişki
0.30 - 0.70	orta düzeyde ilişki
0.71 - 0.99	yüksek düzeyde ilişki
1.00	mükemmel ilişki

Korelasyon mutlak değer olarak değerlendirilmelidir. Bir korelasyon katsayısının negatif ya da pozitif olması büyüklük-küçüklük belirtmez, yön bildirir. Korelasyon katsayısı ile neden-sonuç ilişkisi kurulamaz.

GEÇERLİLİK SORGULAMA YÖNTEMLERİ

ÖLÇÜT DAYANAKLI GEÇERLİLİK: Ölçme aracından elde edilen puanların ölçüt bir puanla (testin tahmin etmeye çalıştığı ve geçerliliği yüksek bir puan) karşılaştırılarak geliştirilen ölçme aracının geçerliliğine ilişkin nitelendirme yapılır.

YAPI GEÇERLİLİĞİ: Yapı geçerliliği bir yandan testin ölçtüğü niteliklerin neler olduğunu araştırma, diğer yandan testi alan kişilerin elde ettikleri puanların ne anlama geldiğini açıklama çabalarıyla ilgilidir. Örneğin bir kişi, geleneksel aile biçimi ile çocuk yetiştirme biçimi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bir ölçek geliştirip bu ölçeğin yapı geçerliliğini ortaya koymak istediğinde, geleneksel aile yapısı ve çocuk yetiştirme kavramlarının ne anlamlara geldiğini, ölçme aracındaki maddelerin bu anlamlara uygunluğunu araştırarak yapı geçerliliği konusunda karar verebilir.

KAPSAM GEÇERLİLİĞİ: Kapsam geçerliliği özellikle başarı testlerinde aranan bir geçerlilik sorgulamasıdır. Eğitimde öğretmen bir program dâhilinde önceden belirlenen davranışları kazandırmayı amaçlar. Bu anlamda kapsam geçerliliği bir testin ölçülmek istenen davranışları ne derece kapsadığıyla ilgilidir. Kapsam geçerliliği mantıksal, belirtke tablosu, uzman görüşüne başvurma yoluyla sorgulanabilir.

YORDAMA GEÇERLİLİĞİ: Yordama, tahmin demektir ancak her tahmin yordama değildir. Bir tahminin yordama olabilmesi için elde geçerli ve güvenilir bir veri olması ve bu verinin sınanabilir, sayısal nitelikte, belirli analizlere tabi tutuluyor olması gerekiyor. Yordama geçerliliğinde ölçme aracından elde edilen puanlar, ölçme aracının tahmin ettiği puanla (ölçüt puan) karşılaştırılır ve tahminin ne ölçüde doğru olduğu belirlenmeye çalışılır.

ZAMANDAŞ GEÇERLİLİK: Zamandaş geçerlilik sorgulamalarında ölçüt puan eş zamanlı olarak elde edilebilir. Geliştirilen ölçme aracı ile ilişkili olabilecek nitelikleri ölçen ve geçerliliği yüksek bir aracın puanı ölçüt puan olarak ele alınabilir. Daha sonra geliştirilen ölçme aracı ve ölçüt araç aynı zamanda uygulanıp iki araçtan elde edilen puanlar arasındaki ilişki incelenir. Zamandaş geçerliliğinde geçerlilik katsayısının -1 ile 1 arasında değişmesi beklenir.

GÜVENİLİRLİK:

Güvenilir bir ölçme aracı, aynı özellikle ilgili olarak arka arkaya yapılan ölçmelerde yaklaşık olarak aynı sayısal sonucu verir; diğer bir ifadeyle bir test, aynı gruba iki ya da üç kez uygulandığında gruptaki her bir kişi bütün uygulamalarda yaklaşık olarak aynı puanı almalıdır. Güvenilirlik katsayısı 0 ile 1 arasında değişir. Güvenilirlik katsayısı için alanyazında genellikle 0.70 ve üstü ölçütü kabul edilir. Ancak bu değer de çok yüksek bir değer olmadığı, 0.70-0.80 arası güvenilirliğin ancak ön bilgi elde etmek amacıyla kullanılabileceği ifade edilir. Genel yetenek gibi bilişsel özellikleri ölçen testlerde güvenilirlik katsayısının 0.90 ve üzerinde olması arzu edilir.

GÜVENİLİRLİK KATSAYISI

Güvenilirlik, genellikle birden çok uygulamaya dayalı yöntemler ve tek uygulamaya dayalı yöntemler başlıkları altında ele alınır. Birden çok uygulamaya dayalı yöntemler altında test-tekrar test ve eşdeğer (paralel) testler yöntemleri, tek uygulamaya dayalı yöntemler altında ise eşdeğer yarılar, KR-20, KR-21, Cronbach alfa, Hoyt'un varyans analizi, McDonald omega vb. yöntemler yer almaktadır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

BİRDEN ÇOK UYGULAMAYA DAYALI YÖNTEMLER

TEST-TEKRAR TEST YÖNTEMİ:

Bu yöntem ile test güvenilirliğini test etmek için bir test, aynı gruba, belli bir zaman aralığıyla iki kez uygulanır. Daha sonra bireylerin birinci uygulamadan aldıkları puanlarla ikinci uygulamadan aldıkları puanlar arasındaki korelasyon hesaplanır. Elde edilen korelasyon katsayısına kararlılık (devamlılık / istikrarlılık) katsayısı adı verilir. Bu yöntem daha çok iki uygulama arasında kolaylıkla değişmeyen özellikleri ölçen testler için uygundur. Örneğin genel zihin yetenekleri, kişilik testleri, ilgi envanterleri, tutum ölçekleri vb. gibi testlerin kararlılık bağlamında güvenilirlikleri bu yöntemle hesaplanabilir.

TEST YARILAMA (EŞDEĞER YARILAR / İKİ YARI GÜVENİLİRLİĞİ) YÖNTEMİ:

Bu yöntemle güvenilirliği tahmin etmede, uygulanmış bir test iki eşdeğer yarıya bölünür ve bireylerin iki yarıdan aldıkları puanlar arasındaki tutarlılık incelenir.

TEK UYGULAMAYA DAYALI YÖNTEMLER

KUDER-RICHARDSON 20 VE 21 YÖNTEMLERİ:

Kuder-Richarson 20 ve 21 ya da kısaca KR-20 ve KR-21, testin kendi içinde tutarlı bir bütün oluşturup oluşturmadığı ile ilgili bilgi verir. Bu nedenle her iki yöntemle de testin iç tutarlılığı değerlendirildiğinden bu yöntemlerden elde edilen katsayıya iç tutarlılık katsayısı adı verilir. KR-20 ve KR-21 ile güvenilirlik kestirimi, puanlamanın kategorik olduğu ölçme araçları için uygundur. Puanlamanın kategorik olması, doğru yanıtlara 1 puan, yanlış ve boş bırakılan maddelere 0 puan vererek puanlamanın yapıldığı ya da maddenin yanıtının iki seçeneekli verildiği durumlardır. Eğer testteki maddeler farklı ağırlıklarla puanlanmışsa ya da test puanları şans başarısı için düzeltilmişse bu formüller kullanılmaz.

CRONBACH ALFA YÖNTEMİ:

Eğer ölçme aracının puanlaması çok kategorili ise KR- 20 ile aynı mantık üzerine kurulu Cronbach alfa hesaplanır. Elde edilen katsayının ismi yine iç tutarlılık katsayısıdır. Derecelendirme ölçekleri puanlamanın çok kategorili olduğu araçlara örnek verilebilir.

TEST GELİŞTİRME VE MADDE / SORU TÜRLERİ

TEST TÜRLERİ:

Testi Alan Kişi Sayısına Göre	Testin Uygulanış Süresine Göre	Testin Ölçtüğü Niteliğe Göre	Değerlendirme Yaklaşımına Göre	Hazırlanış Biçimine Göre	Veri Toplama Tekniğine Göre
1. Bireysel	1. Süreli	1. Hız tesleri	1. Objektif	1. Standart	1. Performans
2. Grup	2. Süresiz	2. Güç testleri	2. Subjektif	2. Öğretmen yapımı	2. Kağıt-kalem

BAŞARININ ÖLÇÜLMESİNDE YÖNTEMLER

GELENEKSEL YÖNTEMLER:

DOĞRU-YANLIŞ MADDELERİ:

1. Çoktan seçmeli madde türünden sonra en çok kullanılan ikinci madde tipidir. Cevaplayıcının verilen ifadelerin doğru mu, yanlış mı olduğunu belirlemesinin istendiği madde türüdür. Doğru yanlış maddelerinde verilen bir tür “önerme”dir.

3. **Avantajları:** a. Hazırlaması, uygulaması ve puanlaması kolay, diğer bir ifadeyle kullanışlıdır. b. Soru sayısı artırılabilir. c. Sistemik hata karışma olasılığı pek yoktur.

2. Bilimsel gerçekleri, tarihî olayları, kesin yargıları tanıması ve hatırlaması; olguları ve gerçekleri kişisel yargı ve görüşlerden ayırt etmesi ölçülmek istendiğinde kullanışlıdır.

4. **Dezavantajları:** a. Şans başarısı olasılığı yüksektir. b. İyi yazılmazsa genellikle üst düzey bilişsel özellikleri ölçemez. c. Öğrenme eksiklerini belirleyemez. d. Yanlış üzerinden öğretim yapılmaz. e. Her derste/konuda kesin yanlış denebilecek durumlar belirlemek zordur.

EŞLEŞTİRME MADDELERİ:

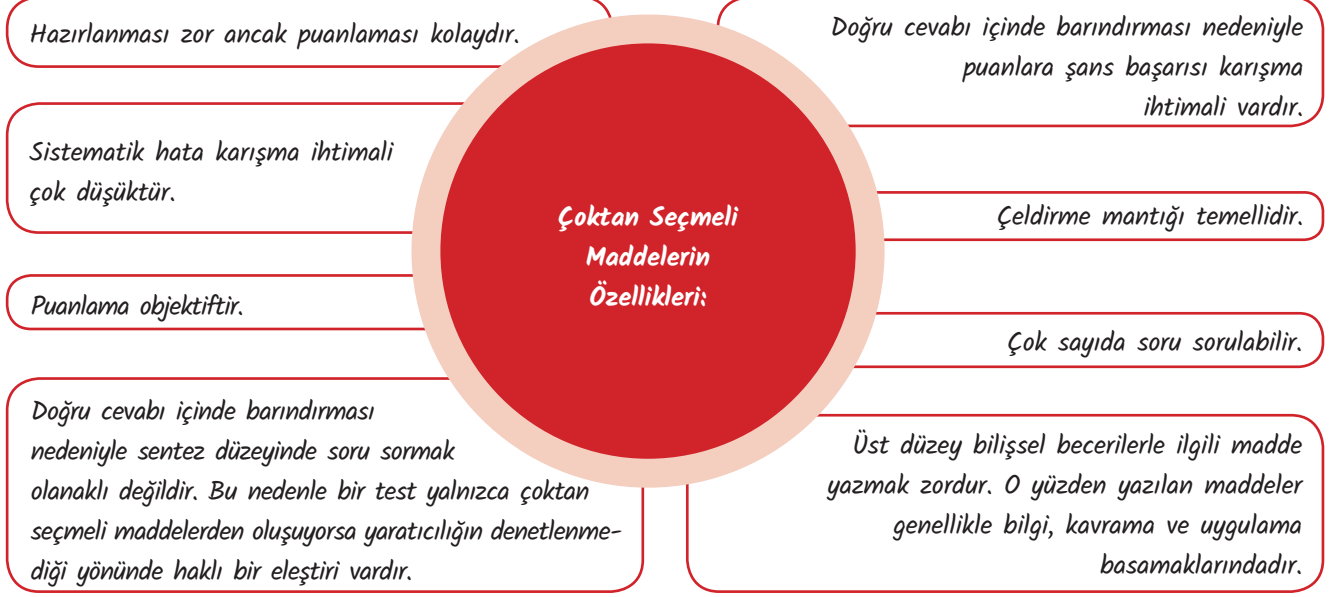
Eşleştirme maddeleri, iki grup hâlinde verilen ve birbirleriyle ilgili olan bilgi öğelerinin belli bir açıklamaya göre eşleştirilmesini gerektirir.

Avantajları: a. Hazırlaması, uygulaması ve puanlaması kolay, diğer bir ifadeyle kullanışlıdır. b. Soru sayısı artırılabilir. c. Sistemik hata karışma olasılığı pek yoktur.

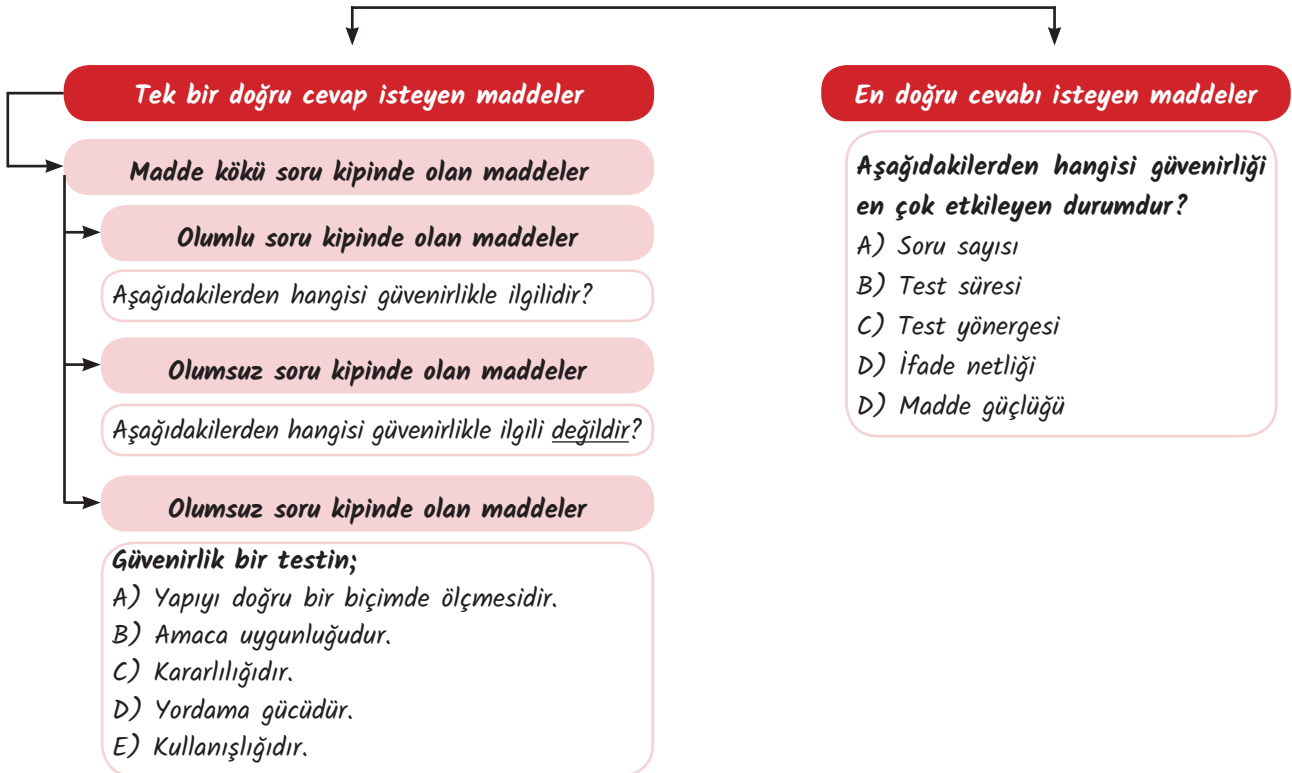
Dezavantajları: a. Şans başarısı olasılığı yüksektir. b. İyi yazılmazsa genellikle üst düzey bilişsel özellikleri ölçemez.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÇOKTAN SEÇMELİ MADDELER:

ÇOKTAN SEÇMELİ MADDE TÜRLERİ

AÇIK UÇLU SORULAR: Açık uçlu sorular ölçme / psikometri alanyazınında genellikle uzun yanıt gerektiren maddeler ve yanıtı sınırlı maddeler olarak ikiye ayrılır. Ancak bu testler sahada genellikle essay (yazılı yoklama), kısa yanıtı, boşluk doldurma (cümle tamamlama) ve sözlü yoklama olarak geçmekte.

ESSAY (YAZILI YOKLAMA):

ÖZELLİKLERİ

1

Puanlar sadece öğrencinin sahip olduğu bilgiyi değil; öğrencinin anlatım biçimini, yazı güzelliğini, bilgisini örgütleme biçimini de yansıtır. Bu ise ölçme sonuçlarındaki sistematik hata miktarını artırabilir.

2

Ayrıntılı bir cevap anahtarı çıkarılmalıdır. Öğrenci ne yaparsa kaç puan verileceğinin belirlenmesi gerekir.

3

Puanlama öznelliği belki de en önemli dezavantajdır.

4

Bu sınav türü, dünyada en eski ve günümüzde de öğretmenlerin hâlâ en çok tercih ettiği testlerden biridir. Bunun iki nedeni vardır: a. Pratik nedenler: Hazırlaması kolaydır. b. Eğitsel nedenler: Üst düzey bilişsel becerileri ölçmek için geleneksel yöntemler arasında en avantajlı yazılı test etme yoludur (Sentezde tek yol.).

5

Yazma, problem çözme, bilgileri organize etme, analiz vb. özgün bir ürün ortaya koyma (yaratıcı düşünme), eleştirel düşünme, yeni durumlara beceriyi transfer etme, analitik düşünme, bilimsel düşünme, hipotez oluşturma ve neden-sonuç ilişkilerini açıklama, veri düzenleme, güçlü ve zayıf yönleri belirleme gibi becerileri ölçmek için çok kullanışlıdır.

6

Sınırsız cevap özgürlüğü, anlatım becerisi iyi olan öğrencilere bir avantaj sağlayabilir.

7

Çok fazla soru sorulamaması bir dezavantajıdır.

8

Cevaplayıcıların sorulara cevap verme konusunda sınırsız bir özgürlüğü vardır.
Avantajı: Öğrencinin yalnızca sahip olduğu bilgiyi değil, aynı zamanda zihninin nasıl işlediğini anlama olanağı sağlar.
Dezavantajı: Öğrenci sınırlı bir bilgiye sahipse soruyla ilgisi olmayan, aklına estiği gibi uzun cevaplar yazabilir.

KISA CEVAPLI SORULAR:

Kısa cevaplı testler; öğrencinin bir sözcük, bir rakam, bir tarih ya da en çok bir cümle ile cevaplandırabileceği sorulardan oluşur. Kısa cevaplı testler, öğrencinin aklının estiği cevabı yazmasını büyük ölçüde engelleyecek bir özelliğe sahiptir. Bundan ötürü maddeleri cevaplandıran bir cevaplayıcının yazacağı cevaplar çok kısadır. İstenen cevapların kısa ve belirgin olması, kısa cevaplı testlerin puanlanmasını genellikle nesnel kılar. Kısa cevap, soru cümlesi ya da eksik cümle yapısında olabileceği gibi hatırlama ya da tanımayı gerektiren bir yapıda da olabilir.

- Eğer konu kapsamı bakımında homojen bir yapıda ise gruplandırılarak sorulması daha uygun olacaktır.
- Uzun cevap gerektiren sorularda olduğu gibi bu soru türünde de ayrıntılı bir cevap anahtarı hazırlanmalıdır. Öğrencilerin verecekleri cevap çeşitliliğinin öğretmenin cevap repertuarından her zaman daha fazla olacağı göz önüne alındığında, anahtarın zümrece hazırlanması önerilebilir.

Avantajları: a. Hazırlaması, uygulaması ve puanlaması kolay; diğer bir ifadeyle kullanışlıdır. b. Soru sayısı artırılabilir. c. Sistematik hata karışma olasılığı pek yoktur.

İyi yazılmazsa genellikle üst düzey bilişsel özelliklerin ölçülememesi dezavantajıdır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

CÜMLE TAMAMLAMA SORULARI:

Cümle tamamlama, kısa cevaplı / sınırlı cevap gerektiren soru grubudur.

Hazırlanması oldukça kolaydır. Bu yargı, özellikle kim, ne, nerede, ne zaman? sorularına cevap olabilecek olgusal bilgileri ölçmeye yönelik soruların yazılmasında geçerlidir.

Avantajları: a. Hazırlaması, uygulaması ve puanlaması kolay; diğer bir ifadeyle kullanışlıdır. b. Soru sayısı artırılabilir. c. Sistemik hata karışma olasılığı pek yoktur.

Bu tür sorularda öğretmen önemli gördüğü bir cümleyi alır, kritik gördüğü bir ya da birden fazla yeri çıkarır ve yerine bir boşluk koyar. Öğrenciden o cümleyi anlamlı bir biçimde tamamlaması istenir. Cümle tamamlama soruları boşluk doldurma olarak da geçmektedir.

Cümleler ders kitabından aynen alınmamalı, öğretmen kendi sözcükleriyle soruları yeniden yazmalıdır.

İyi yazılmazsa genellikle üst düzey bilişsel özelliklerin ölçülememesi yine bir dezavantajdır.

Sözlü sınavlar çok iyi organize edilse / kurgulansa dahi ciddi bir ölçme hatası barındırma potansiyeline sahiptir. Ancak bütün bu potansiyel sınırlılıklarına rağmen sözlü yoklamalar özellikle dile dayalı becerilerin ölçülmesi için geleneksel yöntemler içindeki tek türdür. Örneğin sözlü anlatım, diksiyon, yabancı dil dersinde konuşma, solfej ve şarkı söyleme vb.

Bireysel bir test olması nedeniyle tüm öğrencileri test etmek için gereken süre oldukça fazladır.

Cevaplama çoğu zaman üzerinde düşünmeye ve tasarlamaya olanak olmadan verilir.

Öğretmenin ölçme sonucuna sistematik hata karıştırma olasılığı yüksektir.

Öğrencinin yerinde ayağa kaldırılması ya da tahtaya kaldırılması kaygı vb. bireyden kaynaklanan hata miktarını artırabilir.

Bireysel bir test olması nedeniyle her öğrenciye ayrı soru sorma zorunluluğu vardır.

Öğrencinin cevaplarını gözden geçirme şansı olmayıp çok fazla soru sorulamayacağı için kapsam geçerliliği problemi olabilir.

Puanlama hemen yapılır. Bu ise cevabın doğruluğunun genel izlenimle yapılmasına neden olabilir.

Sözlü anlatım becerisi iyi olan bir öğrenci, iyi olmayan bir başka öğrenciden daha az biliyor olsa da yüksek puan alabilir.

Öğrencinin kılık-kıyafeti, diksiyonu, hâl ve hareketleri puanlamaya artı ya da eksi yönde etki edebilir.

SÖZLÜ
SORULAR

GENEL DEĞERLENDİRME: Her madde / soru türünün avantajları olduğu gibi dezavantajları da vardır. Dezavantajları asgariye indirmenin yolu madde / soru çeşitlemesi yapmaktır ancak özellikle ilköğretim, çocukların gelişim süreçleri de dikkate alındığında, madde/ soru çeşidi sayısını çok artırmamak gerekir. Geleneksel test etme yaklaşımları ürün odaklıdır. Eğitim sürecinde ürün elbette önemlidir ancak ürün kadar öğrencinin süreçte bilgiyi nasıl yapılandırdığının izlenmesi de beklenen ürünün ortaya konulabilmesi açısından çok önemlidir. Bu nedenle geleneksel ölçme yöntemleri, destekleyici yöntemlerle (alternative assessment) desteklenmelidir.

DESTEKLEYİCİ DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMLARI:

PORTFOLYO

Öğrencinin bir bütün olarak gelişim ve öğrenme süreci ile ürünlerini gösteren, aynı zamanda değerlendirilmesini de sağlayan sistemli ve amaçlı olarak oluşturulmuş dosyalardır. Portfolyolar ile amaçlanan, öğrenciyi çok yönlü olarak ve öğrencinin gelişimini bir süreç olarak izlemek ve değerlendirmektir. Portfolyolar ile öğrencinin öz geçmişi, ilgileri, tutumları, becerileri, yetenekleri, öğrenme biçimi, sosyal özellikleri vb. özelliklerinin tanınması amaçlanır. Sürecin paydaşları; öğrenci, öğretmen, arkadaş, aile ve iletişimde olduğu diğer kişilerdir. Öğrencinin yalnızca okulda değil; aile ortamında, oyun ortamında ve dış çevrede tanınması amaçlanır.

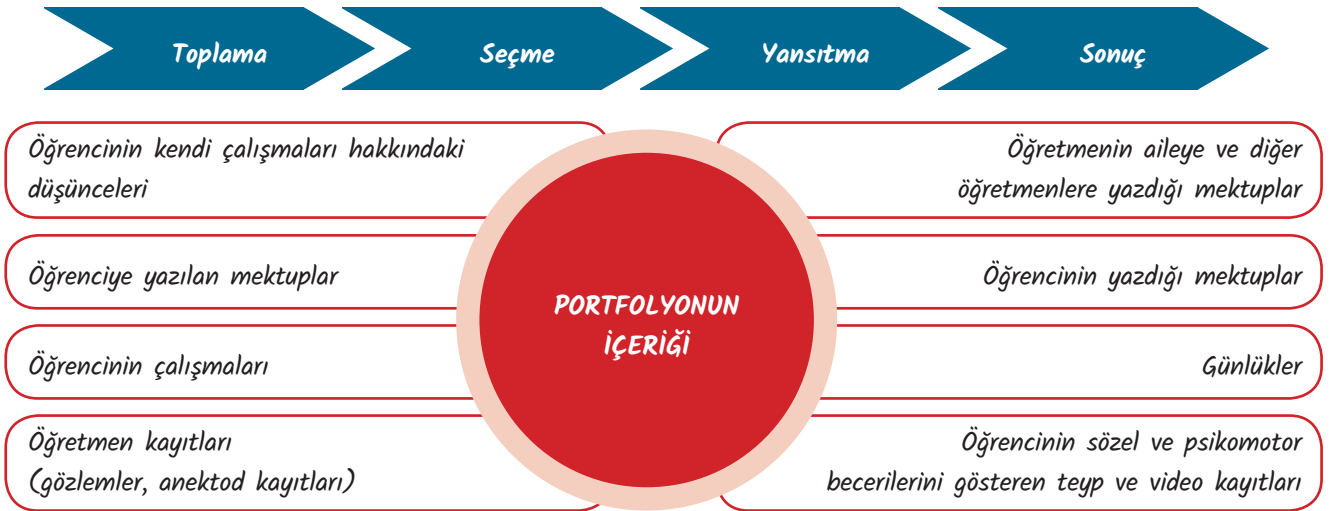
PORTFOLYO NE DEĞİLDİR?

Portfolyolar öğrencinin yaptığı çalışmaların bir araya getirildiği herhangi bir çalışma dosyası değildir. Öğrenciyi başarılı / başarısız olarak sınıflandırmayı sağlayan bir araç değildir. Öğrencilerin özelliklerini birbirleri ile karşılaştırmak amacıyla oluşturulmuş araçlar değildir.

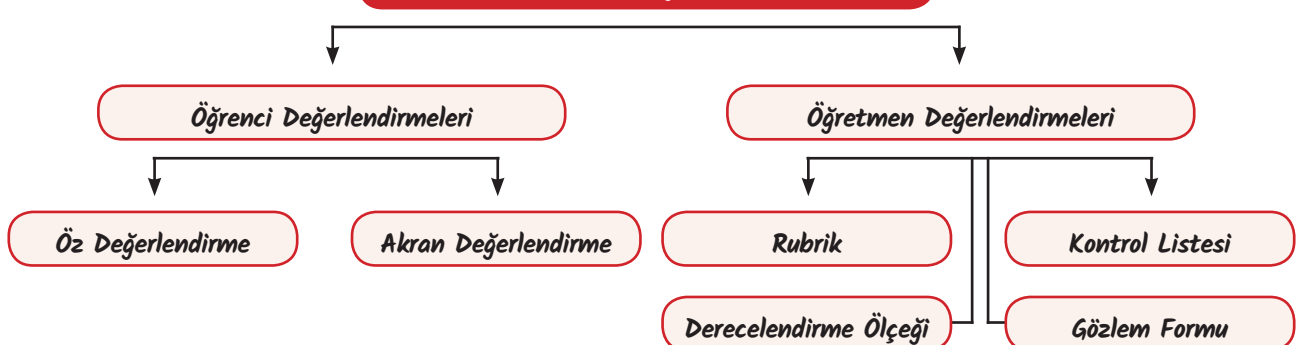
Öğrenci portfolyosunun kabaca iki türü vardır. Bunlar:

- A) Süreci yansıtan portfolyolar: Öğrencinin öğrenme ve gelişim sürecini yansıtır. Başlangıç çalışmalarını, süreçteki çalışmalarını, karşılaşılan güçlükleri ve öğrenme ürünlerini içerir.
- B) Ürünü yansıtan portfolyolar: Öğrenme sürecinden çok bitmiş görevleri içerir. Öğrencinin en iyi olduğunu düşündüğü çalışmaları içerir.

PORTFOLYO OLUŞTURMA SÜRECİ

Performans Değerlendirme

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

PERFORMANS DEĞERLENDİRME TÜRLERİ

AKRAN DEĞERLENDİRME: Öğrencinin ortaya koyduğu performansa ilişkin arkadaşlarının değerlendirmesine denir. Bu değerlendirme öğrencinin sorumluluk duygusu kazanmasına, eleştirel düşünmesine yol açabilir. Değerlendirmede öğrencilerin yanlı puanlamaları görülebilir.

KONTROL LİSTELERİ: Gözlenen performans ürününün ölçütlerle uygunluğunu “evet-hayır”, “var-yok”, “gösterdi-göstermedi” vb. bir biçimde kategorik (1-0) olarak puanlama amacıyla kullanılan araçlardır. Deneylerde kullanılabilir olup eksik adımların belirlenmesinde etkilidir.

GÖZLEM FORMLARI: Öğrenme çıktılarının somut olarak gözlenebildiği bazı alanlarda bu yöntem oldukça kullanışlıdır. Özellikle fen derslerinde, meslek liselerinin somut performans ürünlerinin geliştirildiği vb alanlar için oldukça uygun olup öğrenciler hakkında doğru ve hızlı bilgi elde edilmesini sağlar.

ÖZ DEĞERLENDİRME: Öğrencinin belirli bir konuda (örneğin bir ürünü ortaya koymada gösterdiği performans vb.) kendi kendisini değerlendirmesine denir. Öğrencinin öz güveninin artmasına, öz düzenleme becerisi ve ölçütlü düşünme becerisinin artmasına yol açar. Değerlendirmede öğrencinin yanlı davranmasına neden olabilir.

RUBRİK (DERCELİ PUANLAMA ANAHTARI): Amaç, öğretmen tarafından ürünün genel izlenimle puanlamasındaki özneliğini azaltmaktır. Rubrikler ikiye ayrılır: a. Bütüncül (Holistik) rubrik b. Analitik rubrik. Rubrik performans görevi ile birlikte öğrenciye verilmesi olup hazırlanması uzmanlık gerektirir.

DERECELEME ÖLÇEKLERİ: Bu araçların kullanımında performansa dayalı işlemler ilk baştan sonuna kadar listelenir ve davranışın karşısına davranışın gösterilme derecesi en az üçlü [örneğin tam gösterildi (3), kısmen gösterildi (2) ve gösterilmedi (1)] bir biçimde derecelendirilir.

GELENEKSEL VE DESTEKLEYİCİ YÖNTEMLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

GELENEKSEL YÖNTEMLER	DESTEKLEYİCİ YÖNTEMLER
Ürün değerlendirilir.	Süreç ve ürün birlikte değerlendirilir.
Öğrencinin ulaştığı noktanın tespiti önemlidir.	Ne öğrendikleri yanında, öğrendiklerini nasıl kullandıklarıyla ilgilenilir.
Essay dışında genellikle üst düzey düşünme becerilerinin değerlendirilmesinde yetersizdir.	Üst düzey bilişsel düşünme becerilerine odaklanır.
Değerlendirme öğrenmeden ayırılır.	Değerlendirme öğrenmeyle bütünleşmiştir.
Bireyden ziyade gruba odaklıdır.	Odak noktası gruptan ziyade bireydir.
Başarının bireyler arası değerlendirilmesine odaklıdır.	Öğrencinin bireysel olarak gelişimine odaklıdır.
Geçerlilik ve güvenilirlik kontrolü daha kolaydır.	Geçerlilik ve güvenilirlik problemi olabilir.

TEST VE MADDE İSTATİSTİKLERİNE GENEL BİR BAKIŞ

TEST İSTATİSTİKLERİ:

1

Ölçme işlemi sonucunda bireylerin toplam puanları üzerinden hesaplanan istatistiklerdir. merkezî eğilim ölçüleri, değişkenlik ölçüleri, dağılım özellikleri, standart puanlar vb.

2

Diğer taraftan değişkenlik ölçüleri ranj (dizi genişliği), varyans, standart sapma ve çeyrek sapmadır. Değişkenlik ölçüleri grubun kabaca homojen ya da heterojen bir özellik gösterip göstermediği, standart sapma örnek olarak verilirse değişkenliğin ortalama etrafında nasıl dağıldığını gösterir.

3

Puanların dağılım özellikleri yine grup hakkında bilgi elde etmemizi sağlayan istatistiklerdir. Bu istatistikler genellikle histogramlar ya da çizgi grafikleri ile gösterilse de grubun dağılımı hakkında değerlendirme yapmamıza olanak sağlayan pek çok istatistik bulunmaktadır.

4

Merkezî eğilim ölçüleri, örneğin ortalama, grubun başarısı (ya da hangi özellik gözleniyorsa) hakkında kabaca da olsa fikir yürütmemizi sağlar.

5

Merkezî eğilim ölçüleri: aritmetik ortalama, medyan (ortanca) ve moddur. Bu üç istatistiğin de temel işlevi bir puan dizisindeki merkezi bulmaktır.

6

Evrende pek çok fiziksel, fizyolojik ya da psikolojik özelliğin normal dağılım eğrisine göre dağıldığı, diğer bir ifadeyle bu dağılımın "normalin bir ölçüsü" olduğu kabulü yapılır. Sivri, basık, sola çarpık ve sağa çarpık dağılımlar normalden sapma gösteren dağılımlardır. Normalden sapma durumlarının pek çok nedeni olabilir. Örneğin grup sayısının az olması, testin kolay ya da zor olması, grubun ölçülen özellik açısından genel niteliği vb. durumlar.

7

Normal dağılım ortalama ve standart sapma gibi basit iki istatistikle özetlenebilir. Normal dağılım ortalama etrafında üç standart sapma sağa ve sola, toplamda altı alanda özetlenebilir (%99,74'lük kısmı). Dolayısıyla bir kişinin ortalamadan kaç standart sapma uzaklaştığı, grup içerisindeki yerini gösterir.

Madde ayırt edicilik indeksi ise maddenin bilenle bilmeyeni ayırt edip edemediğine ilişkin bir istatistiktir. -1 ile 1 arasında değer alır ve genellikle alanyazında 0.30 ile 1 arası ayırt edici olarak nitelendirilir.

Ölçme işlemi sonucunda bireylerin madde puanları üzerinden hesaplanan istatistiklerdir.

Bir testin ortalama güclüğü hesaplandığında 0.50 olması ideal durumdur.

Madde güçlük indeksi; maddenin kabaca zor mu, orta mı, kolay mı olduğunu gösterir.

Bir test zorlaştıkça dağılımın sağa çarpık, kolaylaştıkça sola çarpık olma olasılığı artar.

Madde güçlük indeksi 1'e yaklaştıkça maddenin kolaylaştığı, 0'a yaklaştıkça zorlaştığı anlaşılır.

Daha önce de açıklandığı gibi elbette testte kolay ve zor sorular olabilir.

Eğitimde en sık kullanılan istatistikler madde güçlük indeksi, madde ayırt edicilik indeksi, madde güvenilirliği vb.dir.

Diğer bir ifadeyle ayırt ediciliği ve güvenilirlik katsayısı yüksek bir ölçme işlemi için öğretmen zor ve kolay sınavlardan ziyade orta güçlükte bir test hazırlamalıdır.

MADDE
İSTATİSTİKLERİ:

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

EĞİTİM İZLEME ARAŞTIRMALARI: TARİHİ, ÖNEMİ VE TÜRKİYE'DEN SONUÇLAR

ULUSLARARASI İZLEME ÇALIŞMALARI:

TIMSS:	PISA:	PIRLS:
Öğrencilerin matematik ve fen alanlarında kazandıkları bilgi ve becerilerin değerlendirilmesine yönelik tarama araştırmasıdır. IEA'nın bir projesidir.	Uluslararası öğrenci değerlendirme programı olan PISA Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı tarafından üçer yıllık dönemler halinde 15 yaş grubundaki öğrencilerin kazanmış oldukları bilgi ve becerileri değerlendiren bir araştırmadır.	Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi olarak adlandırılan PIRLS beş yılda bir 10 yaşındaki öğrencilere uygulanmaktadır. İlköğretimin dördüncü sınıflarında uygulanan okuma testi öğrencilerin farklı metin türlerine göre okuma becerilerini saptamaktadır.

Türkiye, PISA 2003 yılından bu yana katılım göstermekte olup 2003 senesinde 441 olan okuma puanı genel bir artış eğilimi göstererek 466 puana ulaşmıştır. 2003'ten 2012'ye kadar kesintisiz bir artış, 2015 döngüsünde bir düşüş ve söz konusu 2018 döngüsünde tekrar artış vardır.

4.sınıf düzeyinde matematik alanında Türkiye 2011 yılında 469 puan olan ortalamasını 2015'te 483 puana ve son döngüde 523 puana çıkarmıştır. Türkiye 4. sınıf seviyesinde uygulamaya ilk defa 2011'de katılmaya başladığı için daha önceki döngülere dair bir sonuç bulunmamaktadır. 8. sınıf seviyesinde matematikte 429 puanla başlayan süreç, 496 puana kadar çıkmıştır. TIMSS'te 500 puan önemli bir ölçütü temsil etmekte olup bir uygulamadan diğerine aynı beceriyi ifade etmektedir. Türkiye ilk defa 4. sınıf seviyesinde 500 puanı aşmıştır. Fen bilimlerinde de çok benzer bir artışın olduğunu ve bu artışın özellikle 2019'da 4. sınıfta 463 puandan 526 puana ulaştığını ve puan artışının özellikle 2019 uygulamasında ivme kazandığı görülmektedir. 1999'da 433 ile başlayan ortalama puan, bugün 500 ortalama ölçek noktasını da geçip 515 puana ulaşmıştır. Bu anlamda PISA'ya benzer şekilde TIMSS sonuçlarımızda da hem 4 hem de 8. sınıfta matematik ve fen alanlarında önemli iyileşmeler söz konusudur.

Türkiye PIRLS'e ilk defa 2001 yılında katılmış, 20 yıllık bir aradan sonra alınan kararla 2021 yılında tekrar dâhil olmuştur. Bu uygulamaya ilişkin sonuçlar 2022 yılının sonunda açıklanacaktır. Türkiye'nin PIRLS'e katılmasının bir diğer avantajı her iki çalışmaya katılan ülkelerin sonuçlarının (PIRLS ve TIMSS'ten elde edilen sonuçlar) ilişkilendirilebilmesidir.

OECD SOSYAL VE DUYGUSAL BECERİLER ARAŞTIRMASI

Bu çalışmaya katılan ülkeler ve şehirler şu şekildedir: Kanada (Ottawa), ABD (Houston), Kolombiya (Manizales ve Bogota), Portekiz (Sintra), Finlandiya (Helsinki), Türkiye (İstanbul), Rusya Federasyonu (Moskova), Güney Kore (Daegu) ve Çin Halk Cumhuriyeti (Suzhou). Çalışmaya Türkiye, 10 yaş grubundan yaklaşık 2.700 ve 15 yaş grubundan ise yaklaşık 3.200 öğrenci ile katılmıştır. Paylaşılan temel bulgular tüm katılımcılardan elde edilen genel bulgular olmakla birlikte Türkiye'nin bulguları genel bulgularla benzerlik göstermektedir. Araştırma yaş gruplarına, cinsiyete ve sosyoekonomik duruma göre yapılmıştır.

MODÜL-3

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK

**BOLU
2022**

REHBERLİK

Rehberlik dersi öğretmenlerin rehberlik ile ilgili bakış açısı geliştirmelerine yardımcı olmak ve rehberlikle ilgili olarak ne yapmaları gerektiği konusunda onları bilgi ve bilinç sahibi yapmak için düzenlenmiştir. Okullarımızda öğretim ve yönetim hizmetlerinin yanı sıra rehberlik ve psikolojik danışma (RPD) hizmetleri öğretmenler tarafından amaç ve işleyiş bakımından iyi bilinmesi gereken bir hizmet grubudur.

REHBERLİK VE EĞİTİM

Eğitim rastgele oluşan bir faaliyet değildir. Eğitsel faaliyetlerin belli bir amacı vardır ve bu bağlamda planlı bir olgudur. Okulda farklı görevleri yerine getiren insanlar vardır ve okul ancak bu kişilerin tümünün görevlerini yaptıkları zaman işlevini yerine getirebilir.

EĞİTİM SÜRECİNİN BAZI ÖNEMLİ KAVRAMLARI

ÖĞRETİM	YÖNETİM	ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ
Öğretim, okul örgütünün en geniş boyutudur. Akademik öğrenme ile ilgili tüm bilgi ve becerilerin kazandırılması bu alan içine girer. Öğretim alanının en sorumlu personeli öğretmendir.	Yönetim alanı, eğitim sürecinin fonksiyonlarını yerine getirebilmesi ve öğrenci kişilik hizmetlerinin sunulması için gerekli olan liderliğin alınması, yetki ve sorumlulukların kullanılması ile ilgilidir.	Öğrenci Kişilik Hizmetleri (ÖKH) eğitim sürecinde öğretim ve yönetim hizmetlerinin dışında kalan ve öğrencinin kişilik gelişim ihtiyaçlarını karşılamaya dönük tüm yardım hizmetleridir. Bu hizmetler (1) Sağlık hizmetleri; (2) sosyal yardım hizmetleri; (3) rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri; (4) özel eğitim ve özel yetiştirme hizmetleri ve (5) sosyal-kültürel hizmetlerdir.

ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ

Sosyal Yardım Hizmetleri:	Özel Eğitim ve Özel Yetiştirme	Sosyal-kültürel Hizmetleri:
Öğrencilere ekonomik yardımlardan yararlanma, barınma (yurt, pansiyon), kredi, burs, yiyecek, giyecek, ulaşım vb. gibi ihtiyaçları temin etmek bu kapsamdadır.	Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere özel yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen hizmetlerdir.	Serbest zaman eğitimi verme, serbest zamanlarını değerlendirme olanakları sunma, ilgile-re göre çeşitli sosyal ve kültürel etkinlikler planlama, bu kapsamda düşünülen hizmetlerdir.

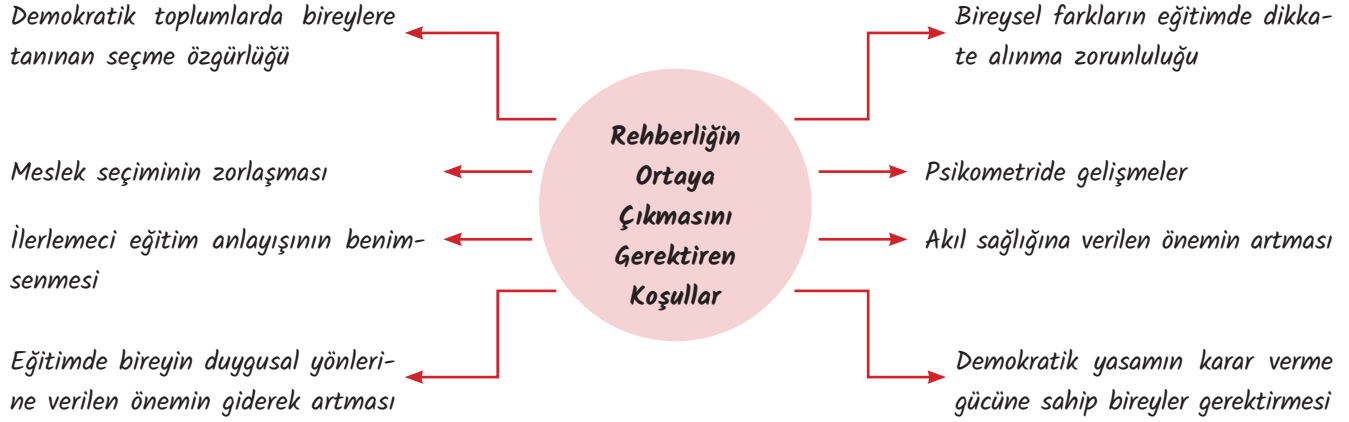
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ

Rehberlik, bireye kendini anlaması, çevredeki olanakları tanıması ve doğru kararlar vererek özünü gerçekleştirebilmesi için yapılan sistematik ve profesyonel bir yardım sürecidir. Okul rehberlik ve psikolojik danışma programı ve sınıf rehberlik programı, okuldaki rehberlik hizmetlerinin neler olduğunun yazılı belgeleridir. Örneğin, sınıf rehberlik programı, öğrencilerin akademik, sosyal duygusal ve kariyer gelişimlerinin sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır.

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK

REHBERLİĞİN EĞİTİM İÇERİSİNDEKİ YERİ

Öğrenci merkezli bir eğitim anlayışı ile öğrencinin kişilik hizmetlerinin de eğitimde verilmesi gereken bir hizmet olduğu kabul edilmiştir. Rehberlik hizmetleri, öğretmenin eğitim-öğretim çalışmalarını çeşitli yönlerden destekleyerek, kolaylaştırarak ve daha etkili hale getirerek öğretmenlere de yardımcı olur. Araştırmalar rehberlik programlarının öğretmen-öğrenci ilişkilerini olumlu yönde geliştirdiğini, öğrenci başarısını artırdığını göstermektedir.

REHBERLİĞİN TARİHİ, İLKELERİ VE İŞLEVLERİ

2. 1907'de ABD'de Boston'da kurulan Meslek Bürosunun amacı iş arayan gençlere meslekî yardım verebilmek ve öğretmenleri meslekî rehberlik alanında yetiştirmektir. Detroit okullarında Jesse Davis tarafından gerçekleştirilmiştir ve Davis okul rehberlik programı geliştirmiş ve uygulamıştır.

4. Bugün hâlihazırda tüm dünyada rehberlik hizmetlerinin nasıl olması gerektiği ile ilgili farklı yaklaşımlar ve modeller vardır. Bu modellerin sadece başlıklarından bahsedeceğiz:

6. GELİŞİMSEL/KAPSAMLI MODEL: Gelişim sürecidir ve rehberlik de bu süreci destekleyen bir modeldir. Günümüzde daha kullanışlı bir model olarak karşımıza çıkıyor. En güncel rehberlik modelidir.

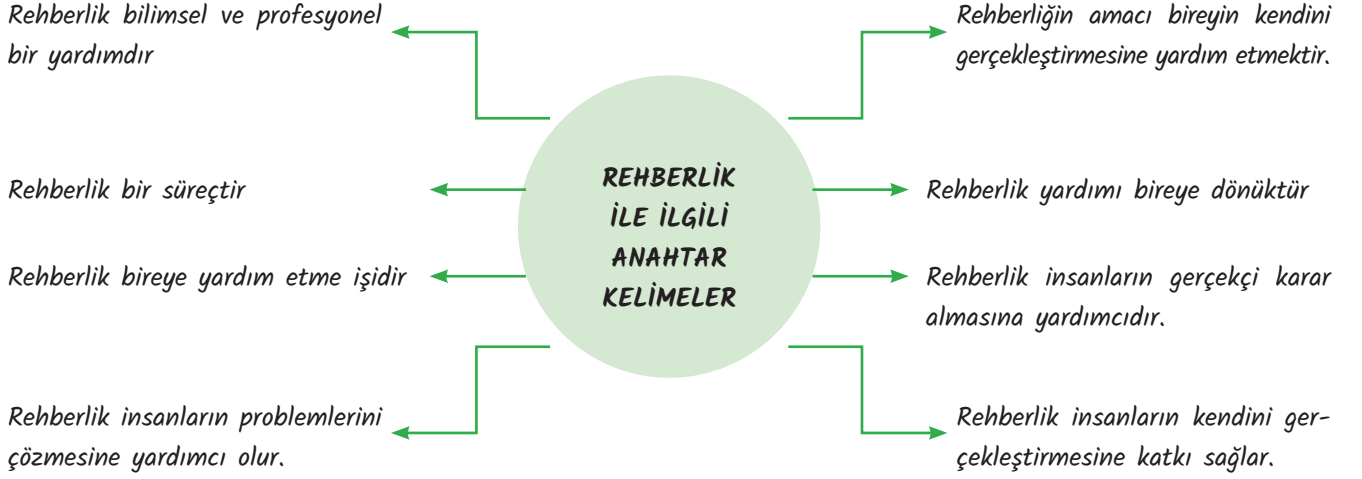
1. Bir meslek olarak okul danışmanlığı, ilk olarak 1800'lerin sonlarında Sanayi Devrimi ile birlikte ortaya çıkan mesleki rehberlik hareketi olarak başlamıştır.

3. Rehberlik çalışmaları başlangıçtan günümüze bakıldığında 1900-1920 yılları arası "meslek seçimi ve işe yerleştirme" ağırlıklı; 1930-1960 yılları arasında "okula uyum" ağırlıklı ve 1960'dan günümüze ise "kişisel gelişim" ağırlıklı olarak yürütüldüğü görülür.

5. PARSONS MODELİ: Mesleki rehberlik **ÖZELLİK FAKTÖR(KLİNİK) MODELİ:** Öğrencilerin ayrıntılı olarak tanınması

REHBERLİĞİ EĞİTİM SÜRECİ İLE KARŞILAŞTIRAN MODEL: Rehberlik eğitim sürecinde öğretilebilir.

REHBERLİĞİ KARAR VERME SÜRECİNE YARDIM OLARAK GÖREN MODEL: Kişiler karar verme sürecinde rehberlikten yararlanabilir.

REHBERLİĞİN İLKELERİ

1

Rehberliğin temelinde insan hak ve sorumlulukları ile yakından ilgili demokratik ve insancıl bir anlayış olup Rehberlik uygulamalarında öğrenci ile yakından ilgili olan herkesin anlayış ve iş birliği içinde çalışması gerekir.

2

Rehberlik anlayışı, her türlü çalışması ile öğrenciyi merkeze alan bir eğitim anlayışını öngörür.

3

Rehberlik yardımının esası, öğrencilerin kendi kişiliklerini daha iyi anlamalarını, problemlerine çözüm yolları bulmada onların kendi kendilerine yeter bir duruma gelmelerini sağlamaktır.

4

Rehberlik bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal olan bütün kapasitelerini kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda en uygun bir düzeyde geliştirmesi için öğrencilere yardım etmelidir.

5

Öğrencilere rehberlik yardımı verirken onları türlü yönleri ile tanımak gerekir.

6

Rehberlik uygulamaları her okulun amaç ve ihtiyaçlarına uygun olan alanlarda yoğunlaştırılmalıdır.

7

Rehberlik hizmetleri planlı, programlı, örgütlenmiş bir biçimde ve profesyonel bir düzeyde sunulmalıdır.

8

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde gizlilik esastır.

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK

Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Yanlış Anlayışlar

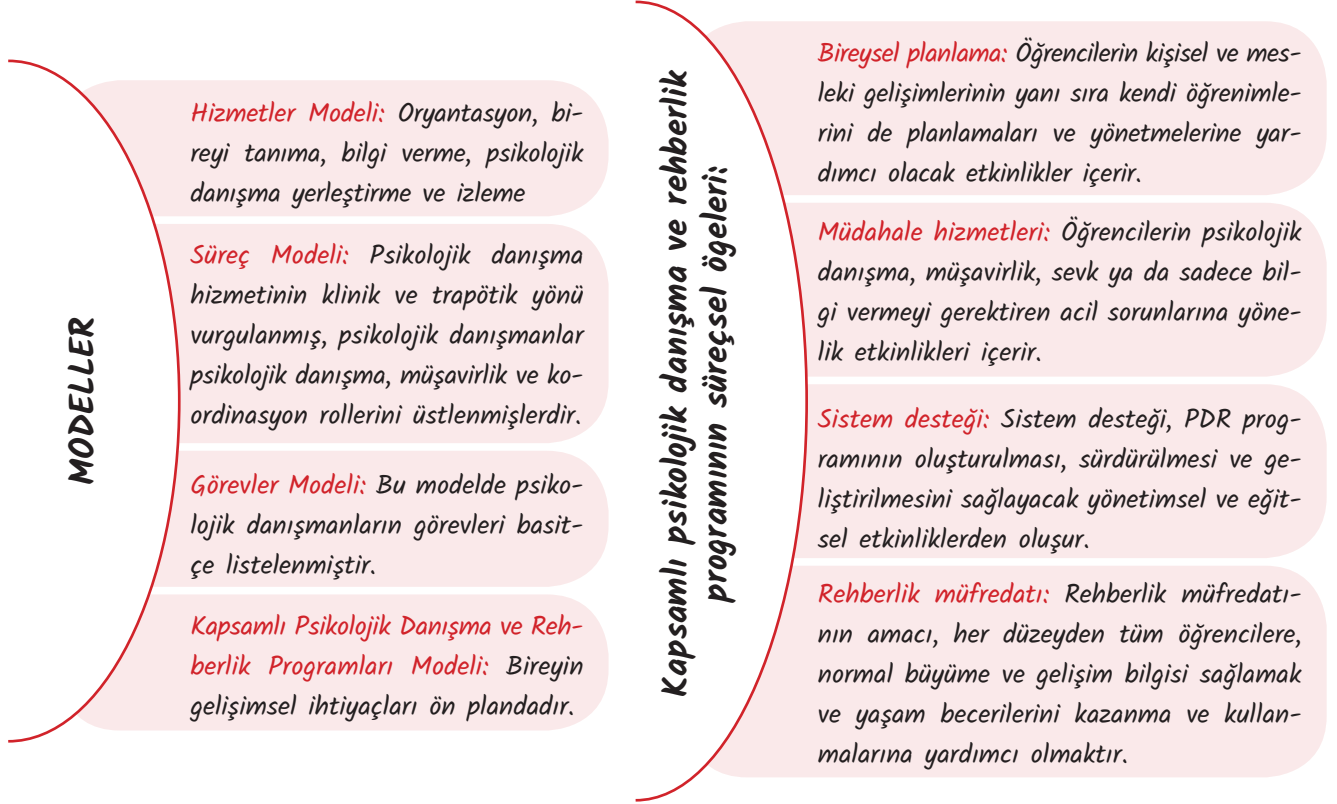
- 1 RPD yardımı bireye tek yönlü olarak doğru-
dan doğruya yapılan bir yardım değildir.
- 2 RPD yardımının temelinde bireye acımak, onu
kayırmak, her sıkıntıya düştüğünde bireye ka-
nat germek gibi bir anlayış yoktur.
- 3 RPD’de kullanılan bütün yöntem ve teknikler
amaç değil, sadece araçtır. RPD yardımı akade-
mik bir öğrenme konusu ya da ders değildir.
- 4 Rehberlik bir disiplin görevi değildir; rehber-
lik yargılamaz ve ceza vermez.
- 5 RPD yardımı her türlü problemi hemen çöze-
bilecek sihirli bir güce sahip değildir.
- 6 RPD bireyin sadece duygusal yanı ile ilgilen-
mez.

REHBERLİK HİZMETLERİ/İŞLEVLERİ

PSİKOLOJİK
DANIŞMA	Bireyin karar verme ve problem çözme ihti-
yaçlarını karşılayarak gelişim ve uyumunu sür-
dürmesine yardımcı olmak amacıyla bireyle
yüz yüze kurulan psikolojik yardım ilişkisidir.	YÖNELTME VE
YERLEŞTİRME	Yerleştirme çalışmaları okul içi veya okul dışı
olarak sınıflandırılabilir. Okul sınırları içinde ka-
lan eğitsel ve sosyal konulardaki yerleştirme-
ler okul içi, okul sınırlarını aşan başka bir okul
veya işe yerleştirme çalışmaları ise okul dışı
yerleştirme çalışmalarıdır.
BİREYİ
TANIMA	Rehberlik bireyin kendini ve çevredeki olanak-
ları tanıması ile başlar. Bu bağlamda, bireyi
tanıma tüm diğer etkinliklerin bir şekilde iliş-
kilendiği rehberlik işlevidir.	ÇEVRE VE VELİ
İLE İLİŞKİLER	Etkili çalışma için çevrenin desteğini almak ge-
reker. Bu yüzden rehberlik etkinliklerinde okul
çevresinin ve velilerin iş birliğinin sağlanması ve-
ya en azından bilgi verilmesi gerekir.
BİLGİ TOPLAMA
VE YAYMA	Bilgi toplama etkinlikleri öğrencilerin kendile-
rine uygun eğitsel ve mesleki tercihler yap-
malarına yardım etmeye yöneliktir.	ARAŞTIRMA
VE DEĞER-
LENDİRME	Bir tür ARGE çalışmasıdır.
MÜŞA-
VİRLİK	Diğer hizmetlerden farklı olarak öğrencilere
değil okuldaki diğer personele yöneliktir.	İZLEME	Okuldan mezun olan öğrencilerin ya da bir ala-
nı tercih eden öğrencinin izlenmesi bu kap-
samdadır.
ORYANTASYON	Oryantasyon hizmetleri öğrencilerin okula ve yakın çevresine uyumlarını ve böylece öğrencilerin eğitim hiz-
metlerinden en etkili bir şekilde yararlanmalarını, amaçlayan hizmetlerdir. Oryantasyon hizmetlerinde şu
çalışmalara yer verilebilir: (1) Okulun kurum olarak tanıtılması ve kısa tarihi, (2) okulun bina ve olanak-
ları, (3) çevre, (4) programlar, (5) program dışı etkinlikler, (6) rehberlik servisi, kurallar vb.		

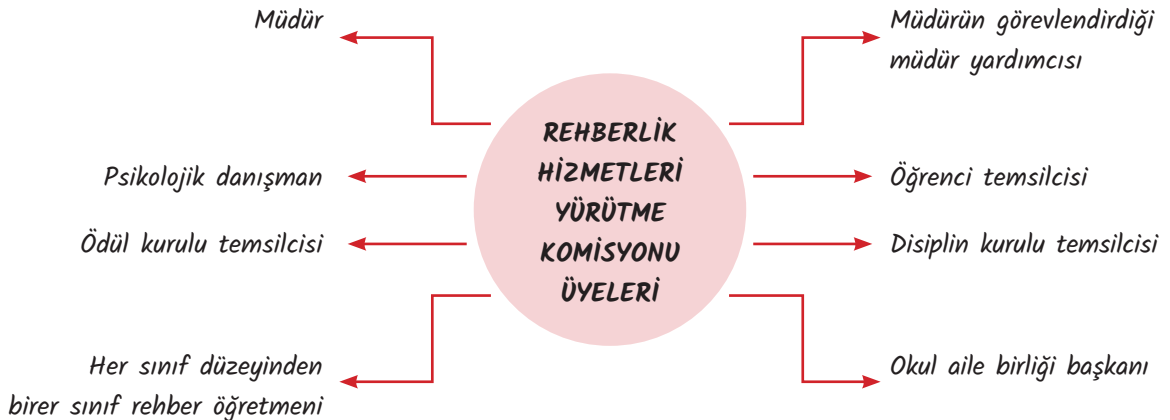
OKULLARDA PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK HİZMETLERİ

Okullarda PDR hizmetlerinin başlangıcından bu yana, bu hizmetlerin nasıl ve hangi içerikte verileceği, psikolojik danışmanların rollerinin neler olacağı gibi konularda çeşitli modeller uygulanmıştır. Bu modellerden başlıcaları aşağıda kısaca tanıtılmıştır.

Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma (RPD) Hizmetleri Programı

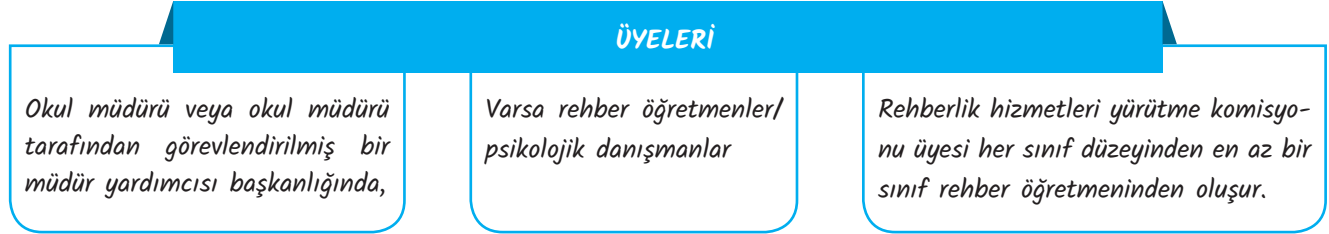
Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma (RPD) Hizmetleri Programı: planlı, programlı, sistemli, örgütlü ve profesyonel düzeyde yürütülen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin bütünüdür. Program eğer okulda psikolojik danışman yoksa RAM'dan müşavirlik hizmeti alınarak RHYK tarafından hazırlanır.

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK

Okul Psikososyal Destek Ekipleri

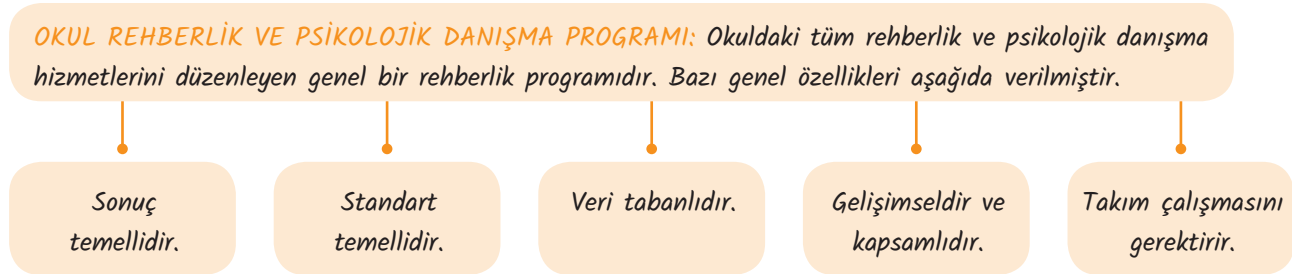
Psikososyal destek bireyin kırılganlıkları yerine güçlükler karşısında aktif olmasına, kendini toparlamasına ve çevresinde bulunan olanakları harekete geçirilmesine imkân veren bir hizmet sunum modelini benimser ve sürdürülebilir/bütünsel bir yaklaşımı temel alır.

Okul ekibi birinci dönemin başı, ikinci dönemin başı ve ikinci dönemin sonu olmak üzere yılda üç kez ve ihtiyaç duyulan hâllerde toplanır.

Bildirim Yükümlülüğü: Tehdit, şantaj, cinsel içerikli bir istismar, suça veya uyuşturucu kullanımına teşvik durumu varsa tüm okul personelinin bildirim yükümlülüğü bulunmaktadır. İhmal ve istismar şüphesi bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmesi için yeterlidir. Gizlilik ilkesine dikkat edilerek vaka ile ilgili birimler olaydan haberdar edilmelidir. İhmal ve istismar vakası şüphesinde başvurulacak yerler;

- İl/İlçe Emniyet Müdürlüğü Çocuk Büro Amirliği – Emniyet Genel Müdürlüğü 155 İhbar Hattı
- İl/İlçe Sosyal Hizmetler Merkezi Müdürlüğü – Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 183 İhbar Hattı

Okul Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Programı Hazırlanma Süreci

Okullarda verilecek RPD hizmetleri önceden hazırlanmış bir programa dayalı olarak yürütülmektedir. Bu programın esas olarak 3 hedef doğrultusunda hazırlanır. Bunlar genel hedef, yerel hedef ve özel hedeflerdir. Programın tasarlanması sürecinde her eğitim öğretim yılı mayıs ayında test ve test dışı teknikler kullanılarak öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları belirlenir.

Okul Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Programı Uygulama Süreci

- Eğitim kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri; gelişimsel ve önleyici hizmetler, iyileştirici hizmetler ve destek hizmetler esas alınarak sunulur.
- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri; bireysel ve grupla psikolojik danışma ve rehberlik, psikoeğitim, akran temelli çalışmalar, bireyi tanıma tekniklerini uygulama, seminer, panel, konferans, kurs ve gezi düzenleme, sınıf rehberliği çalışmaları ile yayın hazırlama gibi faaliyetlerle yürütülür. İhtiyaç hâlinde bu hizmetler çevrim içi bilişim teknolojileri kullanılarak uzaktan verilebilir.
- Okul rehberlik ve psikolojik danışma programı; ders yılı boyunca rehber öğretmen/psikolojik danışman, sınıf rehber öğretmenleri, öğretmenler ve eğitim kurumu yöneticileri ile iş birliği içerisinde uygulanır ve programın etkililiği ders yılı sonunda kanıta dayalı olarak değerlendirilir.

Okul Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Programı Değerlendirme Süreçleri

Okul RPD hizmetinin genel değerlendirmesi için sene sonu rehberlik faaliyet raporu “MEBBİS E-Rehberlik” bölümüne girilir ardından okul müdürünün onayı ile il/ilçe RAM’a gönderilir. Sınıf rehberlik programının değerlendirmesinde, sınıf rehber öğretmeni tarafından dönem sonu rehberlik faaliyetleri raporu (her dönem için ayrı ayrı) ve yılsonu rehberlik faaliyet raporu olmak üzere 3 adet değerlendirme aracı tamamlanır.

MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Sunum Sistemi

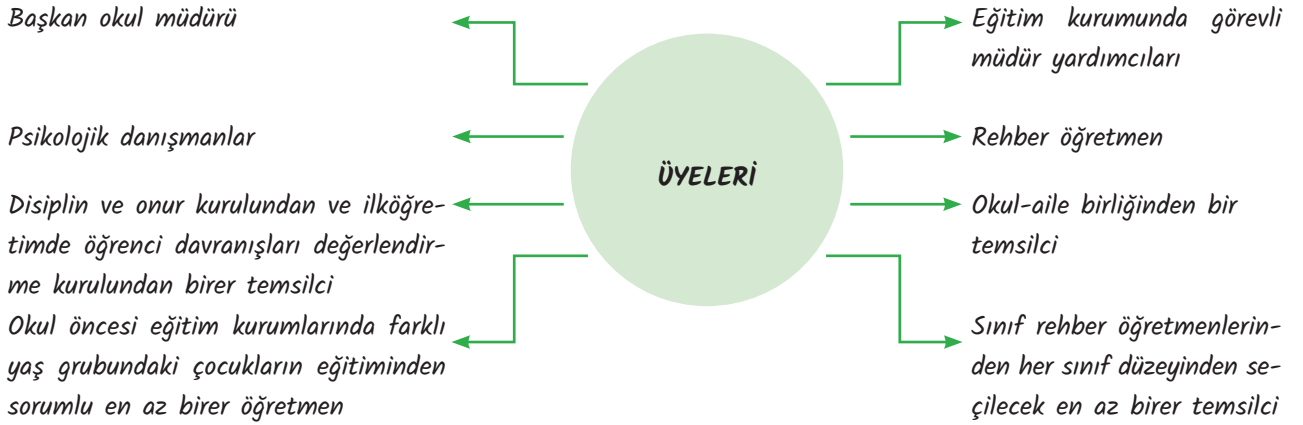
RPD hizmetleri sunum sistemi 2 bölümden oluşmaktadır. Bunlar “Bireysel Çalışmalar” ve “Grup Çalışmaları”dır.

Rehberlik ve psikolojik danışma servisi

Resmî ve özel, örgün eğitim ve hayat boyu öğrenme kurumlarında RPD hizmetlerinin yürütülmesi ve koordinasyonunun sağlanması amacıyla rehberlik ve psikolojik danışma servisi kurulur.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonu

Eğitim kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin planlanması ve kurum içindeki iş birliğinin sağlanması amacıyla rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu oluşturulur.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonu ile İlgili Diğer Bilgiler

- Hayat boyu öğrenme kurumlarında yürütme komisyonu; müdürün başkanlığında bir müdür yardımcısı, rehber öğretmen/psikolojik danışman ile müdürün görevlendireceği bir öğretmenden oluşur.
- Eğitim Kurumu müdürü, müdür yardımcısı ile rehber öğretmen/psikolojik danışman komisyonun sürekli üyesidir.
- Rehberlik yardımının esası, öğrencilerin kendi kişiliklerini daha iyi anlamalarını, problemlerine çözüm yolları bulmada onların kendi kendilerine yeter bir duruma gelmelerini sağlamaktır.
- Komisyonun ilk toplantısı, öğretmenler kurulu toplantısının yapıldığı tarihten itibaren en geç bir ay içerisinde yapılır.
- Komisyonun gündemi, rehberlik ve psikolojik danışma servisinde hazırlanarak eğitim kurumu müdürüne sunulur; gündem ve toplantı tarihi eğitim kurumu müdürü tarafından bir hafta önce yazılı olarak ilgililere duyurulur.
- Yılda 3 defa toplanır. Gerektiğinde rehberlik servisinin teklifiyle de toplanabilir.

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK

Koordinatör rehber öğretmen / psikolojik danışman:

Rehberlik ve psikolojik danışma servisi ile eğitim kurumu yönetimi arasındaki koordinasyonu sağlar.

Rehber öğretmen / psikolojik danışman:

Eğitim kurumlarında rehber öğretmen/psikolojik danışman gelişimsel ve önleyici hizmetler, iyileştirici hizmetler ve destek hizmetlere ilişkin görevlerini yerine getirir.

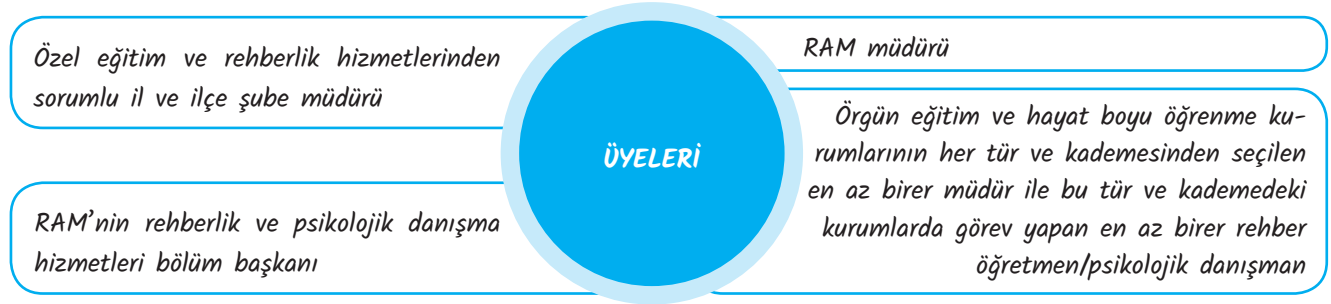
e-Rehberlik Sistemi:

Mebbis üzerinden rehberlik işlemlerinin yürütüldüğü sistemdir.

Rehberlik Araştırma Merkezlerine Öğrenci Yönlendirme: Sınıf öğretmeni MEBBİS e-rehberlik modülü üzerinden formları doldurur. Rehber öğretmen tarafından görüş kısmı doldurulup müdür onayına sunulur. Müdürün MEBBİS üzerinden verdiği onaydan sonra RAM öğrenci formlarını görüntüleyebilir.

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ İL YÜRÜTME KOMİSYONU

Rehberlik hizmetleri dendiği zaman aklımıza Bakanlık düzeyinde Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğü gelmektedir. İl düzeyinde ise Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık İl Yürütme Komisyonları bulunmaktadır. Okul düzeyinde de Rehberlik Servisi şeklinde bir örgütlenme söz konusudur. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il yürütme komisyonu, biri eylül ayında, diğeri haziran ayında olmak üzere yılda en az iki kez toplanır.

BİREYİ TANIMA

Rehberlikte bireyi tanımak için kullanılan teknikler iki gruba ayrılır: Testler ve test dışı teknikler. İyi bir testin sahip olması gereken 4 özellik vardır:

- **Geçerlik:** Ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı şeyi eksiksiz, tam olarak ölçmesidir.
- **Güvenirlik:** Ölçme aracının ölçmek istediği şeyi hatasız ve doğru olarak ölçmesidir.
- **Kullanışlılık:** Ölçme aracının kullanılmasının kolay olmasıdır.
- **Ekonomiklik:** Ölçme aracının ekonomik olması, çok pahalı ve masraflı olmamasıdır.

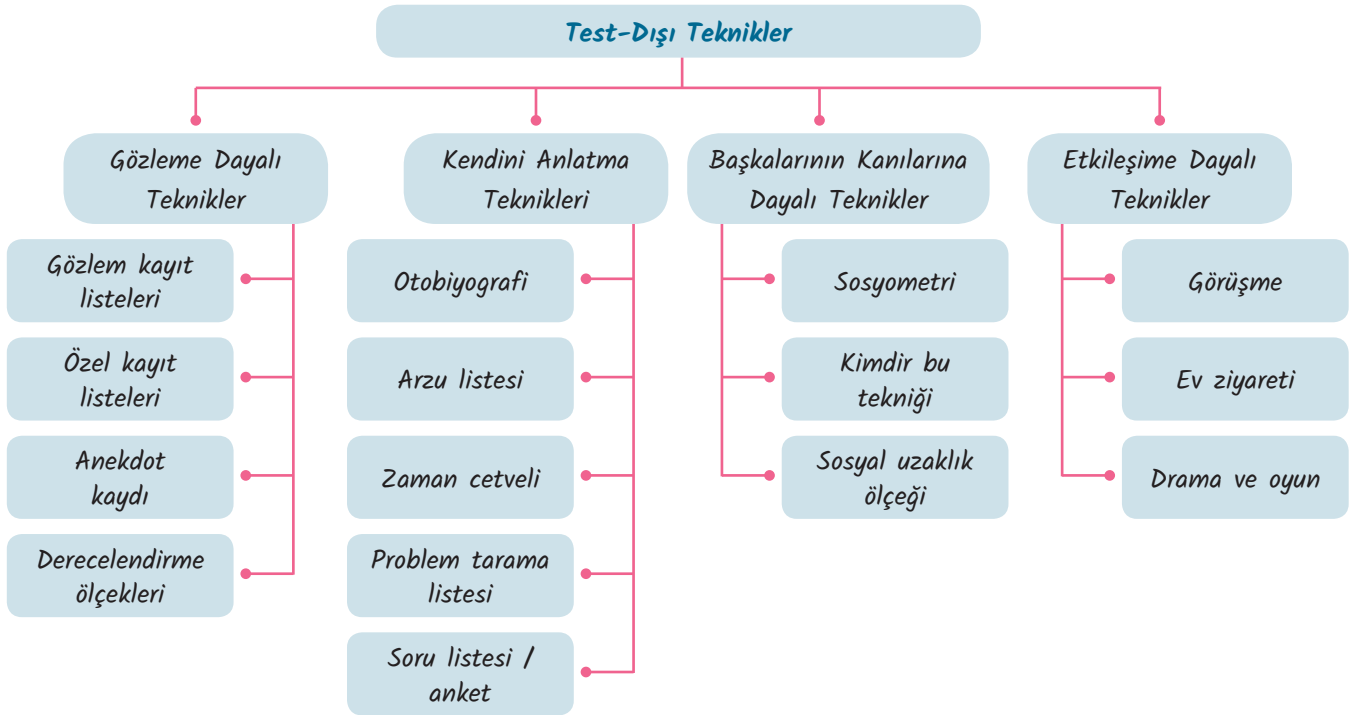
REHBERLİKTE KULLANILAN TESTLER

Yetenek Testleri: Yetenek testi deyince de ilk akla gelen zekâ testi olmaktadır

İlgi Testleri: Bireyin ilgilerini belirlemek amacıyla kullanılan testlerdir.

Tutum Testleri: Kişilerin belli bir nesne ya da duruma yönelik duygusal, düşünsel veya davranışsal eğilimlerini belirlemeye yönelik testlerdir.

Kişilik Testi: Kişilik testleri bireyin kişiliği ile ilgili olarak bilgi toplamaya yarayan ölçeklerdir.

REHBERLİKTE KULLANILAN TEST DIŞI TEKNİKLER**REHBERLİKTE AİLELERLE İLİŞKİLER:**

Çocuğun gelişiminde anne-babadan alınan genetik miras olan kalıttan sonra etkili olan unsur çevredir. Çevre deyince ilk akla gelen aile olmaktadır. Ailenin çocuğu yetiştirirken ona karşı olan tutumu, konuşmaları, yaklaşım biçimi ve uyguladığı disiplin tarzı çocuğun kişiliğini ve diğer bireysel özelliklerini biçimlendirmektedir. Ayrıca bu tutumlar öğrencilerin okuldaki başarılarını da etkilemektedir.

İlkokul ve ortaokul yıllarına nazaran lise yılları, pek çok öğrenci için artan bağımsızlık ihtiyacı ve sorumluluklar getirmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak ebeveyn katılımının azalması beklenmektedir. Ancak üniversite ya da mesleğe geçişle ilgili konular ebeveynlerin katılımını artırmaktadır. Bu dönemde, mesleki rehberlik ve eğitsel planlama hizmetlerine daha fazla yer verilir.

Demokratik anne-baba: Bu tür anne-baba çocuklarını bağımsız olmaya teşvik eder ama yine de eylemlerine sınırlar ve kontroller getirirler. Kural koyarlar ama kuralların mantığını açıklarlar ve eleştirileri dinlerler. Sevgilerini hissettirirler ve çocukla iletişim kurarlar.

Otoriter anne-baba: Bu tür ana babalar çocuklarını kontrol ederler ancak onları dinlemezler, çocuklarıyla daha az ilgilenirler, bazen soğuk ve katı olurlar. Ceza ve emirleri oldukça sıkır.

İzin verici anne-baba: Bu tür anne-babalar çocuklarıyla yakından ilgilenir ancak onlardan pek bir şey istemezler, kural koymazlar, cezalandırmadan kaçınırlar. Genellikle tutarsız ve güvensizdirler.

İhmalkâr anne-baba: Bu tür anne-babalar, çocuklarının yaşamıyla son derece ilgisizdirler. Anne-babaları ihmalkâr olan çocuklar, anne-babalarının yaşamlarının diğer yönlerinin kendilerinden daha önemli olduğu duygusu geliştirir.

REHBERLİKTE ETİK İLE İLGİLİ TEMEL İLKELER

Yetkinlik: Yetkinlik psikolojik danışmanların sınırlılıklarını bilmeleri demektir. Kendilerini aşan konularda başkalarından yardım talebinde bulunurlar.

Dürüstlük: Psikolojik danışmanlar kendilerini tanıtırken veya ifade ederken, abartılı ifadeler kullanmazlar, doğru olmayan beyanlardan kaçınırlar.

Duyarlık ve Hoşgörü: Psikolojik danışmanlar danışanların psikolojik danışma hizmetlerinden en üst düzeyde yararlanmaları için çalışırlar. Psikolojik danışmanlar yansızlığı benimserler.

Yetkinlik sınırları: Psikolojik danışmanlar sadece eğitim gördükleri ve gerekli formasyona sahip oldukları uygulama ve etkinlikleri yapabilir.

Sürekli gelişim: Psikolojik danışmanlar RPD alanındaki yeni gelişmeleri takip ederler. Mesleki bilgi ve becerilerini artırmanın yollarını ve fırsatlarını ararlar.

Profesyonel kimlik: Psikolojik danışmanlar kimliklerini, çalıştıkları yeri, statülerini ve durumlarını olduğu gibi tanıtır.

Toplumsal sorumluluk: Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde bir yandan bireyin çıkar ve yararı, diğer yandan toplumsal sorumluluk arasında denge sağlanmaya çalışılır.

Etik Kurallar: Etik kurallar genel olarak psikolojik danışma, ölçme ve değerlendirme, araştırma ve yayın, müşavirlik hizmetleri için geçerlidir.

Mesleki ve bilimsel sorumluluk: Psikolojik danışmanlar Hizmet verdikleri kişilerin iyilikleri ve yararları doğrultusunda ilgili kurumlarla iş birliği yaparlar, gerektiğinde danışanları, alandaki başka uzmanlara yönlendirirler.

Başkalarına zarar vermeme: Psikolojik danışmanlar öğrencilerine, araştırmaya katılanlara, danışanlarına ve diğer kişilere zarar vermekten ve onlara güçlük çıkarmaktan kaçınırlar.

Gizli bilgilerin muhafaza edilmesi: Psikolojik danışmanlar danışanlarına ilişkin bilgileri korumakla yükümlüdürler. Özel ortamlarda özel şartlarda alınan bilgiler korunur.

Rehberlikte Etik ve Bilgilerin Saklanması: Bilgileri elde etmek bir "iş"tir ve önemli bir iştir. Onun kadar önemli olan diğer bir iş de toplanan bilgilere sahip olmaktır.

ÖZEL EĞİTİM

ÖZEL EĞİTİME GEREKSİNİM DUYAN ÖĞRENCİLER VE ÖZEL EĞİTİM

Mevcut Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre (2021) özel eğitim ihtiyacı olan birey, "Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren birey" şeklinde tanımlanmaktadır. Özel eğitim ise bu bireylerin eğitsel ve sosyal gereksinimlerini karşılamak amacıyla geliştirilmiş bireyselleştirilmiş eğitim programları aracılığıyla özel olarak yetiştirilmiş personel tarafından uygun eğitim ortamlarında sürdürülen eğitim olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2021). Özel eğitim ve özel eğitim ihtiyacı olan birey terimiyle ilgili alanda yaygın olarak karıştırılan zedelenme, yetersizlik ve özür/engel terimlerini açıklamakta fayda vardır.

Zedelenme	Yetersizlik	Engel
Bireyin sahip olduğu organlarının yapısında ve işleyişinde çeşitli nedenlere bağlı olarak bozulmalar olması durumu olarak tanımlanmaktadır.	Yetersizlik, bireyin yaşadığı zedelenme sonucunda sahip olduğu organının işlevini yerine getirememesidir.	Bir yetersizlik sonucunda bireyin toplumsal yaşamda akranlarının gerçekleştirebildiği rolleri gerçekleştirememesi durumu olarak tanımlanmaktadır.

ÖZEL EĞİTİM

Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrenciler: Zihinsel yetersizlik, 22 yaşından önce ortaya çıkan, hem öğrenme, akıl yürütme, problem çözme gibi zihinsel işlevlerde hem de bireylerin günlük yaşamlarında gerçekleştirdikleri kavramsal, sosyal ve pratik becerilerin toplamı olan uyumsal davranışlarda önemli sınırlılık durumudur.

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrenciler: Otizm spektrum bozukluğu (OSB), nörogelişimsel bir bozukluk olup yaşamın erken dönemlerinde sosyal iletişim ile etkileşimde güçlük yaşama ve sınırlı yineleyici davranışlar sergileme gibi belirtilerle ortaya çıkan bir durumdur.

Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrenciler: Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayımsal El Kitabı olan DSM-V'e göre öğrenme güçlüğü okuma, yazılı anlatım ve/veya matematik alanında güçlüklerle karakterize olan nörogelişimsel bir bozukluktur.

Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Öğrenciler: Dil ve konuşma bozukluğu olan öğrenciler, dilin biçim, içerik ve kullanım bileşenlerinin bütünleştirilmesi sırasında bu bileşenlerin en az birinde ortaya çıkan sorunlar nedeniyle öğrenciler dil ve konuşma bozukluğu tanısı alabilirler.

İşitme Yetersizliği Olan Öğrenciler: Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne (2021) göre işitme engelli birey, işitme duyarlılığının kısmi ya da tamamen yitilmesinden kaynaklı özel eğitim ve destek eğitime ihtiyaç duyan birey olarak tanımlanmaktadır.

Görme Yetersizliği Olan Öğrenciler: Gözün yapısında oluşan zedelenmeye bağlı olarak gözün görme işlevini gerçekleştirememesi durumuna görme yetersizliği denir. Görme yetersizliği olan öğrenciler, az gören ve kör olarak sınıflandırılabilir.

Rehberlik ve Araştırma Merkezine Yönlendirme

DEĞERLENDİRME SÜRECİ

İlk Belirleme

Gönderme Öncesi

Gönderme

Ayrıntılı Değerlendirme

Özel Eğitim Hizmetlerine Uygunluğuna Karar Verme

BEP Hazırlama

İzleme ve Değerlendirme

İlk belirleme, öğrencinin sınıf öğretmeni ile rehber öğretmenin iş birliği ile çalışmasını gerektiren bir süreçtir. İkinci aşamada ise bu öğrenciler için gönderme öncesi süreç uygulanır. Gönderme öncesi süreç, hastanelere ve rehberlik araştırma merkezine yönlendirme yapmadan önce öğretmenin eğitim ortamında çeşitli düzenlemeler yapması ve bu düzenlemeler sonrasında öğrencinin eğitim faaliyetlerine katılımının artıp artmadığını değerlendiren bir işleyişe sahiptir.

GÖNDERME ÖNCESİ YAPILACAK İŞ VE İŞLEMLER

BİLGİ TOPLAMA

Öğrencinin devam eden eğitsel faaliyetlere katılımını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla öğretmenler, birçok farklı bilgi kaynağından öğrenci hakkında bilgi toplamalı ve bunları kaydetmelidir.

MÜDAHALE PROGRAMI
HAZIRLAMA

Öğrenci hakkında toplanan tüm bu bilgiler, müdahale programı hazırlama sürecinin temelini oluşturur. Öğretmenler bu bilgilerden yararlanarak öğrenci için müdahale programı hazırlar. Hazırlanan müdahale programında mutlaka öğrenciye özgü uyarlamalara yer verilmelidir. a) Program hedeflerinde, b) Öğretimsel süreçlerde, c) Sınıf yönetiminde, d) Sınıf ortamında uyarlama yapabilirler.

MÜDAHALE PROGRAMINI
UYGULAMA VE SONUÇLARINI
DEĞERLENDİRME

Programın uygulanması sürecinde dikkat edilecek en önemli konu ne kadar süreyle bu müdahalenin uygulanacağıdır. Müdahale programı uygulandıktan sonra öğretmenler öğrencideki gelişmeyi ve ilerlemeyi değerlendirir.

Gönderme kararı sadece sınıf öğretmenin vereceği bir karar olmayıp rehber öğretmen ve ailenin de bu karara onay vermiş olması gerekmektedir. Okul rehberlik servisi ve ailenin onayıyla birlikte öğrenci ayrıntılı değerlendirme için hastanelere ve RAM'a yönlendirilir. Daha sonra ayrıntılı değerlendirme kısmında eğitsel ve tanılayıcı değerlendirme ile devam eder süreç. Tanılama süreci ilk olarak tıbbi tanı ile başlar. Eğitsel değerlendirme ve tanılama süreci sonrasında özel eğitim hizmetlerine uygun olduğuna karar verilen öğrenciler için özel eğitim değerlendirme kurulu raporu düzenlenir. Bu öğrenciler gereksinimleri doğrultusunda uygun eğitim ortamlarına ve özel eğitim hizmetlerine yönlendirilir ve yerleştirme süreci başlatılır.

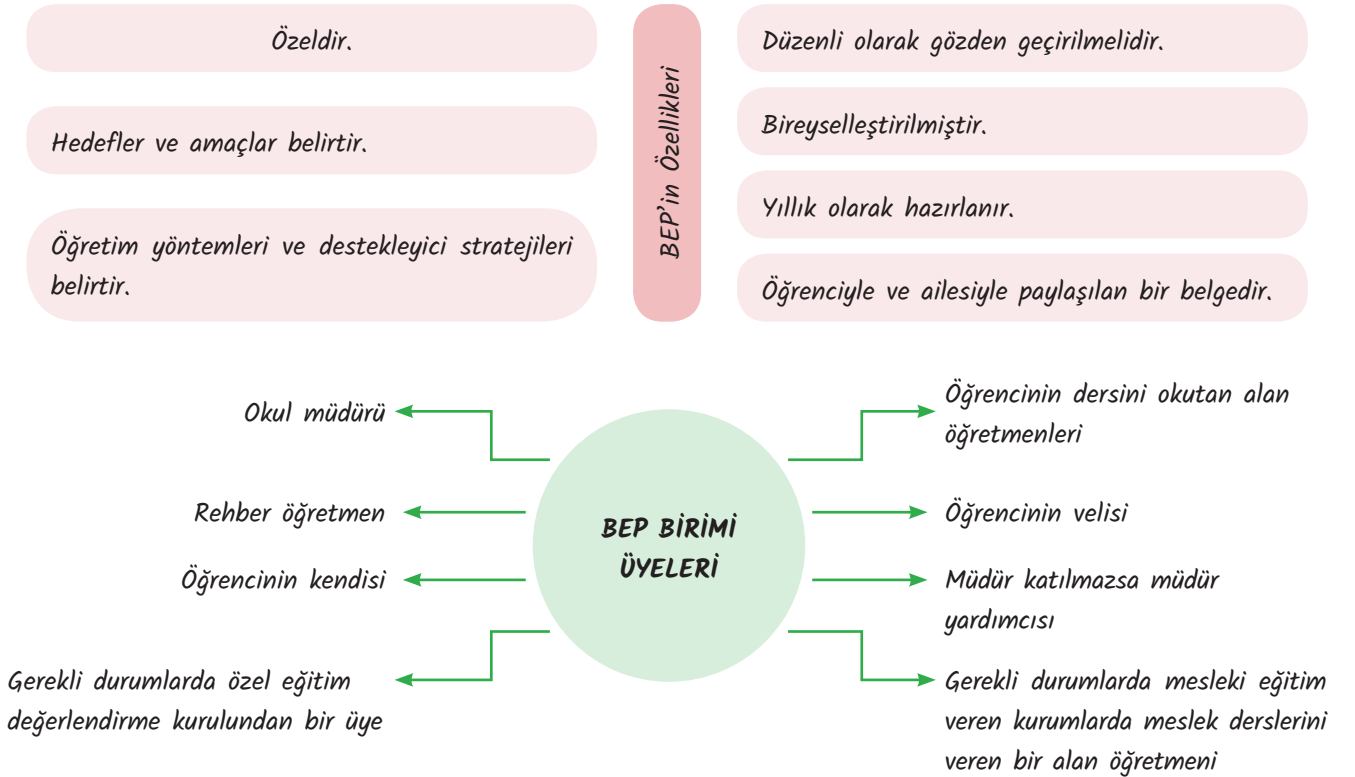
DESTEK EĞİTİM MODELLERİ

Genellikle öğrencinin tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme ortamlarına yerleşmesi gibi anlaşılabilir da bazı öğrenciler için en az kısıtlayıcı eğitim ortamı özel eğitim sınıfı ya da tamamen ayrılaştırılmış özel eğitim okulları olabilir. Öğrencinin en az kısıtlayıcı eğitim ortamına yerleştirilmesi, tıbbi yetersizlik tanısına ek olarak eğitsel performans düzeyinin ve bununla bağlantılı olarak gereksinimlerinin belirlenmesinin sonucunda gerçekleştirilir. Ülkemizde özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin devam edebilecekleri eğitim ortamları ya da yerleştirme seçenekleri en fazla kısıtlayıcı olandan en az kısıtlayıcı olana doğru aşağıda gibi sıralanmaktadır:

- Yatılı özel eğitim okul ve kurumları
- Gündüzlü özel eğitim okul ve kurumları
- Özel eğitim sınıfı
- Yarı zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme
- Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlama

Özel eğitim ihtiyacı olan her öğrenci için yerleştirildikleri eğitim ortamında bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) oluşturulması yasal bir zorunluluktur. BEP, özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin takip ettikleri eğitim programı temel alınarak öğrencinin gelişim özellikleri, eğitsel gereksinimleri ve performans düzeyleri doğrultusunda hedeflenen amaçlara ulaşmaya yönelik hazırlanan ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren bireye özgü program olarak tanımlanmaktadır

BEP HAZIRLAMA SÜRECİ

İzleme ve değerlendirme çalışmalarına yer verme

BEP içeriğini oluşturma

Öğrenci özellikleriyle ilgili bilgi toplama ve paylaşma

BEP'in imzalanıp uygulamaya konması

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK

BEP İÇERİĞİNDE YER ALMASI GEREKEN TEMEL ÖĞELER

1 Öğrencinin Demografik Özelliklerinin Tanımlanması

2 Öğrencinin eğitsel performans düzeyinin tanımı

3 Uzun dönemli ya da yıllık hedefler

4 Kısa dönemli hedefler

5 Öğretim yöntemleri ve materyaller

6 Amaçlara ulaşmak için gerekli olan zamanın başlama ve bitiş tarihleri

7 Uygun değerlendirme yöntemleri ve ölçütleri

8 Ek hizmetler

Tüm öğrenciler öğrenebilir ve öğretmenler öğretebilirler.

Her öğrencinin eğitimden en yüksek düzeyde faydalanma hakkı vardır.

Öğretimin Bireyselleştirilmesinde ve Öğretim Uygulamalarında Temel Uygulama İlkeleri

Her öğrencinin gelişimi takip edilmeli ve ilerleme gösterenler ödüllendirilmelidir.

Her öğrencinin ortak, farklı ve bireysel gereksinimleri vardır. Tüm öğrencilerin farklı, ortak ve kendine özgü ihtiyaçları vardır.

Öğretimin Bireyselleştirilmesinin ve Öğretim Uyarlamalarının Kapsamı

a Fiziksel düzenlemeler

c Sınıf iklimine yönelik düzenlemeler

e İşleyişle ilgili düzenlemeler

b Sürece yönelik düzenlemeler

d Öğretimsel düzenlemeler

ÖZEL YETENEK KAVRAMI VE TÜRKİYE'DE ÖZEL YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ

Özel Yetenek Nedir?

“Özel yetenekli birey zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi, motivasyon veya özel akademik alanlarda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren bireydir.”

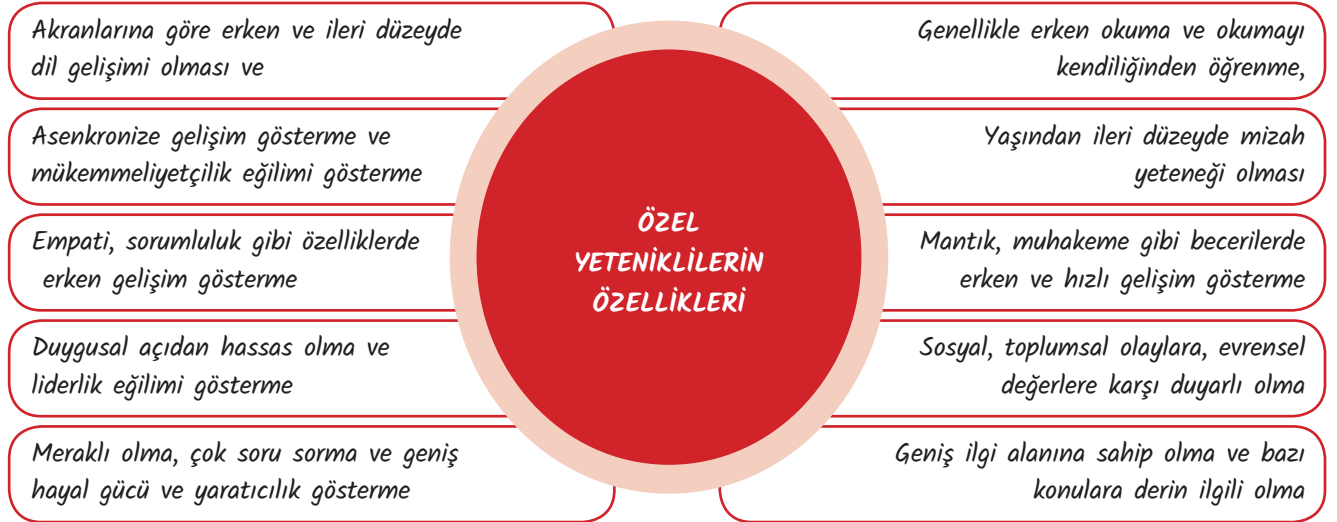
BAZI ÖNEMLİ ÖZEL YETENEK KURAMLARI

Üçlü Halka Kuramı: Bu kuram özel yeteneğin bazı bileşenlerden oluştuğunu öne sürer. Bunlar ortalama üstü yetenek, yaratıcılık ve motivasyondur.

Beşgen Kuramı: Onlara göre birini özel yetenekli olarak tanımlamak için şu beş ölçüt karşılanmalıdır: Mükemmellik, Nadirlik, Kanıt, Üretkenlik, Değer.

Bulanık Kuram: Bulanık Kuram, isminden de anlaşılacağı gibi tam netleşmemiş bir yapıdan bahseder. Bu kurama göre özel yeteneğin oluşumunda bireysel yatkınlıklar ve çevresel değişkenler, kendi içerisinde ve birbirleriyle etkileşime girmektedir.

Ayrımsal Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kuramı: Özel yetenek çalışmalarında üstün zekâ ve üstün yetenek kavramlarının ayrı ayrı tanımlanabileceğini iddia eden Gagne (2005, 2013) Ayrımsal Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kuramı'nı ortaya koymuştur. Kuramda üstün zekânın üstün yeteneğe dönüştüğü ve bu süreçte öğrenme-uygulama, katalizörler ve şans boyutlarının da rol aldığı belirtilmiştir.

Özel Yeteneklilerin Tanınması

Özel eğitimde tanılama için en basit hâliyle normalden farklı olan bireylerin özelliklerini sistematik biçimde belirleme süreci denebilir. Alan yazındaki kapsamlı bir tanıma göre ise tanılama; özel eğitime muhtaç çocukların sorunlarının ne olduğunu, bunun derecesini ve onlara nasıl eğitim verip nasıl yardım edilebileceğini belirlemek amacıyla zihinsel, sosyal, bedensel alanlarda zayıf ve güçlü olduğu yönlerini, kişilik yapısını ve değerlerini saptamak amacıyla yapılan bilimsel uğraşa denir

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK

Özel Yeteneklilerin Eğitimleri

Gruplama

Gruplama stratejisi adından da anlaşıldığı gibi özel yetenekli öğrencilere grup hâlinde eğitim verilmesiyle ilgilidir. Ancak bu gruplar tamamen özel yeteneklilerden oluşabileceği gibi, farklı yetenek düzeyindeki öğrencilerden de oluşabilir. Sınıf içi benzer yetenek grupları, Sınıf içi karışık yetenek grupları, Sınıf içi çok düzeyli gruplar gruplama yöntemine örnek verilebilir.

Zenginleştirme

Özel yeteneklilerin eğitimlerinde zenginleştirme uygulamaları için öğretim programının kendisini ve eğitim olanaklarını çeşitlendirerek eğitim öğretim sürecini normalin ötesine taşımak denebilir. Zenginleştirme türlerine içerik transferi, müfredat daraltma, bağımsız çalışma, öğrenme merkezleri, saha gezileri ve okul sonrası programlar örnek olarak verilebilir.

Hızlandırma

Hızlandırma, bir eğitim programının çeşitli uyarlamalarla normal süresinden daha önce tamamlanmasıdır. Hızlandırma özel yetenekli bireylerin eğitiminde özellikle akademik anlamda oldukça etkilidir. Bu stratejinin okula erken başlama, sınıf atlama, üstten ders alma, sınavla ders geçme gibi öğrencinin özelliğine göre seçilebilecek türleri vardır

Türkiye’de özel yeteneklilere eğitim veren kurum BİLSEM’dir. Özel yeteneklilere eğitim veren okullar ise fen liseleri, sosyal bilimler liseleri ve güzel sanatlar ve spor liseleridir.

Öğrencinin görevlerini onun düzeyine ve hızına uygun vermelidir.

Grupla olduğu kadar bireysel çalışmalara da önem vermelidir.

Ödevlerde tekrarlara ve alıştırmalara ağırlık vermemelidir.

Öğrencileri zaman zaman liderliklerini geliştirmeye teşvik etmeli ve çocuğun başarılarını mutlaka ödüllendirmelidir

Farklı öğrenme ve öğretme teknikleri, malzeme ve araç-gereç kullanmalıdır.

Başarılarını çocuğun kendi performansı içerisinde değerlendirmelidir.

Tartışma, proje ve drama çalışmalarına önem verilmelidir.

Öğrencinin akademik ve sosyal-duygusal gelişimiyle ilgili anne ve babalarla sürekli iş birliği içerisinde olmalıdır.

Analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarını içeren çalışmalar yapmalıdır.

Akademik konuların dışında sanat ve spor gibi alanlardaki bilgi ve becerilerinin de gelişmesini desteklemelidir.

**ÖZEL YETENEKLİ
ÖĞRENCİLERİN
OKUDUĞU KURUMLARDAKİ
ÖĞRETMENLERDEN
BEKLENEN
ÖZELLİKLER**

MODÜL-4

EĞİTİM ARAŞTIRMALARI VE AR-GE ÇALIŞMALARI

BOLU
2022

BİLİMSEL ARAŞTIRMA SÜRECİNİN AŞAMALARI

Araştırma Fikri, Araştırma Konusu, Araştırma Problemi

Bilimsel araştırma bir problem ile başlar. Problem, araştırma ile çözüm bulmayı planlandığınız sorundur. Bunun için öncelikle bir araştırma fikri bulunmalıdır. Araştırma fikrinin kaynakları: Günlük yaşam, uygulama, geçmiş araştırmalar ve kuramlardır.

Alanyazın Taraması

Alanyazın taraması; araştırma problemini sınırlandırmaya yardımcı olur, araştırmanın önemini belirlemeye katkı sağlar, yöntemin geliştirilmesine katkı sağlar, yapılacak araştırmanın sonuçlarının yorumlanmasına yardımcı olur. Alanyazın taraması sürecinde temel amaç mümkün olduğunca birincil kaynaklara ulaşmaktır. Birincil kaynaklar (Araştırma raporları, tezler, araştırma makalelerinin yayınlandığı dergiler, özgün kitaplar)

Araştırma Probleminin Tanımlanması: Araştırma kapsamında bir ilişkinin cevabı aranıyorsa, neden sonuç ilişkileri sorgulanıyorsa değişken kavramını bilmek gerekir. Değişkenin özelliği sayı ve miktar olarak açıklanabiliyorsa buna nicel değişken denir. Sınav puanı nicel değişkendir. Eğer değişkeni sayısal olarak ifade edemiyor, sınıflandırıyorsa buna nitel değişken denir. Medeni durum nitel değişkendir. Değişkenler aldıkları değerlere göre sürekli veya süreksiz olarak sınıflandırılır. Süreksiz değişkenler, ölçülen özelliklerle ilgili sadece sınırlı sayıda değer alırlar. sürekli değişkenler iki ölçüm arasında sonsuz sayıda değer alabilirler. Örneğin medeni durum sadece bekar ve evli değerleri alabilir. Bu nedenle süreksizdir. Ancak bireyin yaşı sürekli değişkendir çünkü bireyin bu özelliği miktar olarak kesirli de gösterilebilir. Değişkenler neden-sonuç ilişkisi içinde bulunuyorsa bu durumda bağımsız ve bağımlı değişken olarak sınıflandırılır. Bağımsız değişken etki eden, neden olan değişkenken bağımlı değişken sonuç olarak ortaya çıkan değişkendir.

BAĞIMSIZ DEĞİŞKENİN SINIFLANDIRILMASI

Sınıfı	Tanımı	Örnek
Değiştirilebilen	Araştırmacı müdahale edebilir. Niteldir	Öğretim yönetimi
Seçilmiş	Araştırmacının müdahale etmediği, Nitel veya nicel olabilir.	Cinsiyet
Düzenleyici	Bağımlı değişken ve bağımsız	Sınav kaygısının sınav performansına olan etkisinin incelendiği çalışmada sınav deneyimi
Dışsal (Kontrol)	Bağımlı değişkenle ilişkisi olan ancak araştırmada etkisi test edilmeyen değişkendir.	Çevrim içi destekli eğitimin başarıya etkisinin incelenmesi

EĞİTİM ARAŞTIRMALARI VE AR-GE ÇALIŞMALARI

Araştırmanın Amacı ve Araştırma Sorusu/Hipotez Oluşturma

Araştırmanın problemini tanımladıktan sonra araştırmanın amacı şekillenmiş olur. Araştırmanın amacı, çalışmanın hedeflerini ortaya koyan genel bir ifadedir. Çalışmanın neyi araştırmayı planlandığı, açık ve net bir biçimde bu bölümde gösterilebilir.

Araştırma amaçları ikiye ayrılır.

Genel (temel) amaç: Çalışmanın hedeflerini ortaya koyan genel bir ifadedir.

Alt amaçlar (alt problemler): Genel amaca ulaşmak için hangi özel amaçların gerçekleşeceğini gösterir. Alt amaçlar düz cümle, soru cümlesi veya hipotez olarak yazılabilir.

Araştırma soruları:

Betimsel (... nedir?)

Korelasyonel (... bir korelasyon/ilişki var mıdır?)

Karşılaştırmalı (... bir fark var mıdır?)

Hipotez: Araştırmada test edilmek üzere oluşturulan ifadelerdir. Hipotez ifadeleri genellikle nicel araştırmalarda tercih edilmektedir.

Araştırmanın Önemi, Saygıtları, Sınırlılıkları, Tanımlar

Araştırmanın önemi: Araştırmanın önemi araştırmanın kazanımlarının neler olacağı ile ilgilidir.

Saygıtları

Araştırmaya temel alınan ve doğruluğunun ispatlanmasına gerek duyulmadan kabul edilen önermelerdir

Sınırlılıklar

Araştırmacının kontrol edemediği ancak araştırma sonuçlarını negatif olarak etkileyebileceğini düşündüğü noktalar.

Tanımlar

Araştırma kapsamında pek fazla bilinmeyen veya yoruma açık olabilecek kavramlar tanımlanır.

ETKİLİ ARAMA STRATEJİLERİ

Arama Motoru: Özellikle World Wide Web'de belirli siteleri bulmak için kullanılan, kullanıcı tarafından belirtilen anahtar sözcüklere veya karakterlere karşılık gelen bir veri tabanındaki öğeleri arayan ve tanımlayan bir programdır.

Portal: Diğer internet sitelerine bağlantıların, genellikle alfabetik olarak listelendiği sitedir.

Bilimsel dizinler: (bibliyografik dizinler veya bibliyografik veri tabanları) disiplin, konu veya yayın türüne göre düzenlenen dergi listeleridir.

ÖRNEKLEME YÖNTEMLERİ

Evren, soruları cevaplamak için ihtiyaç duyulan verilerin elde edildiği büyük gruptur. Araştırma sonuçlarının geçerli olacağı evrenin sınırlandırılmış parçasına ise evren birimi denir.

➔ Ankara'da ortaöğretim öğrencilerinin dijital oyun bağımlılığını belirlemeye yönelik bir araştırma için

Evren: Ankara'da ortaöğretim düzeyinde eğitim gören öğrenciler

Evren birimi: Ortaöğretim öğrencisidir.

Evren; hedef evren ve ulaşılabilir evren olmak üzere ikiye ayrılır.

Hedef evren: Araştırmacının ulaşmak istediği ancak ulaşması güç olan ve ideal seçimini yansıtan soyut evrendir.

Ulaşılabilir evren: Araştırmacının ulaşılabilceği, gerçekçi seçimi olan somut evrendir.

BAZI TEMEL KAVRAMLAR

Örneklem	Örnekleme	Örneklem değeri(İstatistik)
Özellikleri hakkında bilgi toplamak için çalışılan evrenden seçilen onun sınırlı bir parçasıdır.	Evrenin özelliklerini belirlemek, tahmin etmek amacıyla onu temsil edecek uygun örnekleri seçmeye yönelik süreci ve bu süreçte gerçekleştirilen tüm işlemlerdir.	Örneklemelerden elde edilen verilerden hesaplanan ve örnekleme betimlemede kullanılan değerlerdir.
Örneklem Birimi	Gözlem birimi	
Evrenden örnekleme oluşturmada temel alınan birimdir.	Hakkında bilgi toplanan ve evrenin en küçük parçası olarak tanımlanabilen ve araştırmanın bilgi kaynağı durumunda olan birimdir.	

ÖRNEKLEME YÖNTEMLERİ

Seçkisiz örnekleme yöntemleri

Basit seçkisiz örnekleme: İlkokul öğretmenlerinin web 2.0 araçlarını kullanma düzeylerinin araştırıldığı bir çalışmada, kodlanarak oluşturulan okul listesinden belirlenen sayıda okulun seçkisiz (kura ile) seçilmesi

Tabakalı örnekleme: Öğretmenlerin web 2.0 araçlarını kullanma düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek istediğinizde cinsiyete göre dağılım önemli olacaktır. Bu durumda evreni cinsiyete göre tabakalara ayırdıktan sonra evrendeki ağırlıklarına göre seçim yapılabilir.

Seçkisiz olmayan örnekleme yöntemleri

Sistematiik örnekleme: Sistematiik örneklemede, örnekleme için birimler belli bir sistematiik izlenerek seçilir. Seçim sürecinde, evren, örnekleme büyüklükleri için "N/n" oranı belirlenir; 1'den itibaren "k" genişlikteki aralıktan seçkisiz olarak bir sayı belirlenir; bu değer çekilecek ilk örnekleme birimidir, örnekleme büyüklüğüne ulaşıncaya kadar başlangıç noktasından ileriye doğru "k" aralık kadar atlanarak birimler çekilir.

Uygun örnekleme

Zaman, para ve iş gücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir. Kendi çalıştığınız okuldaki öğrenciler üzerinde uygulama yapma vb.

Amaçlı örnekleme

Derinlemesine araştırma yapabilmek amacıyla çalışmanın amacı bağlamında bilgi açısından zengin durumların seçilmesidir. Çeşitleri aşağıda ve yanda verilmiştir.

Aykırı: Örneklemin Problemlerle ilgili olarak birbirine aykırı (uç) durumlardan, örneklerden oluşturulmasıdır. Örneğin oyun bağımlılığı yüksek olan ve oyun oynamayan veya oyun bağımlılığı olmayan öğrencilerin seçilmesi.

Maksimum çeşitlilik: Örneklemin problemle ilgili olarak kendi içinde benzeşik farklı durumlardan oluşturulmasıdır. Örneğin farklı sosyo-ekonomik düzeydeki okulların seçilmesi

Benzeşik: Örneklemin, araştırmanın problemiyle ilgili olarak evrende yer alan benzeşik bir alt gruptan veya durumdan oluşturulmasıdır. Örneğin alt sosyo-ekonomik düzeydeki okullar

Tipik Durum: Örneklemin araştırma problemi ile ilgili olarak evrende yer alan çok sayıdaki durumdan sıra dışı olmayan, tipik olan bir durumun belirlenerek çalışma yürütülür. Örneğin şehir merkezinde görece geneli yansıtabilecek bir veya birkaç okulun seçimi

Tabakalı amaçsal: Örneklemin ilgilenilen belli alt grupların özelliklerini göstermek, betimlemek ve bunlar arasında karşılaştırmalar yapabilmek amacıyla tanımlanan alt gruplardan oluşturulmasıdır.

Ölçüt: Bir çalışmada gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesneler ya da durumlardan oluşturulabilir. Örneğin günde 10 saatten fazla oyun oynayan öğrencilerin seçilmesi

EĞİTİM ARAŞTIRMALARI VE AR-GE ÇALIŞMALARI

Nicel Araştırmalar

Gerçekliği araştırmacıdan bağımsız gören, kendi dışında olan gerçeğin de nesnel olarak gözlenip, ölçülüp analiz edilebileceğini kabul eden pozitivist görüş nicel araştırmaları tanımlamaktadır. En basit anlamda nicel verilerin toplanmasını ve analizini gerektiren çalışmalardır.

Tarama Araştırmaları: Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğü pandemi süreci sonrasında ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin dijital yeterliliklerini artırmaya yönelik olarak bir hizmet içi eğitim planlıyor. Eğitim öncesinde öğretmenlerin dijital yeterliliklerini belirlemek ve eğitim sürecini buna göre planlamak istiyor. İşte, Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülecek olan bu çalışma tarama araştırmasıdır.

**TARAMA
ARAŞTIRMALARI
ÇEŞİTLERİ**

Anlık tarama: Araştırmalarını belli bir zamanda mevcut durumun var olduğu şekliyle betimlenmesi amacıyla yapılır.

Kesitsel tarama: Betimlenecek değişkenler bir seferde ölçülür.

Boylamsal tarama: Araştırma değişkenlerinin zamana bağlı değişimlerini incelemek üzere farklı zamanlarda yinelenen ölçümler yapılmaktadır.

Geçmişe dönük tarama: Geçmişte yaşanan olayların yaşayan kişilerin görüşlerine, beyanlarına dayalı olarak yürütülen çalışmalardır.

Tarama Araştırmalarının Süreci: Evrenin(Hedef Kitle) tanımlanması- Örneklem seçimi- Verilerin toplanması- Verilerin analizi- Evrene Genelleme

Korelasyonel Araştırmalar: Okul yöneticilerinin liderlik özellikleri ile öğretmenlerin stres düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek istediğimiz çalışma korelasyonel bir araştırmadır. Korelasyon katsayısının ± 1 olması mükemmel bir ilişkiyi, 0 olması ise iki değişken arasında hiç ilişki olmadığını gösterir. Korelasyonel araştırmalar keşfedici ve yordayıcı korelasyon araştırmalar olmak üzere ikiye ayrılabilir.

Nedensel Karşılaştırma Araştırmaları: Hüseyin Öğretmen, üç farklı sınıfın kimya dersine girmektedir. Yaptığı sınav sonunda iki sınıfın hem ödev puanlarının hem de sınav sonuçlarının daha yüksek diğer sınıfın ise daha düşük olduğunu görmüştür. Ortaya çıkan bu durumun nedenlerini araştırmak istemektedir. Bu çalışma nedensel karşılaştırma araştırmalarına örnektir.

NİCEL ARAŞTIRMALAR

DENEYSEL ARAŞTIRMALAR: Deneyisel araştırmalar, kısaca araştırmacı tarafından oluşturulan farkların bağımlı değişken üzerindeki etkisini test etmeye yönelik çalışmalardır.

TEK DENEKLİ ARAŞTIRMALAR: Tek denekli araştırma sadece bir ya da çok az sayıda deneğe ilişkin bulguların yorumlandığı yarı deneyisel bir araştırma türüdür.

NİTEL ARAŞTIRMALAR

Nitel yaklaşımda araştırmacılar doğal ortamdaki veri koleksiyonuna tümdengelim ve tümevarım yoluyla örüntü ve temalar kuran veri analizini kullanır. Nitel araştırmalar psikolojik ölçümler ve sosyal olaylarla ilgili nicel araştırma yöntemlerine göre daha derinlemesine bilgi sağlar.

NİTEL VE NİCEL ARAŞTIRMALAR ARASINDAKİ FARKLAR

Özellik	Nitel	Nicel
İzlenen yol	Tümevarımsaldır.	Kavram oluşturmak ve belli kişi ve gruplara ne ve niçin olacağını tahmin etmek için kuramsal bilgilerden yararlanır.
Araştırma deseni	Genellikle esnek ve dinamiktir.	Çok istenmese de bazen değişime gidebilir.
Araştırma süreci	Ne doğrusal ve ne ardışıktır.	Genellikle doğrusaldır.
Hipotezler	Çalışmanın gelişme sürecinde ortaya çıkması tercih edilir.	Başlangıçta belirlenen hipotezlere sadık kalınır.
Amacı	Nelerin başkalarının nasıl anlamlandırıldığının anlaşılmasıdır.	İlişkileri tanımlamak ve tahmin etmektir.
Genellenebilirliği	Yoktur.	Vardır.
Veriler	Sözel ifadelerle betimlenir.	Sayısal değerlere indirgenir.
Güvenirlilik	Sonuçların uygunluğuna bakılır.	Araçlardan elde edilen değerlere daha çok önem verilir.
Geçerlik	Bilgi kaynaklarının sağlaması yapılarak gerçekleştirilir.	Ölçümler istatistiksel indekslerle bağlı yapılır
Örneklem	Alan uzmanları belirler.	Seçkisiz seçim yöntemleri tercih edilir.
Prosedürler	Anlatılarak betimlenir.	Kesin olarak tanımlanmıştır.
Konu dışı değişkenler	Mantıksal analizler tercih edilir.	İstatistiksel olarak kontrol edilmesi tercih edilir.
Ön yargılar	Özel desensel kontroller tercih edilir.	Araştırmacıya güvenilir.
Sonuçlar	Sözel ifadelerle anlatılarak özetlenmesi tercih edilir.	İstatistiksel olarak özetlenmesi tercih edilir.
Karmaşık olay ve olgular	Bütününün tanımlanması tercih edilir.	Analiz sürecinin yönetilmesi için küçük parçalara bölünür.
Karmaşık olay ve olgular	Dışarıdan müdahale edilmez.	Amacı doğrultusunda yönlendirilebilir.
Sonuç	Alternatif görüşler üretir.	Kesin ifadelerle sonuçlanır.
Araştırmacılar	Kendilerini araştırma dışında tutmaları mümkün değildir.	Kendilerini araştırılan konunun dışında tutmaları mümkündür.

Durum Çalışması: Bu tür çalışmalar gerçek yaşamın, güncel bağlam veya ortamdaki durumun incelenmesidir. Okul içinden (alan içi) ve birden fazla okul arasında (alanlar arası) varlıklar incelenebilir. Derinlemesine bir araştırma söz konusudur.

Eylem araştırmaları: Mesleki gelişim modelidir. Eylem araştırması kişilerin kendi mesleki eylemleri hakkında araştırma yapmaları ve değişim için eyleme geçmeleri temelinde gerçekleşen sistematik bir müdahale sürecidir.

Fenomenolojik araştırmalar: Bu araştırmaların amacı bireysel deneyimleri evrensel nitelikte açıklamaya çalışmaktır. Örneğin mutluluk, yaşlanmaya katlanma, küresel salgınla mücadele gibi.

Etnografi araştırmaları: Bir grubun davranışını doğrudan gözlemleme ve bu gözleme dayanarak bu gruba ilişkin bir betimleme olarak tanımlanmaktadır. Etnografi, bir insan grubuna ve bu grubu farklı kılan kültürel temellere ilişkin sosyal bilimsel bir betimlemedir.

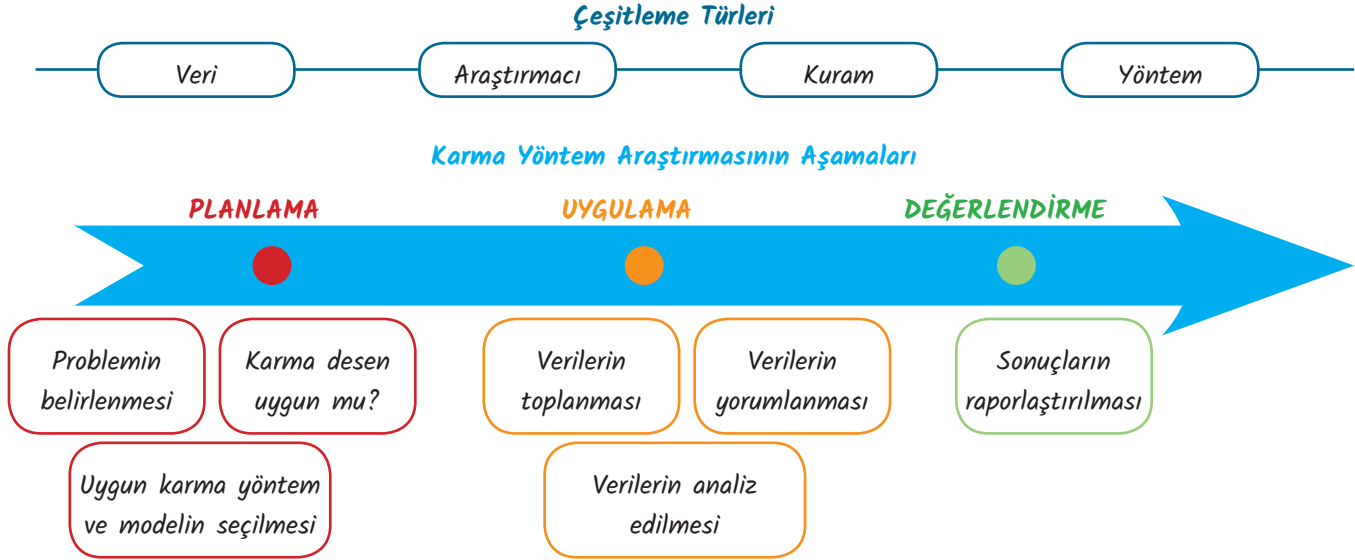
Anlatı araştırmaları: İnsanların bir konuya veya duruma ilişkin deneyimlerini yaşamış oldukları hikâyeler ile inceler. İnsanların yaşadıkları olayların ardışık olarak düzenlenmesi, bu olaylar arası ilişkilerin kurulması ve böylece bu olayların belirli hedef kitle için anlamlandırılması sağlanır.

EĞİTİM ARAŞTIRMALARI VE AR-GE ÇALIŞMALARI

KARMA ARAŞTIRMALAR

Araştırmacıların, nicel ve nitel yöntemlerin, yaklaşımların veya kavramların karışımlarını veya kombinasyonlarını tek bir araştırmada veya bir dizi araştırmada kullanması karma araştırmayı işaret eder.

Karma araştırmalarda çeşitleme oldukça önemlidir.

Bilimsel Araştırma Etiği: Etik; iyi davranış sergileme, toplumsal olarak iyi ve kötünün ayrımını yapma, mesleki olarak benzer iyi davranışı benimseme ve kötü davranıştan sakınma olarak açıklanabilir. Bilimsel araştırma etiği; genel bilimsel araştırma etiği, araştırmacı- katılımcı etiği ve yayın etiği olarak sınıflandırılabilir.

GENEL BİLİMSEL ARAŞTIRMA ETİĞİ

Genel bilimsel araştırma etiği ile ilgili ilk söylenecek unsur, araştırmanın alanyazın taramasının detaylı yapılarak sağlam temellere oturtulması; sonrasında doğru araştırma yönteminin benimsenmesi ve tüm sürecin araştırma ekibi ile paylaşılmasıdır. Verilerin saklanması hassas bir konudur, araştırma bitiminde imha edilmelidir. Dijital olarak saklanacak verinin gizliliği ayrıca önemlidir. Veri analizinde geçerlik ve güvenilirlik analizleri vazgeçilmezdir.

ARAŞTIRMACI-KATILIMCI ETİĞİ

Bireye saygı ön planda tutulup katılımcının araştırmaya katılımının seçim hakkının kendisinde olduğunu bilmesi sağlanmalıdır. İçerisinde araştırmanın amacı, yapısı ve süresi açıklanmalı; süreç doğru bir şekilde tanımlanmalı; faydaları, riskleri, süreçte ve sonrasında bireye olan etkisi, sürecin herhangi bir anında çekilebileceği gibi bilgileri içeren aydınlatılmış onam formuna sözel veya yazılı onay alınmalıdır.

YAYIN ETİĞİ

Bir araştırmanın olmayan verileri üretmek (uydurma); sonuçları, materyalleri değiştirmek (çarpıtma); başkasının ürünlerini atıf yapmadan kullanmak (aşırma); aynı çalışmaya başka başka yerlerde yayımlamak (dublikasyon); bütünü parça parça yayın hâline getirmek (dilimleme); araştırma desteğini belirtmemek; yazarlarının isim sırasını değiştirmek, yazar olmayan birini göstermek; yayınlanmamış başka birine ait çalışmayı kendine mal etmek yayın etiğine uygun değildir.

Araştırma etiğini garanti altına almak için başta vicdani sorumluluğu yerine getirmek ardından, etik komisyonlardan, araştırma yapılan kurumlardan, bireylerin kendilerinden, reşit olmayanların velilerinden izin almak gerekir.

VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma kapsamında deneklerden elde edilen her tür bilgi veri olarak tanımlanmaktadır. Verilerin toplanmasında kullanılan farklı araçlar vardır. Bunlar anket, görüşme/gözlem formu, testler ve derecelendirme ölçekleridir. Veri toplama araçlarını araştırmacı tarafından doldurulan (derecelendirme ölçekleri, görüşme çizelgeleri, gözlem formları, çeteleme, performans kontrol listeleri, zaman ve hareket kayıtları (loglar)) ve denekler tarafından doldurulan (anketler, öz değerlendirme kontrol listeleri, tutum ölçekleri, kişilik envanterleri, başarı/yetenek testleri, performans testleri) testler olarak ikiye ayırabiliriz.

Araştırmacı ihtiyaç duyduğu verileri toplamak amacıyla bulunduğu kültür içinde ölçme aracını kendisi geliştirebilir. Bir diğer çözüm ise aynı yapıyı, kavramları ölçmek amacıyla farklı kültürlerde geliştirilen, geçerlik ve güvenirlik bakımından tatmin edici olan bir test uyarlanabilir. Bulunulan kültüre özgü ölçme aracının geliştirilmesi daha çok tercih edilen bir yöntemdir.

Gözlem ve Görüşme

Gözlem, araştırmada ihtiyaç duyulan verilerin, belli hedeflere odaklanılarak çıplak gözle ya da bir araç kullanılarak izlenmesi suretiyle toplanması sürecidir. Yapılandırılmamış gözlem, gözlem öncesi yapılandırılmamış ve gözlemciye bilgi toplamada ve kaydetmede özgürlük sağlayan bir tür gözlem yöntemidir. Yapılandırılmış gözlemde ise gözlenecek şeyle ilgili daha iyi bir yapılanma, yönelim ve sistematik bir yaklaşım kullanılmaktadır. Gözlemcinin araştırma sürecinde gözlem sürecine ne kadar katılacağı önemlidir. Gözlemcinin rolü iki ayrı uç arasında yer almaktadır. Gözlemci gözleme bir grup üyesi gibi etkili ve tam olarak katılır veya hiçbir etkisi olmaksızın katılır. Görüşme ise en az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir. Yapılandırılmış görüşmede, araştırmacının belirli bir sırayla önceden hazırlamış olduğu sorular vardır. Yapılandırılmamış görüşme, araştırmacıya konuyla ilgili olabilecek maddelerin sorulmasında büyük serbestlik sağlar. Sorular ve sıralamaları sabit değildir, görüşme sırasında gelişebilir. Yarı yapılandırılmış görüşme, hem sabit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir. Bu nedenle, bu tür görüşme diğer iki yöntemin avantajlarını ve dezavantajlarını içerir. Bunlar dışında etnografik ve odak grup görüşmeleri de vardır.

Bilimsel Raporun Bölümleri

ÖZET	Özet; araştırmanın amacını, içeriğini ve yöntemini yansıtmalıdır. Özete en önemli olan bilgiyle başlanmalıdır. Özette çalışmanın en önemli dört veya beş bulgusu veya sonucu verilmelidir.	BAŞLIK	Başlık kullanmanın temel amacı, çalışma hakkında okuyucuya bilgi vermektir. Başlık aynı zamanda çalışmanın genel yapısını yansıtmaya açısından da önemlidir. Bu nedenle başlıklarda kısaltma kullanılmamalıdır.
YÖNTEM	Yöntem bölümünde araştırmanın nasıl yürütüldüğüne ilişkin detaylar yer alır.	GİRİŞ	Bu bölümde çalışmanın problemi sunulur, tanıtlır. Yeni bir sayfadan başlatılmalıdır. Giriş kısmında araştırmaya ilişkin alt yapı oluşturulur.
TARTIŞMA	Tartışma bölümünde, özellikle çalışmanın soruları/hipotezleri ile ilgili değerlendirme ve yorumlar yapılır.	BULGULAR	Bu bölümde Toplanan verilerin analizine ilişkin istatistiksel sonuçlar özetlenir. Bulgular, sonuç kısmını destekleyecek şekilde gereksiz ayrıntılara girmeden raporlanır.
EKLER	Bir materyalin çalışmanın gövde kısmında detaylı olarak verilmesinin uygun olmayacağı ve dikkati dağıtacağı durumlarda oldukça yararlıdır.	KAYNAKLAR	Kaynaklar listesinde, çalışmada kullanılan kaynakların tamamı yer almalı ve kaynaklar listesindeki kaynaklara da metin içinde atıf yapılmalıdır.

EĞİTİM ARAŞTIRMALARI VE AR-GE ÇALIŞMALARI

Kaynak Gösterimi

Raporlaştırmada alanyazın taraması sürecinde ulaşılan ve çalışmada kullanılan kaynakların hem metin içinde gösterilmesi hem de metin içinde kullanılan kaynakların tam künyelerini gösterir bir kaynak listesi sunulması gerekir. Bir yayının (makale, tez) sonunda yer alan kaynaklar listesi yayını belgeler ve her bir kaynağa ulaşmak için önemli bilgiler sağlar. Yazarlar kaynakları gösterirken sağduyulu olmalı ve yalnızca yaptıkları araştırmada ve makalenin hazırlanmasında kullandıkları kaynakları göstermelidirler. Kaynaklar listesi oluşturmanın amacı okurların bu kaynaklara ulaşmasına ve kullanmasına imkân tanımak olduğu için bu listenin doğru ve eksiksiz olması gerekir. Her bir kaynak genellikle yazar, yayımlanma tarihi, başlık, yayımlanma yeri bilgilerini içerir. Yazarlar kaynaklar listesinde bulunan tüm bilgilerden sorumludurlar.

Tek yazarlı bir çalışma:
(Kılıç,2006)

Grupların yaptığı yayınlar:
-Alıntının yapıldığı ilk yerde:
(Yükseköğretim Kurulu [YÖK],
2015)
-Sonraki alıntılarda: (YÖK, 2015)

İki yazarlı bir çalışma:
-Kayadelen, Karadoğan(2020)

Kaynakların Metin İçinde Gösterimi**Üç, dört ya da beş yazarlı bir çalışma:**

- Büyüköztürk, Akgün, Demirel, Karadeniz ve Kılıç (2022)
- Büyüköztürk vd. (2006)
- Büyüköztürk vd. çalışmalarında [Kaynağın ilk geçtiği paragrafta tekrar vurgulanması gerektiğinde tarih yinelenmez.]

Altı ya da daha fazla yazarlı bir çalışma:

Metin içinde alıntının yapıldığı ilk yerde yalnızca ilk yazarın soyadı verildikten sonra "vd." eklenir ve virgülden sonra çalışmanın yayın yılı verilir.

Aynı Parantez İçinde İki ya da Daha Fazla Çalışmanın Kaynak Olarak Gösterilmesi

➔ Aynı yazarın birden fazla çalışması aynı parantezde kaynak olarak gösterileceğinde ise yıllara göre sıralama yapılır. Baskıda olan yayınlar en sona eklenir.

- ➔ (Kılıç Çakmak ve Karataş, 2020, 2021)
- ➔ (Karataş, 2010, 2020, baskıda)

✓ Aynı yazarın aynı yılda yayınlanmış birden fazla yayını kaynak olarak gösterileceğinde yayın yıllarının yanına sırasıyla a, b, c ve diğer harfler alfabetik olarak eklenir.

- ✓ (Kılıç Çakmak, 2004a, 2004b, 2004c; Kılıç, 2004, baskıda-a, baskıda-b)

➔ Farklı yazarlara ait iki ya da daha fazla çalışma aynı parantez içinde kaynak olarak gösterileceğinde yazarların soyadlarına göre alfabetik sırada verilir. Kaynakların arasına noktalı virgül eklenir.

- ➔ (Karataş, 2018; Kılıç, 2003; Kılıç Çakmak, 2020)

Kaynak Gösterimine İlişkin Örnekler

Yayın türü	Kaynaklar listesindeki gösterimi	Metin içindeki gösterimi
Kitap	Karasar, N. (1999). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel yayın dağıtım.	Karasar (1999) şeklinde belirtmektedir. olarak belirtilmiştir (Karasar, 1999).
Kitap bölümü	Şimşek, N. ve Kılıç, E. (2004). Davranışçı öğrenme kuramları. A. Ataman (Ed.), Gelişim ve öğrenme (s. 297-315). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.	Şimşek ve Kılıç (2004), davranışçılığı şeklinde tanımlamaktadırlar. Davranışçılık, olarak tanımlanmaktadır (Şimşek ve Kılıç, 2004).
Makale	Kılıç Çakmak, E. (2007). Arayüz tasarımı ve yeni bir yaklaşım: Paralel öğretim tasarımı. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27(1), 1-22.	Paralel tasarım, Kılıç Çakmak (2007) tarafından şeklinde tanımlanmaktadır. Paralel tasarım, şeklinde tanımlanmaktadır (Kılıç Çakmak, 2007)
Tez	Kılıç, E. (2002). Web temelli öğrenmede baskın öğrenme stiline göre öğrenme etkinlikleri, tercihi ve akademik başarıya etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü	Kılıç (2002) tarafından yapılan tez çalışmasında ile ilgili önerilerde bulunulmuştur. ile ilgili önerilerde bulunulmuştur (Kılıç, 2002).
Elektronik kaynak	Kılıç, E. (2000). Araştırmaların önemi www.gazi.edu.tr/web/ekilic adresinden alınmıştır.	Kılıç (2000), araştırma yapmanın önemini şeklinde vurgulamaktadır. Araştırma yapmanın önemi şeklinde vurgulanmaktadır (Kılıç, 2000).

GİRİŞİMCİLİK

Girişimci, toplumun istek ve ihtiyaçlarını karşılamak için kaynakları bir araya getiren, bu ihtiyaçları yerine getiren risk alan, yeni bir ürün veya hizmet üreten kişidir. Türk Dil Kurumuna göre girişim; bir işi yapmak için harekete geçme; girişimci; ticaret, endüstri vb. alanlarda sermaye koyarak girişimde bulunan kimseyi; girişimcilik ise girişimci olma durumunu ifade eder.

YENİLİKÇİLİK (İNNOVASYON)

Yenilikleri yakından takip etmek ve bunları uygulamak prensibine uygun hareket etmeyi ön görür.

PROJE-YÖNETİMİ

Proje: İnsan ihtiyaçlarını karşılayacak mal ve hizmetlerin üretimini sağlayacak yeni birimlerin oluşturulması amacıyla kaynakların belli bir sistematik çerçevesinde harcanmasıdır.

Proje Yönetimi: Paydaşların beklentilerine ulaşmak veya daha fazlasını sağlayabilmek için yürütülen faaliyetlere bilgi, beceri, araç ve tekniklerin uygulanmasıdır.

PROJENİN ÖZELLİKLERİ

1 Geçici – Tanımlanmış bir başlangıç ve bitiş vardır.

2 Girişim (Çaba) – Faaliyetlerin yürütülmesi için insan gücüne, kaynağa ve ekipmana ihtiyaç vardır.

3 Özgün ürün, hizmet – Projenin sonucu olarak elde edilen değer sadece bir kere yaratılır.

4 Projeler, faydalı mal ya da hizmet üretiminde kullanmak amacıyla yeni ya da ek üretim kapasiteleri yaratır.

5 Rutin yapılan işlerden farklı olması gerekir.

EĞİTİM ARAŞTIRMALARI VE AR-GE ÇALIŞMALARI

Proje Yaşam Döngüsü:

Proje yaşam döngüsü (Proje yönetimi süreci) başlangıç, planlama, uygulama, kontrol ve kapanış olmak üzere beş aşamadan oluşur.

Çevrim İçi Proje Yönetim Araçları

Birçok çevrim içi proje yönetim aracı bulunmaktadır: ClickUp, Wrike, monday.com, Kissflow Project, nTask Manager, Zoho Projects, MeisterTask, Freedcamp ve ActiveCollab bunlardan bazılarıdır. MsProject de bir başka proje yönetim aracıdır..

TÜBİTAK DESTEKLERİ**Ulusal Destek Programları**

- 4007- Bilim şenlikleri destekleme programı
- 4003- Bilim merkezi kurulması destek programı
- 4004- Doğa eğitimi ve bilim okulları
- 4006- TÜBİTAK bilim fuarları destekleme programı
- 5000- Dijital içerikli açık ders kaynakları destekleme programı
- 4005- Yenilikçi eğitim uygulamaları
- 4008- Özel gereksinimli bireylere yönelik kapsayıcı toplum uygulamaları

Uluslararası destek programları**Hakem ve panelistler****AVRUPA BİRLİĞİ DESTEKLERİ****AVRUPA BİRLİĞİ ULUSAL AJANS DESTEKLERİ:**

1-Gençler/Gençlik Çalışanları için Fırsatları

2-Eğitim Alanlar için Fırsatlar

3-Eğitim Verenler için Fırsatlar

4-Kurum/Kuruluşlar için Fırsatlar

Akreditasyon: AB Projeleri için akreditasyon, daha sonra yapılacak olan projeler için kurumunuzun tanınırlığını sağlamak üzere belgelendirilmesidir.

Ortaklıklar: İlk olarak şunu bilmeliyiz. Biz ortaklıklar başlığı altında kurumsal başvuru yapmış oluyoruz. Başka bir ifadeyle proje şahıs olarak size değil kurumunuza ait olacaktır. Projeyi sunduğunuz andan sonra projeyi başvurduğunuz kurumdaki herhangi bir nedenle ayrılmanız durumunda projeyi, proje sahibi kurumda bir kişi devralmak zorunda olacaktır. Bu tür projeler 12 ay ile 36 ay arasında olabilir. Proje süresi yapılacak olan iş paketleri ile uyumlu olmalıdır. Bu başlık altında okul eğitimi alanında iş birliği ortaklıkları olan Erasmus+ Ülke Merkezli Başvuru KA220-SCH ilginizi çekebilir

Fikri ve Sınai Haklar: Telif hakları veya fikri haklar olarak da bilinen fikri mülkiyet; edebiyat, sanat, müzik, mimari vb. gibi eserler üzerinden sahip olunabilecek haklardır.

Fikri Mülkiyet Hakları**Fikri Haklar**

İlim ve edebiyat eserleri
Musiki eserleri
Güzel sanatlar eserleri
Sinema eserleri
Harita ve krokiler
Teknik çizimler
Veri tabanları

Sınai Haklar

Marka
Patent-faydalı model tasarım
Endüstriyel tasarım
Coğrafi işaret
Know-How
Entegre Devre Topografyaları

Diğer Haklar

Ticaret unvanları
Bitki ıslahatçı hakları
Tescilsiz haklar
Ticari sırlar
İnternet alan adları

MODÜL-5

EĞİTİMDE KAPSAYICILIK

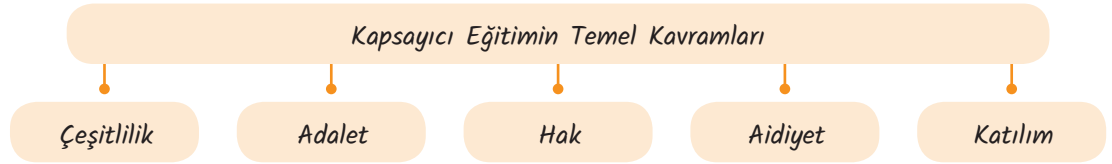
**BOLU
2022**

Kapsayıcı Eğitim Anlayışı, Temel Kavramları ve Gerekçeleri

Kapsayıcı eğitim, her bir öğrencinin kendi öğrenme ve gelişim özellikleri, ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda eğitime erişimini, eğitim ortamlarına katılımını ve bu doğrultuda onlarla ilgili profesyonellerin desteklenmesine yönelik süreçleri gerektiren bir “anlayış”tır.

Kapsayıcı eğitim, tüm öğrencileri destekleyebilecek bir altyapı üzerinde, öğretmenlerin mesleki gelişimi de bu yönde sağlanarak sunulduğunda, öğrencilere, ailelere ve topluma yararı olabilecek bir anlayıştır. Ülkemizde kapsayıcı eğitimin karşılığı olarak kaynaştırma ve bütünleştirme ifadeleri de kullanılmaktadır. Ancak bu kavramların birbirinden farklılıkları bulunmaktadır.

Kaynaştırma/Bütünleştirme	Kapsayıcı Eğitim
Özel gereksinimli çocuklara odaklıdır.	Tüm çocukların özelliklerini dikkate alarak eğitimde eşit erişime yöneliktir.
Çocukların eğitim ortamına hazır olmasını gerektirir.	Eğitim ortamlarının çocukların özelliklerine göre yapısal ve işlevsel olarak düzenlenmesi söz konusudur.
Genel eğitim ortamlarında çocukların yarı zamanlı ya da tam zamanlı şekilde bulunmasını içerir.	Tüm çocukların gelişimsel özellikleri ve gereksinimlerine göre öğretimsel uyarlamalar yapılarak eğitim ortamlarına erişim ve katılımlarını içerir.
Çocukların “bireysel farklılıkları” ön plandadır ve çoğu zaman bu durum sorun ya da ayırıcı özellik olarak görülür.	“Çeşitlilik” esastır ve bireysel farklılıklar olağan karşılanarak ayırıcı özellik şeklinde vurgulanmaz.
Ayrıştırılan çocukların bütünleştirilmesine yönelik destek sunulur.	Tüm çocukların okula aidiyeti, katılımı için gerekli tedbirler alınır.

Kapsayıcı Eğitimin Gerekçeleri

Kapsayıcı eğitim yaklaşımının eğitimsel, sosyal ve ekonomik gerekçeleri bulunmaktadır.

EĞİTİMSEL GEREKÇELER

Okullarda tüm çocuklar birlikte eğitim alabilir ve bireysel farklılıklara yanıt veren, tüm çocukların yararlanabildiği öğretim yöntemlerinin kullanılarak tüm çocukların gelişimsel olarak ilerlemeleri sağlanabilir.

SOSYAL GEREKÇELER

Tüm çocukların birlikte eğitim almasını sağlayarak farklılıklara karşı tutumları değiştirebilir, insanları barış içerisinde, bir arada yaşamaya teşvik eden adil ve ayırıcı olmayan bir toplumun temeli oluşturulabilir.

EKONOMİK GEREKÇELER

Tüm öğrencilere etkili bir eğitim sunabilecek kapsayıcı okulların “herkes için eğitim” sunmanın daha uygun maliyetli bir yolu bulunmaktadır.

KAPSAYICI EĞİTİMİN İLKELERİ

·Kapsayıcı değerleri eyleme geçirme ·Her insanın yaşamına eşit derecede önem verme ·Herkesin aidiyet hissetmesine destek olma ·Çocukların öğrenme ve eğitime katılımlarını sağlama ·Dışlanmayı, ayrımcılığı ve öğrenmeye katılıma engel olan durumları azaltma ·Çeşitliliği ve herkese eşit derecede saygıyı teşvik etmek için kültürler, politikalar ve uygulamalar geliştirme ·Öğretim süreçlerinden geniş ölçüde faydalanmak için kapsayıcı uygulamadan yararlanma ·Çocuklar arasındaki ve yetişkinler arasındaki farkları öğrenme için bir kaynak olarak ele alma ·Çocukların yerel tabanlı, yüksek kalitede eğitim alma hakkını kabul etme ·Çocuklarla birlikte, çalışanlar ve aileler için de okulları geliştirme ·Başarıların yanı sıra, olumlu okul ortamı oluşturmanın değerini öne çıkarma ·Okullar ile okulların değerleri ve bulundukları yakın çevre arasındaki olumlu ilişkileri teşvik etme ·Kapsayıcı eğitimin, topluma dâhil olmanın bir göstergesi olduğunun farkına varma

EĞİTİMDE KAPSAYICILIK

Kapsayıcı Eğitim Anlayışı

Kapsayıcı eğitimin işler hâle getirilmesi, kapsayıcılığın tam olarak anlaşılması ile mümkün olabilir. Kapsayıcı eğitim anlayışı sınıftaki tüm öğrencilerin öğretmeni olmak ile ilgilidir.

Kapsayıcı Anlayışın Yansımaları ve Dil

Zihnimizde farkında olmadığımız sınıflama dilimize yansımakta ve zaman zaman ayırıştırıcı olabilmektedir. Yetişkinlerin tutumları ve dil kullanımları çocukların gözünde arkadaşlarına yönelik doğrudan fikir oluşturmalarına ve zaman zaman ön yargı geliştirmelerine sebep olabilir. Bu nedenle dilin doğru kullanımına önem verilmelidir.

KAPSAYICI EĞİTİMDE
ULUSLARARASI
DÜZENLEMELER

İnsan Hakları Temelli Süreç (1948 ve Sonrası): İnsan hakları ile ilgili düzenlemelerin çoğunlukla yapıldığı dönemi kapsar.

Özel Gereksinimli Çocuklara Yönelik Süreç (1990 ve Sonrası): Kapsayıcı eğitim çalışmalarının önem kazandığı dönemi kapsar.

Dezavantajlı Gruplara Yönelik Süreç (2000 ve Sonrası)*: Kapsayıcı eğitim konusunda uluslararası gelişmeler çerçevesinde insan hakları temelinde başlayan ve özel gereksinimlilerin ayırım gözetilmeksizin haklarına yönelik vurgu ile devam eden süreci kapsar.

Eğitim Sistemlerinin Dönüşümü (2005 ve Sonrası): Herkes için eğitim sloganının ön plana çıkarak düzenlemelerin yapıldığı yeni eğitim ve öğretim yöntemlerinin ön plana çıktığı dönemi kapsar.

KAPSAYICI EĞİTİMDE ULUSAL DÜZENLEMELER

Ülkemizde kapsayıcı eğitim 1980'li yıllardan itibaren yasal zeminde ele alınmaya başlanmıştır. 1982 Anayasası'nda kapsayıcı eğitim ile ilgili önemli maddeler bulunmaktadır. 1983 yılında çıkarılan "2916 Sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yasası" özel gereksinimli çocukların tipik gelişim gösteren akranları ile bir arada eğitim görmelerine ilişkin gerekliliği ifade eden ülkemizdeki ilk yasadır.

"Kapsayıcı eğitim" kavramının ülkemizde özellikle 2000'li yıllardan itibaren "kaynaştırma" ifadesi ile kavramsallaşmasına neden olmuştur. 2000'li yıllara kadar "entegrasyon" ve "normalleştirme" ifadeleri özel gereksinimli çocukların genel eğitim okullarına yerleştirilmesi için kullanılmıştır. 2010'lu yıllardan itibaren ise kaynaştırma, "kapsayıcı eğitim" ifadesinin karşılığı olarak "bütünleştirme" ile birlikte ya da ikisi bir arada kullanılmaya başlanmıştır.

1997 yılında çıkarılan 573 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile bu yasa yürürlükten kaldırılmış, özel gereksinimli çocukların akranları ile bir arada eğitim almalarına yönelik "kaynaştırma" ifadesine yer verilmiş ve kaynaştırma "Özel eğitim gerektiren bireylerin diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını sağlamak ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmek üzere geliştirilmiş eğitim ortamlarını ifade eder." şeklinde tanımlanmıştır.

Takip eden yıllarda gerçekleştirilen düzenlemelerle kapsayıcı eğitimin geliştirilmesi için önemli adımlar atılmıştır.

KAPSAYICI EĞİTİMLE İLGİLİ DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

1

Erişilebilir ve kapsayıcı öğrenme alanlarının oluşturulmalıdır.

2

Hizmetlere ve hizmet alan gruplara yönelik veriler toplanmalıdır.

3

Çok sektörlü bir yaklaşım kullanılmalıdır.

4

Aileler ile işbirliğine önem verilmelidir.

5

Kapsayıcı eğitime yönelik eğitimcilerin mesleki gelişimine destek verilmelidir.

6

Toplum sürece dâhil edilmelidir.

KAPSAYICI EĞİTİMİN BİLEŞENLERİ

ERİŞİM

Fiziksel engellerden arındırılarak sınıfın her noktasının tüm çocuklar tarafından kullanılabilir olması, öğrenmeyi desteklemeye yönelik çeşitli türde etkinliklere izin veren şekilde sınıf ortamının düzenlenmesi ve sınıftaki tüm materyallerin çocuklar tarafından bireysel gereksinimleri temelinde kullanılabiliyor olmasını ifade etmektedir.

KATILIM

Oyun ve öğrenme etkinlikleri ile meşgul olma ve her bir çocuk için aidiyet duygusunu teşvik etmeye yönelik çeşitli öğretim ve müdahale yaklaşımları kullanmayı ifade etmektedir.

DESTEK

Kaliteli kapsayıcı eğitim uygulamalarının gerçekleştirilmesi için sistem düzeyinde desteklerin altyapısının oluşturulmasına yöneliktir.

Kapsayıcı okullar yetersizliklerine, tanılarına, kültürel özelliklerine bakılmaksızın TÜM çocukların aynı ortamda eğitim alabildiği okullardır. Kapsayıcı okullarda çocuklar okul ortamının her yerine (yemekhane, atölyeler, tiyatro salonu, lavabolar, masa, sıralar vb.) erişebilir durumdadır. Gelişimsel yetersizliği bulunan çocuklar akranları ile birlikte aynı ortamlara rahatça girebilmekte ve onlarla aynı saatte okulda bulunmaktadır. Tüm çocuklar okulun olanaklarından yararlanmakta ve mevcut eğitim programlarına adil şekilde katılabilmektedir. Kapsayıcı eğitimde öğretmenler, çocuklara sunulan desteğin sınıf ortamında erişimi ve katılımı artırıcı özelliklere sahip olmasının teminatıdır. Öğretmenler, çocuklar arasındaki etkileşimleri kolaylaştırarak, tüm çocukları aynı etkinliklerin ortağı yaparak, aynı sınıfın parçası olduklarını hissettirerek, sınıf kimliği oluşturur ve basit uygulamalarla bu kimliğin sürekliliğini sağlar.

KAPSAYICI SINIF EKOLOJİSİ

Sınıf ortamının düzenlenmesi ve tüm çocuklar için yararlı hâle getirilmesinde fiziksel ve sosyal ekolojik özelliklerin bir arada ele alınması önemlidir. Fiziksel ekolojik özellikler kapsamında materyaller/araçlar, etkinlik ortamı, görseller ve çizelgeler, sınıftaki yetişkin-çocuk oranı yer almakta iken sosyal ekolojik özelliklerde akran etkileşimi, yetişkin-çocuk etkileşimi, materyaller ve ortamlarla etkileşim, sosyal ilişkiler, aidiyet yer almaktadır.

EĞİTİMDE KAPSAYICILIK

KAPSAYICI OKULUN ÖZELLİKLERİ

LİDERLİK	Liderlik pozisyonunda bulunan yönetici ve öğretmenler kapsayıcı eğitim anlayışında uygulamaya konulan yeni yaklaşımları uygulamada okul personeline liderlik etme ve öğretmenleri kapsayıcılığı destekleyici yeni yöntem ve stratejileri uygulama konusunda cesaretlendirme ve destekleme boyutlarında da kilit role sahip kişilerdir.
BİREYSEL FARKLILIKLAR	Kapsayıcı okul bireysel farklılıklara önem verir, öğrencilerin katılımını önemser ve öğretmenler, öğrenciler, idari personel ve aileler başta olmak üzere okulun tüm paydaşlarının öğrenme ve öğretim faaliyetlerinde sorumluluk ve görev almalarını destekler.
OKUL KÜLTÜRÜ	Güvenli, olumlu ve sağlam bir okul kültürü yaratmak kapsayıcı okul olma yolundaki en önemli adımlardan birisidir. Bunun en güzel örneğini okullarını sahiplenmiş ve içselleştirmiş olarak aile, öğretmen ve öğrencilerin okullarını ifade etmek amacıyla kullandıkları BİZ ifadesinde görebiliriz.
FARKLIlaştırılmış ÖĞRETİM	Farklılaştırılmış öğretim, yapılandırmacı yaklaşım, öğrenme stilleri; öğrencilerin hazırbulunuşluk, ilgi ve zekâ çeşitlerini etkileyen durumları ele alan beyin gelişimi araştırmalarının tümünü içermektedir.
İLKELER	Kapsayıcı eğitim ilkelerine göre yönetilen okullar genellikle günlük faaliyetlerine rehberlik eden bir dizi ilkeye dayanmaktadır.

Kapsayıcı Eğitim Ortamlarında Erişilebilirliği Artırma Yolları

Öğrenme ortamının çevresel düzenlemeleri yapılarak öğrencilerin erişilebilirliği desteklenmelidir.	Ortama davranışları düzenleyici görsel ipuçlarının yerleştirilmelidir.
Çoklu sunum yolları sağlanmalıdır.	Sosyal çevreye yönelik olarak, küçük grup çalışmalarına yer verilebilir.
Öğrencilerin gereksinimlerine göre kullandıkları materyaller uyarlanmalıdır.	Öğrencilerin öğrenme süreçlerinin desteklenmelidir.

Kapsayıcı Eğitim Ortamlarında Katılımı Sağlama

Öğrencilerin etkinliklere katılımının sağlanmasının amacı onların etkinliğin, derslerin, rutinin aktif bir üyesi hâline gelmesini ve akranları ile bir arada olmasını sağlamaktır. Öğrenme içeriğinin farklılaştırılması katılımı sağlamaya destek olabilir. Bu amaçla çocukların tercihleri dikkate alınabilir, etkinlikler basitleştirilebilir ya da çeşitlendirilebilir. Özetle, kapsayıcı eğitim ortamlarında çocukların katılımının sağlanması öğrenme içeriğinde, sürecinde ve sonucunda yapılabilecekler ile mümkün olabilir. Çocukların gereksinimleri doğrultusunda yapılabilecek uyarlamalar ile katılımı desteklenebilir. Uyarlamalar ve düzenlemeler çocuklar için belirlenen amaçları karşıladığında güncellenebilir.

Kapsayıcı Eğitim Ortamlarında Öğrenme İçeriklerine İlişkin Düzenlemeler

Kapsayıcı Eğitim Ortamlarında Öğrenme İçeriklerine İlişkin Düzenlemeler Kapsayıcı eğitim ortamları hangi kademe olursa olsun, hangi ders kapsamında olursa olsun birbirinden çeşitli öğrenme gereksinimleri olan öğrencilerden oluştuğundan, öğrencilerin performanslarına ve öğretilmek istenen konulara göre içeriğin düzenlenmesini gerektirir.

Kapsayıcı öğrenme içeriklerinin ve diğer özelliklerinin uyarlandığı sınıflar ile geleneksel sınıflar arasında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar aşağıda verilmiştir.

Geleneksel Sınıflar	Öğretimin Uyarlandığı Sınıflar
Öğretim öğretmen merkezlidir.	Öğretim öğrenci merkezlidir.
Öğretim genel olarak büyük grup etkinlikleri şeklinde yapılır.	Farklı gruplama formatları (büyük grup, küçük grup, akran eşleme) vardır.
Gruplar oluşturulurken sabit ve öğretmen yönlendirmeli olarak düşük, orta, yüksek başarıları grupları şeklinde yapılır.	Öğrencilerin öğrenme gereksinimlerine ve ilgilerine göre gruplamalar yapılır.
Öğretmen daha çok orta seviyedeki öğrencilere göre öğretim yapar.	Öğretmen sınıfındaki herkesin özelliklerini dikkate alarak öğretim yapmaya çalışır.
Öğretim tek bir şekilde (ders anlatımı yoluyla) sağlanır.	Öğretim birden fazla yolla sağlanır.
Öğretim görevleri, sınıf düzeyindeki standartlarla uyumludur.	Sınıf düzeyindeki standartlarla uyum sağlarken, öğretim görevleri öğrencilerin ihtiyaçlarına ve farklılıklarına hitap edecek şekilde tasarlanmıştır.
Öğretmen bilgiyi sunmak için tek bir kaynağa güvenir.	Öğretmen bilgileri sunmak için çeşitli materyaller (örneğin, birden fazla sınıf düzeyinden ders kitapları, bilgisayar yazılımı) kullanır.
Öğretmen tüm öğrencilere aynı ödevi verir.	Öğretmen birkaç ödev seçeneği sunar.

Öğrenme içeriği öğrencilere ne öğretileceğini ifade eder. Öğretimin uyarlandığı sınıflarda öğrenme içeriği de öğrencilere göre farklılaştırılır. Öğrenme içeriğinin uyarlanması çeşitli yollarla yapılabilir. Öğrenme içeriğinin miktarı, zorluğu değiştirilerek, alternatif hedefler konularak ve öğrencilerin ilgileri dikkate alınarak gerçekleştirilebilir. Öğrencilerin ilgilerini içeriğe dâhil etmenin tek bir yolu yoktur. Birden fazla strateji ile bu yapılabilir. Örneğin;

- **"Araştırıyorum" stratejisi** öğrencileri kendi deneyimlerine dayalı olarak kişisel ilgi alanlarına giren bir konuda araştırmacı olmaya teşvik eder.
- **"Sorularım var!" stratejisi** öğrencileri bireysel olarak ilgilendikleri soruları sormaya, sorularına nasıl cevap bulabileceklerini bulmaya ve bulduklarını akranlarıyla paylaşmanın yollarını tasarlamaya teşvik eder.
- **"Bir ders tasarlıyorum!" stratejisinde** öğrenciler bir ders dönemi veya birkaç ders dönemi boyunca ne üzerinde çalışacaklarına karar verirler. Hedefleri belirlerler, zaman çizelgeleri belirlerler, hedeflerine doğru çalışırlar ve kendi ilerlemelerini değerlendirirler.

ÖĞRENME SÖZLEŞMESİ

Öğrenme sözleşmesi, öğrencinin belirli bir süre içinde tamamlayacağı işi yazılı olarak belirleyen öğretmen ve öğrenci arasında yapılan bir anlaşmadır.

MİNİ DERSLER

Mini dersler, içeriği öğrencilerin hazırbulunuşluğuna, ilgi alanlarına veya öğrenme profiline göre hedeflemede oldukça etkili olabilir.

AİLELER VE ÇOCUKLARLA İLETİŞİM

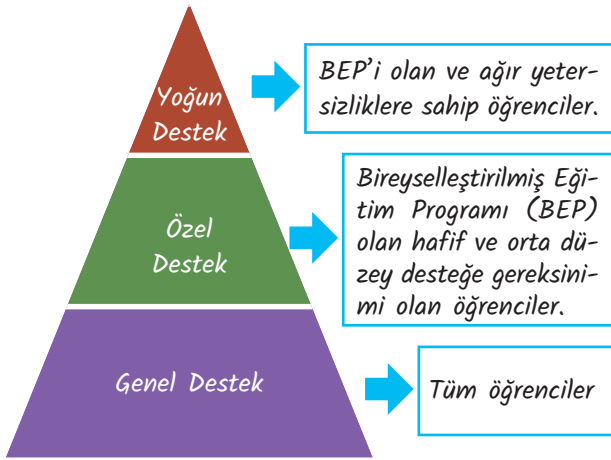
Öğrenme içeriğini düzenleme sürecinde aileler ile iletişim de oldukça önemlidir. Kapsayıcı eğitim ortamlarında bu tür uyarlamaların yapılması noktasında geleneksel öğretimden farklı uygulamalar olduğu için, öğretmenler kapsayıcı bir sınıfta neler bekleyebileceklerini öğrenciler ve velilerle konuşabilir, onlara bilgi verebilir.

EĞİTİMDE KAPSAYICILIK

Kapsayıcı Eğitim Ortamlarında Öğrenme Süreçlerine İlişkin Düzenlemeler

Öğrenme süreçlerine yönelik olarak sunum şekli, öğrencilerin tepkileri, öğrenme, görev tamamlama veya test etme için ayrılan ve izin verilen süre, destek düzeyi, katılım derecesi ve müfredat düzeyinde uyarlamalar yapılabilir.

Kapsayıcı eğitim ortamlarında tüm çocukların/ öğrencilerin çeşitli öğrenme ve gelişim özellikleri bakımından desteğe ihtiyacı olabilir.

Uyarlama yapmaya karar verdiğimizde neler yapmamız gerekiyor? Peki ya uyarlama gereksinimi ortaya çıktığını düşündüğümüzde nereden başlamamız gerekir? Bunların hepsi çeşitli kararlar almayı gerektiren bu süreçtir.

Ne öğretileceğinin kapsamının ve içeriğinin belirlenmesi

Nasıl öğretileceğinin belirlenmesi. Öğrencinin herhangi bir değişiklik yapmadan aktif olarak katılıp katılmayacağını kararına varılması.

Öğretimsel etkinlikler yapılması ve süreç içerisinde katılımın değerlendirilmesi.

Eğer öğrencinin desteklenmesi gerekiyor ise uygun uyarlamaların belirlenmesi.

Uygulamaların yapılması ve amacına ulaşmış olup olmadığının değerlendirilmesi.

Özetle, tüm kademelerde, tüm derslerde ve tüm öğrenciler için bu uyarlamalara yer verilebilir. Öğretimin uyarlandığı sınıflarda öğrencilerin ilgileri, hazır bulunuşlukları ve öğrenme gereksinimleri dikkate alınarak çeşitli değişiklikler yapılır. Öğrenme sürecinin farklılaştırılmasında tek bir yol yoktur, öğrencilere ve öğretim kapsamına göre yollar değişebilir. Sınıf ortamında öğrenme etkinliklerine yönelik olarak yapılacaklar konusunda öğrencilerin ve ailelerin bilgilendirilmesi, onların hazırlıklı olmaları ve desteklerinin sağlanması noktasında önem taşıyabilir.

Kapsayıcı Değerlendirme

Özetle, kapsayıcı değerlendirme, çeşitli öğrenme ve gelişim özelliklerine sahip öğrenci ve öğretmenlerin, öğrencilerin ders öğrenme hedeflerini karşılama konusundaki ilerlemesini anlamalarını sağlayan faaliyetleri içerir. Mevzuat zemini olan kapsayıcı değerlendirmede, öğrencilerin özellikleri dikkate alınarak öğrendiklerini ortaya koyması hedeflenir.

KAPSAYICI EĞİTİMİN PAYDAŞLARI

Öğretmenler: Okullarda verilen eğitim ve öğretim faaliyetlerinin etkililiği, eğitimin en temel paydaşı olan öğretmenin niteliğine bağlıdır. Öğretmenlerin okullarda kullanacağı bazı yöntemler: ·Dönem başı ve sonu veli toplantıları ·Veli katılımı ile gerçekleştirilen sosyal ve akademik etkinlikler ·Belirli gün ve hafta etkinlikleri ·Oryantasyon etkinlikleri ·Velilerle telefonla irtibatlarını etkin kullanma, ev ziyaretleri gerçekleştirme ·Yıllık sunumları/ okuma bayramı/ resmî bayramlar ve törenlerdir.

Aileler: Ebeveynlerin okula katılımı; toplantılara katılmak, öğrencilerle okumak ya da okulu ve öğrencinin öğrenmesini destekleyecek şekilde gönüllü olmak için fiziksel bir varlık gerektirebilir. Bununla birlikte, katılım, evde çocuklarla okumak veya ödevlere yardım etmek olarak da düşünülebilir. Okul ve aile arasındaki etkileşimi arttırmak için okuldaki öğrenciler kadar öğrencilerin aile üyelerinin de etkin olması sağlanmalıdır. Bu kapsamda okul tarafından öğrenci velilerine yönelik yapılabilecek etkinlik türleri, ebeveyn eğitimi, ebeveyn katılımı ve okul-aile iş birliği olmak üzere üç ana başlıkta sınıflandırılabilir.

Okul Yöneticileri: Okul yöneticileri, kapsayıcı bir öğrenme ortamının oluşturulmasında ve geliştirilmesinde eğitimin tüm paydaşlarına liderlik edecek pedagojik, yasal ve kültürel bilgi ve becerilere sahip olmalıdır. Bir okul yöneticisi ya da kurumun bir üyesi notlar, mektuplar, raporlar, bülten panoları, el kitapları, haber postaları gibi yazılı iletişimi ve yüz yüze görüşmeler, telefon, bilgisayar, anons sistemleri, kapalı devre televizyon, ses kayıtları, ses/slayt gösterileri, e-posta gibi sözlü iletişim kaynaklarını kullanabilir. Okul yöneticilerinin sene başında, öğretim yılı içerisinde ve sonunda etkinlikler planlamaları önemlidir.

Sivil Toplum Kuruluşları: Ülkemizde sivil toplum kuruluşlarının eğitimle ilgili çalışmalarında etkisinin olduğu düşünülmektedir. Bunun en belirgin örneği, Millî Eğitim Şûra'larında, üniversiteler, resmî kurum ve kuruluşlar ve MEB merkez ve taşra teşkilatlarının yanında sivil toplum kuruluşlarının da görüşlerine yer verilmesidir. Türkiye'de sivil toplum kuruluşlarının pek çoğu eğitim alanında çalışma yapmasalar bile bu kuruluşların tüzüklerinde eğitimle ilgili ibarelere rastlamak mümkündür. Özellikle vakıf, dernek ve sendika türündeki sivil toplum örgütleri eğitimsel etkinliklere yönelmişlerdir. Böylece bu kuruluşların Türk demokrasisinin gelişmesine katkı sağladıkları gibi eğitim sistemine olan etkileri de inkâr edilemez.

İletişim ve etkin katılıma önem verilmelidir.

Ailenin rolünün farkına varılmalıdır.

Evde ve okuldaki eğitim birleştirilmeli ve bütünleştirilmelidir.

Aile ve Toplum Katılımına Yönelik Pratik Öneriler

Ortak karar verme süreçleri oluşturulmalıdır.

Topluluk çalışmalarına önem verilerek bir kimlik oluşturulmalıdır.

Okul dışındaki paydaşlarla da işbirliği içerisine gidilmelidir.

OKUL-AİLE İŞBİRLİĞİNİN ÖNÜNDEKİ BAZI ENGELLER

Eğitici/Öğretmen Kaynaklı: Ebeveyn katılımına yönelik olumsuz ön yargılar, öğrencilerle ve onların okul performansları ile ilgili olumsuz ifadelerin kullanılması, ailelerle çatışma korkusu, eğitimciler için aile iş birliğinin nasıl yapılacağı konusunda eğitim eksikliği başlıca sorunlar olarak görülmektedir.

Aile Kaynaklı: Eğitimi okula bırakarak pasif bir rol benimseme, dil ve kültürel farklılıklar nedeniyle okullara yönelik bilgi eksikliği ve yaklaşım farklılığı, destekleyici çevre ve kaynak eksikliği, zaman kısıtlamaları, gereksinimlerine cevap bulamama, ekonomik nedenler başlıca aile kaynaklı etmenler arasında yer almaktadır.

İş Birliği Eksikliği: Sadece sorunlar ortaya çıktığında iletişim kurulması, çocukların performansı ile ilgili farklı bakış açıları, rutin bir iletişim sisteminin olmaması, aileler ve okul arasındaki önceki olumsuz etkileşimler ve deneyimler, iletişim için sınırlı zaman ve anlamlı diyalog kurulamaması başlıca sorun alanları olarak değerlendirilebilir.

EĞİTİMDE KAPSAYICILIK

Ülkemizde Kapsayıcı Eğitimin Görünümü

Eğitsel Bağlam:

Sizce, Türkiye özelinde bakıldığında hangi öğrenciler dezavantajlı gruplar arasında yer alır? Bu değerlendirme bir sınıflamaya tabi tutulacak olur ise aşağıdaki gruplandırma örneği ortaya çıkacaktır:

- Erişim sınırlılıkları (mülteciler, coğrafi dağılım)
- Dil bariyeri (mülteci ve göçmenler, anadili farklı çocuklar)
- Düzey çeşitliliği (hazır bulunuşluk, okul öncesi eğitimde okullaşma)
- Öğrenme kayıpları (mevsimlik tarım işçiliği, mücbir sebepler)
- Sosyal duygusal gelişim sınırlılıkları (mülteciler-dönemsel farklılıklar)
- Fiziki sınırlılıklar (özel eğitim gereksinimi olan bireyler)

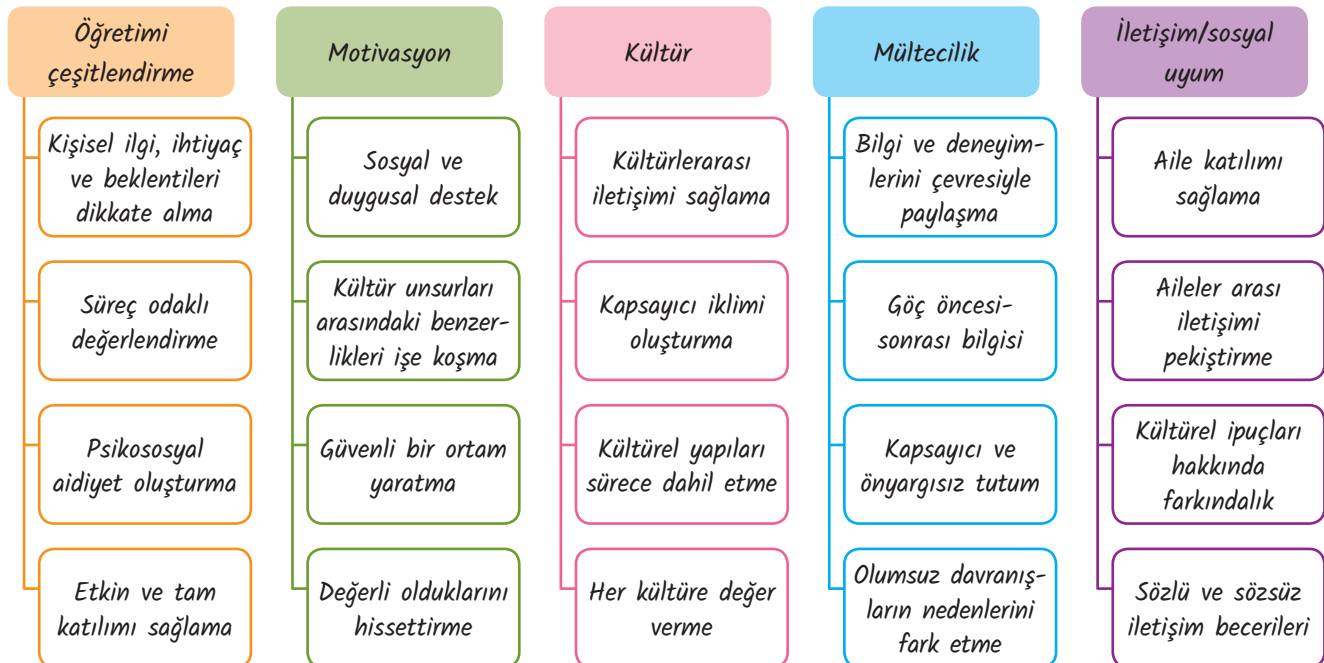
Mülteci Eğitimindeki Sorunlar:

- Psikososyal (travmalar)
- Uyum (farklı kültür)
- Dil ve iletişim (farklı dil)
- Sistemsel (farklı eğitim sistemi)
- Ailevi (kayıplar, yoksulluk...)

Kültürel anlamda çeşitlilik içeren toplumlarda eğitim ve öğretim alanında düzenlemeler yapmayı amaçlar. Eğitim alanında yapılan uygulamalar üç farklı yaklaşımın izlerini taşımaktadır. Bu yaklaşımların genel özellikleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Çok Kültürlü Eğitim	Kültürler Arası Eğitim	Kültürel Değerlere Duyarlı Eğitim
Etnik merkezden uzak, farklılıklara saygı gösteren anlayış	Farklı kültürleri anlamaya çalışan ve saygı duyan bir anlayış	Sosyal entegrasyon kapsamında, bütünleşme bilincine dayalı bir anlayış
Yasal haklar ile tüm bireyler eşit haklar ile sunulan eğitim	Herkesin eğitimi amacıyla farklılıklara odaklanmadan sunulan eğitim	Bireyin kültürel değerlerini, düşünce ve deneyimlerini sürece dâhil ederek üst düzey beceri geliştirme amaçlı sunulan eğitim
Farklı kültürde yaşam becerisi kazanmaya odaklanır.	Evrensel değerleri aktarmaya odaklanır.	Farklılıklardan yararlanarak sosyal ve akademik beceri geliştirmeye odaklanır.

KAPSAYICI EĞİTİMDE BİLGİ,BECERİ,TUTUM VE DEĞERLER

Kapsayıcı Eğitim ve Dezavantajlı Gruplar

Dezavantajlı gruplara yönelik bazı tutumlar:

- Ön yargı
- Doğrudan, dolaylı ya da pozitif ayrımcılık
- Damgalanma
- Ötekileştirme
- Kalıp yargılar
- Sosyal dışlanma

Ayrımcılık türleri:

- Etnik köken ayrımcılığı
- Dinî inanç ayrımcılığı
- Cinsiyet ayrımcılığı
- Sosyo-ekonomik düzey
- Engellilik veya özel gereksinimler

Kapsayıcı Eğitim Ortamlarında Öğretmen

Kapsayıcı eğitimde öğretmen yeterliliklerini arttırmak için ulusal ve uluslararası çalışmalar yapılmıştır. Kapsayıcı eğitimde öğretmenin öz değerlendirme rubriği kullanması önemlidir. Öğretmenlerin öz değerlendirme yapmak amacıyla veri toplama süreçlerini olumsuz etkileyebilen bazı nedenler mevcuttur. Bunlardan belki de en öne çıkan ikisi bu süreçlerin karmaşık oluşu ve zaman darlığıdır.

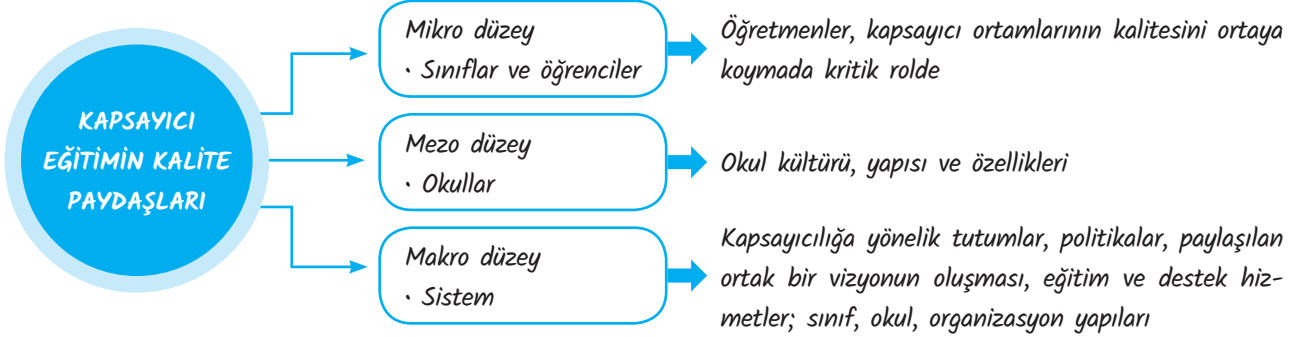
ÖZ DEĞERLENDİRME

Sevgili Günlük

Benim Eşsiz Sınıfım

Sevgili Meslektaşım

Kapsayıcı Eğitimin Kalitesi

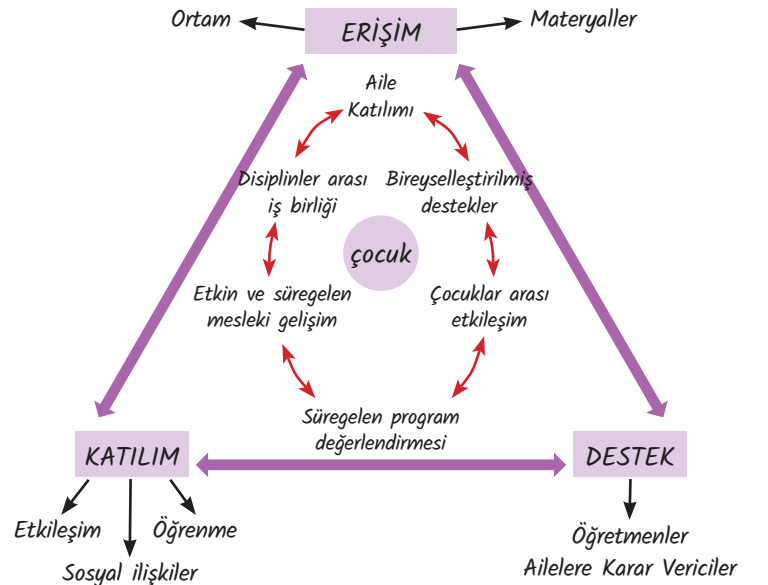
KAPSAYICI EĞİTİMİN KALİTESİ

Yapı Kalitesi: Öğretmen-çocuk sayısı oranı, grup büyüklüğü, öğretmenin eğitim durumu vb.

Süreç Kalitesi: Öğretmen-çocuk etkileşimi vb. çocukların günlük deneyimlerine doğrudan etki eden durumlar

Genel Kalitesi: Yapı kalitesi+süreç kalitesi

KAPSAYICI EĞİTİMİN BİLEŞENLERİ

MODÜL-6

ÇEVRE EĞİTİMİ VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

BOLU
2022

ATMOSFER, HAVA, İKLİM VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLİŞKİSİ

Atmosfer: Yerküreyi saran ve onun yaşanabilir bir gezegen olmasını sağlayan, çeşitli gazlardan oluşan gaz örtüsü olarak tanımlanır.

Hava: Herhangi bir yerde ve zamandaki atmosfer koşullarının herhangi bir andaki kısa süreli durumu olarak tanımlanır.

BAZI TEMEL
KAVRAMLAR

İklim: Herhangi bir yerde ve zamandaki atmosfer koşullarının herhangi bir andaki uzun süreli durumu olarak tanımlanır.

İklim Değişikliği: Çok genel bir yaklaşımla, nedeni ne olursa olsun iklim koşullarındaki geniş ölçekli ve önemli bölgesel ya da yerel etkileri bulunan, uzun süreli ve yavaş gelişen değişiklikler olarak tanımlanır.

TÜRKİYE İKLİMİ VE KURAK BÖLGELER

Ülkemizde Akdeniz, Karadeniz ve Karasal olmak üzere üç iklim tipi mevcuttur. Ülkemizdeki egemen iklim tipi, birçok farklı bölgesel alt iklim ve yağış rejimi tipleri bulunmasına karşın, kışı ılıman/soğuk ve yağışlı, yazı kurak ve sıcak/çok sıcak subtropikal Akdeniz iklimidir. Ülkemizde üç farklı iklim görüldüğünden tarımsal ürün çeşitliliği de fazladır. Ayrıca Akdeniz ikliminde maki, Karadeniz ikliminde orman ve Karasal iklimde bozkır bitki örtüsünün varlığı bitki çeşitliliğinin de göstergesidir.

KURAKLIK İLE İLGİLİ TANIMLAR

Aridite: “Yeryüzünün herhangi bir yerinde egemen olan fiziki coğrafya denetçilerinin ve uzun süreli atmosfer dolaşımı düzeneklerinin oluşturduğu sürekli yağış ve nem açığı koşulları ya da hidroklimatolojik kuraklıktır.

Kuraklık; Hidrolojik, tarımsal ve meteorolojik kuraklık gibi bir ayrıma gidilmeksizin; “yeryüzündeki çeşitli sistemlerce kullanılan doğal su varlığının, belirli bir zaman süresince ve bölgesel ölçekte uzun süreli ortalamasının ya da normalin altında gerçekleşmesi sonucunda, temel olarak şiddet, süre ve coğrafi yayılım bileşenleri ile nitelendirilebilen üç boyutlu bir doğa olayı biçiminde etkili olan su açığı ve yetersizliğidir.

Türkiye’nin Bugünkü Su İklimi ve Su Potansiyeli

Türkiye’de çölleşmeye eğilimli yarı kurak ve kurakça- yarı nemli araziler, ülke topraklarının yaklaşık % 30’unu kaplar. Nemlice-yarı nemli kuraklık sınıfı ile birlikte bu oran % 60’a ulaşır. Türkiye’nin su iklimindeki mevsimsellik ve yıllar arası değişkenlik de dikkat çekici derecede yüksektir. Türkiye’de toplam kullanılabilir su tutarı, 112 milyar m³ (112 km³) olarak hesaplanmıştır. Türkiye nüfusunun 2019 yılına göre toplam yaklaşık 83 milyon (83,154,997) ve toplam kullanılabilir su tutarının 112 milyar m³ olduğu dikkate alındığında, Türkiye’de kişi başına yıllık ortalama yaklaşık 1350 m³ kadar su düştüğü bulunur. Nüfusun hâlâ artmakta olduğu Türkiye’de, bu tutar Dünya ortalamasının yaklaşık % 18’ine karşılık gelir. Başka bir deyişle, Türkiye su zengini bir ülke değildir, öyleymiş gibi yaşayan bir ülkedir.

İKLİM VE ÇEVRE ÜZERİNDEKİ ETKİLER

Sanayi Devrimi’nden bu yana gerçekleşen karbondioksit (CO₂) ve diğer sera gazı emisyonlarının atmosferde birikmesi sonucunda gezegenimizin yüzey sıcaklığının ortalama yaklaşık 1.2°C derece kadar artış göstermiş olduğu belirlenmiştir. Dünyanın geri kalanından iki ila üç kat daha hızlı ısınan ve iklim değişikliğine karşı en savunmasız bölgeler olarak kabul edilen kutuplar hızla erimektedir. Bu gelişmeler Dünyamızın Küresel Isınma tehdidiyle karşı karşıya olduğunun en bariz göstergelerindendir.

ÇEVRE EĞİTİMİ VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

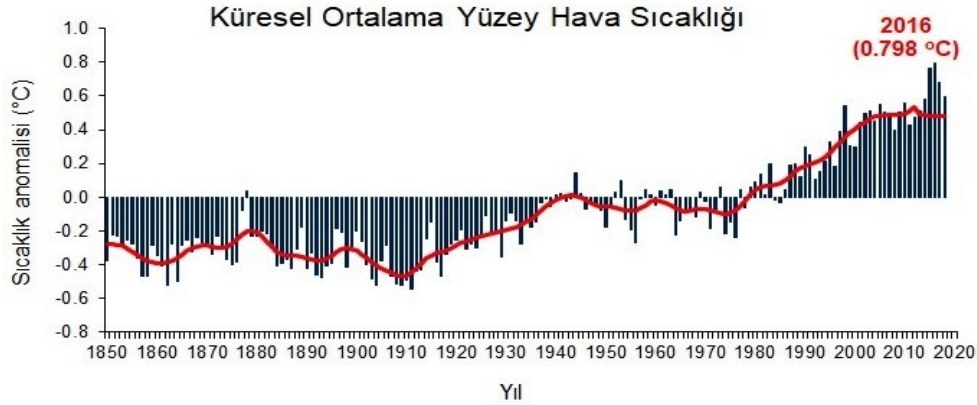
Devletlere, iklim değişikliği konusunda bilimsel raporlar hazırlamak için 1988 yılında Birleşmiş Milletler himayesinde her yıl iklim değişikliği değerlendirmesi yapan Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ortaklığında Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) kurulmuştur. Bu kuruluşların yanı sıra BM Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi (UNCCD) Sekreteryası tarafından yayımlanan "Sayılarla Kuraklık 2022 Raporu'da Küresel Isınma ile ilgili önemli verileri gözler önüne sermiştir. Yine NASA verilerine göre, Grönland'da 1993-2016 tarihleri arasında yılda 281 milyar ton buz erimştir. Bu durum Küresel Isınma tehlikesinin ne derecede üst seviyede olduğunu göstermektedir. Paris Antlaşması Küresel Isınmanın etkilerini azaltmaya yönelik atılacak adımlar ile ilgili önemli bir antlaşmadır.

İKLİM SİSTEMİNİN BİLEŞENLERİ

FİZİKSEL İKLİM SİSTEMİ NEDİR? NASIL ÇALIŞIR?

Küresel iklim, en genel anlamıyla, (1) atmosfer (hava küre), (2) hidrosfer (su küre), (3) krayosfer (buz küre), (4) litosfer (taş küre) ve (5) biyosfer (yaşam küre) olarak adlandırılan başlıca beş bileşeni bulunan ve bu bileşenler arasındaki karşılıklı etkileşimleri de içeren çok karmaşık bir sistemdir ve Fiziksel İklim Sistemi ya da daha kısa bir deyişle İklim Sistemi olarak adlandırılır.

Tüm atmosfer hareketlerinin enerji kaynağı Güneş'tir. Güneş'ten gelen ve atmosferde çeşitli süreçlere katılan enerji, uzaya geri döner. İklim sistemini yöneten Güneş enerjisi çeşitli zaman ölçeklerinde değişmektedir. Bu nedenle, iklim de değişmektedir.

GÜNEŞ RADYASYONU VE KÜRESEL ENERJİ DENGESİ

Güneş ve Yer Isınımı

İklim sisteminin sıcaklık, basınç, rüzgâr, yağış, bulut ve nem gibi tüm öğeleri, yerküre/atmosfer sisteminin içindeki enerji transferi ve dönüşümlerinin bir sonucudur. Güneş, yerküre ve atmosfer, birlikte muazzam bir ısı motorunu oluşturur.

Yerkürenin Hareketleri ve Yerküre-Güneş İlişkileri

Yerküre, Güneş enerjisinin iki milyarda birine karşılık gelen çok önemsiz bir bölümünü almaktadır. Eğer Güneş söndürülebilseydi, küresel rüzgâr sistemleri ve okyanus akıntıları hızla ortadan kalkardı. Bugünkü koşullarda, Güneş parladıkça rüzgârlar esecek ve hava olayları sürecektir.

DÜNYA'NIN HAREKETLERİ

Rotasyon

Yerkürenin kendi eksenini çevresindeki dönüşüdür.

Revolusyon

Yerkürenin Güneş'in çevresindeki yörüngesini, başka bir deyişle ekliptik düzlemini izleyerek yaptığı dönüş hareketidir.

Presesyon

Dünya'nın rotasyon sırasında, başını sallayan bir topaç gibi yalpalayarak yaptığı dönüş hareketidir.

Yerkürenin Enerji Bütçesi

GKDB Güneş enerjisi ile GÜDB kızılötesi ısıtım arasındaki dengeyi değiştirebilecek birçok etmen vardır. Günümüzde bu dengeyi bozup iklimi değiştirme gücüne sahip olan etmenlerin başında, fosil yakıt yanması, arazi kullanımı değişiklikleri ve ormansızlaşma ve sanayi süreçleri gibi insan etkinlikleri geliyor.

DOĞAL İKLİM DEĞİŞİKLİKLERİ:**LEVHA HAREKETLERİ**

Doğal Dünya'daki üç ana iklim zorlama etmeninden biridir. Levha tektoniği, atmosfer, kara yüzeyi ve bitki örtüsü gibi iklime doğrudan etkisi olan bazı etmenlerin tersine, milyonlarca yıl boyunca çok yavaş çalışır.

MİLANKOVIÇ DÖNGÜLERİ

Dünya ekseninin eğimindeki ve Dünya'nın Güneş çevresindeki yörüngesinin şeklindeki yavaş değişikliklerin yerküre iklimi üzerindeki etkisi, yani orbital zorlamasıdır.

İNSAN KAYNAKLI İKLİM DEĞİŞİKLİKLERİ: KUVVETLENEN SERA ETKİSİ VE KÜRESEL ISINMA

Sera etkisi: Atmosferdeki gazların gelen Güneş ışınlamına karşı geçirgen, buna karşılık geri salınan uzun dalga boylu yer ışınlamına karşı çok daha az geçirgen olması nedeniyle, yerkürenin beklenenden daha fazla ısınmasını sağlayan ve ısı dengesini düzenleyen doğal süreç olarak tanımlanabilir.

Kuvvetlenen sera etkisi: Yerküre/atmosfer ortak sisteminin enerji dengesine yapılan pozitif katkıdır.

İNSAN KAYNAKLI İKLİM DEĞİŞİKLİKLERİ: FOSİL YAKITLARIN YAKILMASI VE ORMANLAŞTIRMA BAĞLAMINDA KÜRESEL ISINMA SORUNALI**Ormansızlaşma ve Fosil Yakıt Yanmasının İklim Değişikliği Açısından Farklılaşması**

Ormanları koruyup geliştirerek yutak kapasitesini artırma yoluyla insan kaynaklı karbonu arazide tutmak çok önemli bir iklim değişikliği savaşımlı eylem ve politikasıdır. Ancak bunlar, doğrudan fosil yakıt kullanımını azaltma, fosil yakıtlı enerji sistemlerinden 10-15 yıllık bir dönemde (örneğin, kömürlü termik santrallerden 2030'a ya da 2035'e kadar, vb.) vazgeçmek ve güneş ve rüzgâr gibi yenilenebilir enerjilerin birincil enerji kaynakları içindeki payını artırmak (bol ve yenilenebilir ucuz elektrik), enerji tasarrufu, iklim ve çevre dostu sürdürülebilir tarım ve döngüsel ekonomi gibi çeşitli ölçeklerdeki etkili iklim değişikliği mücadele politikalarının ve eylemlerinin yerini tutmayacaktır.

AŞIRI HAVA VE İKLİM OLAYLARI: SICAK HAVA DALGALARI, ŞİDDETLİ YAĞIŞLAR VE KURAKLIKLAR

Küresel Isınmaya bağlı olarak 21. yüzyılda Dünya'nın birçok bölgesinde aşırı sıcak hava ve iklim olaylarının ve afetlerinin sıklık ve/ya da şiddetinde artışlar olabileceğini göstermektedir. Küresel ısınmadaki her artışla birlikte, ekstremlerdeki değişiklikler daha da büyümektedir. Örneğin her ek 0.5 °C'lik küresel ısınma, bazı bölgelerde büyük olasılıkla sıcak hava dalgaları ve kuvvetli yağışlar dâhil olmak üzere, aşırı sıcaklık olaylarının şiddetinde ve sıklığında belirgin artışlara ve ayrıca bazı bölgelerde tarımsal ve ekolojik kuraklıklara neden olabilecektir.

ÇEVRE EĞİTİMİ VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

İKLİM DİPLOMASİSİ, BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ VE KYOTO PROTOKOLÜ

İklım Diplomasisi

Bilim, teknoloji, coğrafi temsil (coğrafi çeşitlilik ve zenginliğin temsili), politik süreçler, yasalar, etik, denkserlik (hakkanîyet) ve felsefe gibi zengin bir çeşitlilik barındıran çok disiplinli ve disiplinler arası bir düzlemde gelen ve/ya da bir bilim-politika ara yüzünden beslenen girdilere dayalı uzun soluklu ve çok taraflı bir politika alanı ve yaklaşımıdır.

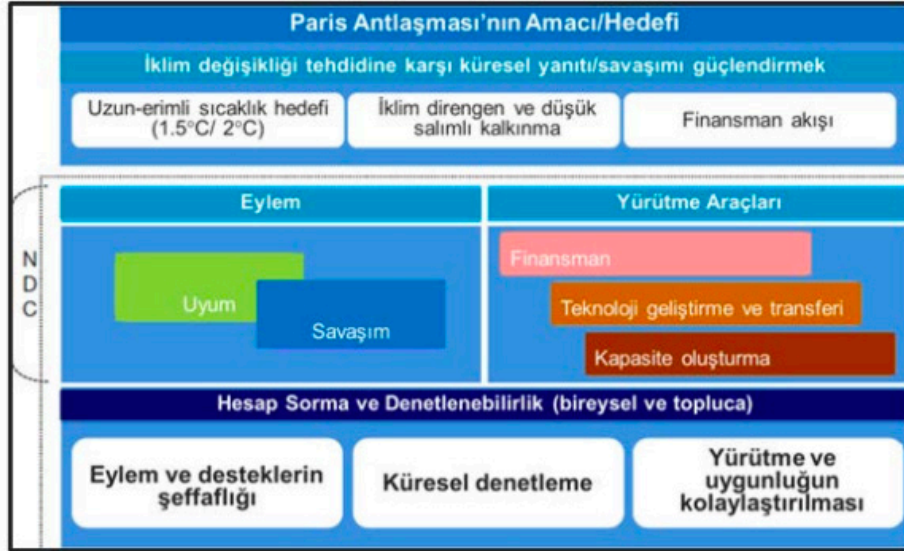
Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi

Sözleşmenin amacı atmosferdeki sera gazı birikimlerini, insanın iklim sistemi üstündeki tehlikeli etkilerini önleyecek bir düzeyde durdurmayı başarmaktır. Türkiye sözleşmeye 2004 yılında taraf olmuştur. Sözleşmeyi imzalayan ülkelerin İklim değişikliği ile mücadele kapsamında yükümlülükleri bulunmaktadır.

Kyoto Protokolü

Küresel düzeydeki insan kaynaklı sera gazı salımlarını 2000 sonrasında azaltmaya yönelik yasal yükümlülükleri düzenlemektedir. Uygulanmasına ilişkin yasal kuralların çerçevesi, Temmuz 2001'de kabul edilen Bonn Anlaşması ile çizilmiş olup Marakeş Uzlaşmaları'yla yasal metinlere dönüştürüldü. Türkiye protokolü 2009 tarihinde imzaladı.

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) Paris Antlaşması

Glasgow Konferansı'nın Ana Sonuçları ve Glasgow İklim Pakti

İklim değişikliğinin neden olacağı ekonomik kayıpların etkisi, özellikle tüm ülkelerdeki yoksul toplumlar ile en az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, zengin/refah toplumlarındaki ve gelişmiş ülkelerdekilerden çok daha ağır hissedilecek ve yaşanacaktır. Bu nedenle, iklim değişikliği savaşımının yanı sıra, iklim değişikliğine uyum için iklim direngen toplum ve sektörler oluşturmak ve etkilenebilirlikleri azaltmak için ivedi ve güçlü adımlar atmak yaşamsaldır. Bu nedenle Glasgow Konferansı'nda da Küresel Isınma ile ilgili önemli kararlar alınmıştır.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNDEN ETKİLENEBİLİRLİK VE UYUM

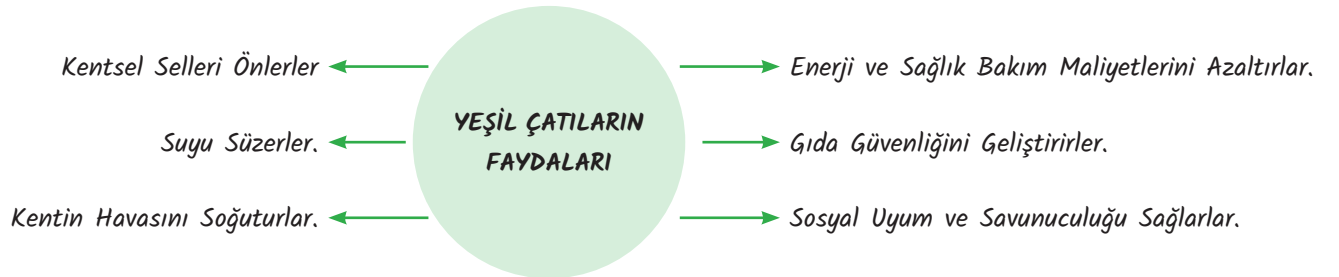
EKOSİSTEMLER VE İNSANLAR	İnsanlar ve ekosistemler iklim değişikliğinden etkilenmektedir. İklim değişikliğinin çevreye ve insan yaşamı ve faaliyetlerine olan birçok olumsuz yansıması olmaktadır.
GELECEĞE UYUM SEÇENEKLERİ	İklim riskini azaltmak için uyumun etkinliği, belirli bağlamlar, sektörler ve bölgeler için belirlenmiştir. Bu nedenle İklim değişikliği ile ilgili zararı azaltmak için uyum süreci önemlidir.
İKLİM DİRENGEN KALKINMA	Sürdürülebilir kalkınmayı ilerletmek için iklim değişikliği savaşımı ve uyum eylemlerini başarılı bir şekilde bütünleştiren kalkınma yollarıdır.
BİYOÇEŞİTLİLİK VE EKOSİSTEMLERİN KORUNMASI	Bu sistemlerin korunması geçim kaynakları, insan sağlığı ve esenliği, gıda, lif ve su sağlanması dâhil olmak üzere insanlara olan yararların yanı sıra afet riskinin azaltılmasına, iklim değişikliğine uyum ve savaşımına da katkıda bulunabilir.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE ENERJİ VERİMLİLİĞİ

Atmosferdeki sera gazı salımlarının yüzde 77'si; petrol, kömür, doğal gaz gibi fosil yakıtların yanmasıyla oluşur. Günümüzde, başlıca sera gazlarından olan CO₂'nin atmosferdeki miktarı, doğanın kabul edebileceğinden çok daha hızlı artmaktadır. Bunun sonucunda, yeryüzünün ortalama yüzey sıcaklığı sanayi öncesi döneme oranla yaklaşık 1.2°C artmıştır. Enerji üretiminde ve tüketimindeki tüm süreçlerde açığa çıkan emisyonlar, iklim değişikliğinin en önemli nedenidir. Buna ek olarak kömür ve doğal gaz gibi yakıtların kullanımı, sera gazlarının yanı sıra azot oksitleri (NO_x) ve sülfür oksitler gibi zehirli gazları açığa çıkarmakta, bu gazlar asit yağmuru gibi yarattığı hava kirliliği yoluyla birçok sağlık ve çevre sorununa neden olmaktadır. Enerji verimliliği, karbon salımlarının azaltılmasında, dolayısıyla iklim değişikliğinin etkilerinin hafifletilmesinde önemli bir role sahiptir. Enerji verimliliği, binalarda yaşam standardı ve hizmet kalitesinin, endüstriyel işletmelerde ise üretim kalitesi ve miktarının düşüşüne yol açmadan, birim veya ürün miktarı başına enerji tüketiminin azaltılmasıdır. Enerji verimliliği politikaları, bir taraftan ekonomik büyüme ve sosyal kalkınma hedeflerinin sürdürülebilirliği ile doğrudan ilişkili olması diğer taraftan ise toplam sera gazı salımlarının azaltılmasında oynadığı kilit rol nedeniyle, hassasiyetle ele alınması gereken alanların başında gelmektedir.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE KENTLER

Kentlerdeki sera gazı salımları ağırlıklı olarak sanayi, ticaret, inşaat, ulaşım, binaların inşası ve kullanımı gibi kent içi faaliyetlerden kaynaklanmaktadır. Kentler bir yandan, insanların etkinlikleri ile iklim değişikliğine neden olurken; iklim değişikliği sonucunda ortaya çıkan olumsuz sonuçlardan da en çok etkilenen yaşam birimleri olmaktadır. Kentlerde iklim değişikliğinin yarattığı risk ve tehlikelerden korunmak, iklim değişikliğinin etkilerine uyum sağlamak ve afet risklerini azaltmak için Yerel İklim Değişikliği Eylem Planları'nın hazırlanması ve uygulanması önemlidir. Kentlerde iklim değişikliği ile mücadele için toplumun, karbon ayak izinin azaltılması konusunda bilinçlendirilmesi ve iklim değişikliğine bağlı afet risklerine karşı hazırlanması gerekmektedir. İklim değişikliği, biyoçeşitlik vb. konularda üniversiteler, araştırma ve sivil toplum kuruluşları tarafından geliştirilen eğitim içerikleri kamu kurumları ile işbirliğinde yaygınlaştırılmalıdır. Uygarlık sınavı olarak adlandırılan iklim değişikliğine karşı etkin mücadele için eğitimlere önem verilmelidir.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE YEŞİL ÇATILAR**İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN TARIMA ETKİSİ**

İklim değişikliğinin tarımsal ürün ve karasal gıda üretimi üzerindeki olumsuz etkileri olumlu etkilerinden daha açık ve yaygındır. Pozitif etkiler bazı yüksek enlem bölgelerinde belirgindir. Aşırı iklim olayları sonrasında anahtar üretim bölgelerindeki hızlı gıda ve tahıl fiyatı artışlarının gerçekleştiği dönemler belirgindir ve bugünkü pazarların diğer etmenlerin yanı sıra iklim ekstremelerine karşı da duyarlı olduğunu göstermektedir. Tropikal ve ılıman iklim bölgelerindeki buğday, pirinç ve darı gibi ana ürünler açısından, yerel hava sıcaklığı 21. yüzyılın son dönemlerine göre 2 °C ve daha fazla arttığında uyum olmaksızın iklim değişikliği üretimi negatif olarak etkileyecektir.

ÇEVRE EĞİTİMİ VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

Sürdürülebilir kalkınma, insan ile doğa arasında denge kurarak doğal kaynakları tüketmeden, gelecek nesillerin ihtiyaçlarının karşılanmasına imkân verecek şekilde bugünün ve geleceğin yaşamını ve kalkınmasını programlama anlamını taşımaktadır.

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları

HAVA, SU, TOPRAK KİRLİLİĞİ VE ÇEVRE KİRLİLİĞİNİN KONTROLÜ

Hava, su, toprak kirliliğini önlemek için “Sürdürülebilir Üretim ve Tüketim Amacı”, ülkeleri sürdürülebilir bir yaşam için sorumlu üretim ve tüketim modelleri geliştirmeye, kaynakların etkili ve verimli kullanımının artırılmasına ve atıkların ve israfın önlenmesine çağırılmaktadır. Zira tüketilen mal veya değerlerin üretimi için başta su, hava ve toprak olmak üzere gezegenin kaynakları tüketilmekte ve kirlenmektedir.

Kirliliğin Kontrolü: Kirliliğin kontrolü, mevzuat, düzenleme ve teknolojiler ile mümkündür.

ATIK YÖNETİMİ VE SIFIR ATIK

Dünya’nın sınırlı kaynaklarına artan talepler ve sürdürülebilir bir hayat için sıfır atık yaklaşımına şiddetle ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çerçevede dünyada ve Türkiye’de “sıfır atık bilinci” gittikçe yaygınlaşmakta; çeşitli uygulamalar hayata geçirilmektedir. Zira nüfusun hızla artması, şehirleşme ve tüketim maddelerinin çeşitlenmesi ile atık miktarı artmakta ve çevre üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Doğaya bırakılan atıklar, doğa tarafından bir süre sonra temizlenebilse de atık miktarı arttıkça doğanın kendini temizleme gücü azalmakta; biriken atıklar çevreyi olumsuz etkilemektedir.

“Sıfır Atık”; israfın önlenmesini, kaynakların daha verimli kullanılmasını, atık oluşum sebeplerinin gözden geçirilerek atık oluşumunun engellenmesi veya en aza indirilmesi, atığın oluşması durumunda ise kaynağında ayrı toplanması ve geri kazanımının sağlanmasını kapsayan atık yönetim felsefesi olarak tanımlanan bir hedeftir.

Özetle, tüm sektörlerde, kamu, kurum ve kuruluşlarında, iş dünyasında, yerel yönetimlerde, sıfır atık yaklaşımının temel alınması ve sürdürülebilir bir biçimde uygulanması ile atık oluşumunun önlenmesi, kaynakların verimli kullanılması, temiz üretim teknolojileri ile üretim yapılması, israfın önüne geçilerek maliyetlerin azaltılması, çevresel risklerin azalması, kurumlarda “çevre ve duyarlı tüketici” bilincinin gelişmesi, çevreci kurumların saygınlığının artması, atmosfer, hava, su ve toprak kirliliğinin ve iklim değişikliğine bağlı sorunların daha düşük maliyetler ile önlenmesi mümkündür. Sıfır atıkta en önemli etken, tüm paydaşların işbirliğiyle çalışmalarının gerçekleştirilmesidir. Bu noktada etkin ve verimli eğitim ve farkındalık çalışmaları tüm paydaşlarla birlikte yürütülmelidir.

MODÜL-7

SOSYAL ETKİLEŞİM VE İLETİŞİM

**BOLU
2022**

SOSYAL ETKİLEŞİM VE İLETİŞİM

İletişim: Duygu düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması ve haberleşmedir.

Kaynak: Kişiler arası iletişimde kaynak mesajı gönderendir.

İletişimin Öğeleri

Hedef: Mesaj verilen kişidir.

Mesaj-ileti: İletişim sürecinde hedefe iletilmek istenen her şey mesajdır.

Kanal: İletişim sürecinde kişiler karşılıklı mesajlarını farklı yollarla iletirler. Söz, beden dili ve yazı bu yollardan bazılarıdır. Sessiz kalma da kişiler arası iletişimde bir mesaj ve iletimi olabilir.

İLETİŞİM SÜREÇLERİ

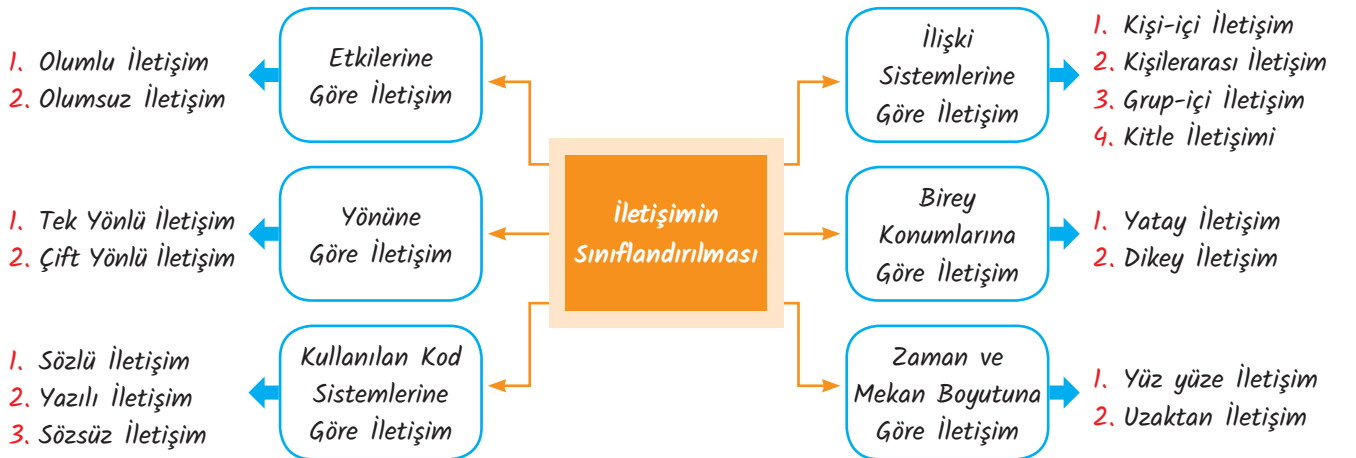
Kodlama: Mesajın içeriğinin kod (mesajın işaret haline dönüşmesini sağlayan simgeler) simgelere dönüştürülmesidir.

Kod açma ve yorumlama: Kod açma, kaynaktan gelen mesajın içeriğinin alınıp çözülmesi, anlamın anlaşılmasıdır.

Geri bildirim: Mesajların doğru algılanıp algılanmadığını test etmektir.

Gürültü: Mesafe, ortamdaki gürültü ya da her türlü fiziksel engel gürültü olarak tanımlanabilir.

İletişimin İşlevleri: İnsanın en önemli ihtiyaçları arasında var olma ve kendini ifade edebilme olduğunu söyleyebiliriz. Bu nedenle kendimizle ve diğer bireylerle kurduğumuz iletişim önemli bir ihtiyaçtır. Duygu ve ihtiyaçlarımızı dile getirmek, bildiklerimizi aktarmak ve öğrenme ancak nitelikli bir iletişimle sağlanabilir. İnsanın diğer bir temel ihtiyacı paylaşmadır. Duygu, düşünce ve ihtiyaçlarımızı paylaşma ihtiyacı iletişimin bireysel işlevleri arasında sayılabilir. Bu işlevleri yerine getiremeyen bireylerde sağlık problemleri görülebilir. Çünkü bu işlevler aynı zamanda insanın en temel ihtiyaçlarıdır. İletişimin toplumsal işlevleri arasında sosyalleşme, bilgi sağlama, bilginin aktarılması ve paylaşılması sayılabilir. Kültür, toplumdan topluma ve kuşaktan kuşağa sözlü ya da sözsüz kurulan iletişim sayesinde aktarılır. Bu da iletişimin toplumsal işlevleri arasında sayılabilir.

İlişki sistemlerine göre kişinin kendisiyle kurduğu iletişim oldukça önemlidir. Bireylerin kendileri ile kurdukları iletişim ne kadar sağlıklı ise başkaları ile kurdukları iletişim de o kadar sağlıklı olacaktır. Bireylerin kendini iyi tanıması, hangi güçlü özelliklere sahip olduklarını bilmeleri bu anlamda son derece önemlidir.

SOSYAL ETKİLEŞİM VE İLETİŞİM

JOHARI PENCERESİNDE BULUNAN DÖRT ALAN

Açık alan: Kişinin kendi tarafından da başkaları tarafından da bilinen alandır. Bu alanda insanlar umutlarını, beklentilerini ya da korkularını çekinmeden diğer insanlarla paylaşmaktadırlar.

Gizli alan: Bu alan kişinin bildiği ancak başkalarının bilmediği alandır. Kişi, bilinçli olarak bazı yanlarını gizlemek istemektedir.

Kör alan: Bu alan başkaları tarafından bilinen ancak kişinin bilmediği alanıdır. Başkalarının bir kişi hakkında edindiği izlenimlerle ilgilidir.

Bilinmeyen alan: Bu alan ise kişinin de başkalarının da bilmediği, karanlık alandır.

İLETİŞİM BECERİLERİ

Saygı
duymak

İletişimin temelinde olan bir değerdir. Saygı insanlara yalnızca insan oldukları için değer vermektir.

Empati

Çocukların üç yaşından itibaren, diğer insanların düşüncelerinin kendi düşüncesinden farklı olduğu, herkesin kendine özgü bir perspektifinin olduğu, bir duruma farklı tepkiler verilebileceğini anlamaya başladıkları ve diğer çocukların sıkıntılarını anlayıp yardım ettikleri gözlenmektedir. Altı yaşından itibaren çocuk, kendisini karşıdaki kişinin yerine koyabilmektedir. İşte kendimizi başkasının yerine koyup onun duygu ve düşüncelerini anlama sürecine Empati denir. Empatiyi geliştirmek için kullanılan etkinliklerin içinde oyun ve drama yöntemlerinin kullanımı da yer alır. Rol değişimi, duygu ve ihtiyaçların dile getirilmesi empatiyi geliştirebilir. Yaratıcı drama tekniklerinin sınıf içerisinde kullanılmasının empatiyi geliştirdiğine dair araştırma sonuçları vardır. Öykü, masal ve çocuklar ve yetişkinler için felsefe araçlarının öğretim yöntem ve tekniklerinin arasında olması bunun için bir zenginlik yaratabilir.

Etkin
Dinleme

Dinleme, sesli uyarıcıları işitmek, anlamak ve zihinde yapılandırmak için kulak ve beynimizde yürütülen karmaşık bir süreçtir. Etkin dinleme ise karşıdaki kişiyi etkin bir şekilde dinlemektir.

İYİ BİR DİNLEYİCİNİN ÖZELLİKLERİ

- Dinlemenin amacını ve yöntemini belirler,
- Ön bilgilerini harekete geçirir,
- Dinlediklerini ön bilgilerinin ışığında inceler,
- Konuşmacının aktardığı bilgilerle ön bilgileri arasında bağ kurar,
- Bir olay ve düşünce arasındaki farkı belirler,
- Ana ve yardımcı düşünceleri belirler,
- Konuşmacının amacını belirler,
- Propaganda, abartı ve ön yargıları belirler,
- Zihinsel yapısını düzenler ve geliştirir,
- Konuşmayı, konuşmanın içeriğini değerlendirir.

DİNLEMENİN BOYUTLARI

İşlem boyutu: Bu süreçte hem fiziksel hem de zihinsel çeşitli işlemler yapılmaktadır. Bu işlemler işitme, anlama ve zihinde yapılandırma olmak üzere üç aşamada ele alınmaktadır.

Etkileşim boyutu: Konuşmacı ile dinleyici arasında sözlü konuşmalar, aktarılan bilgiler ve iletişimin gerçekleştirildiği ortamla gerçekleşmektedir.

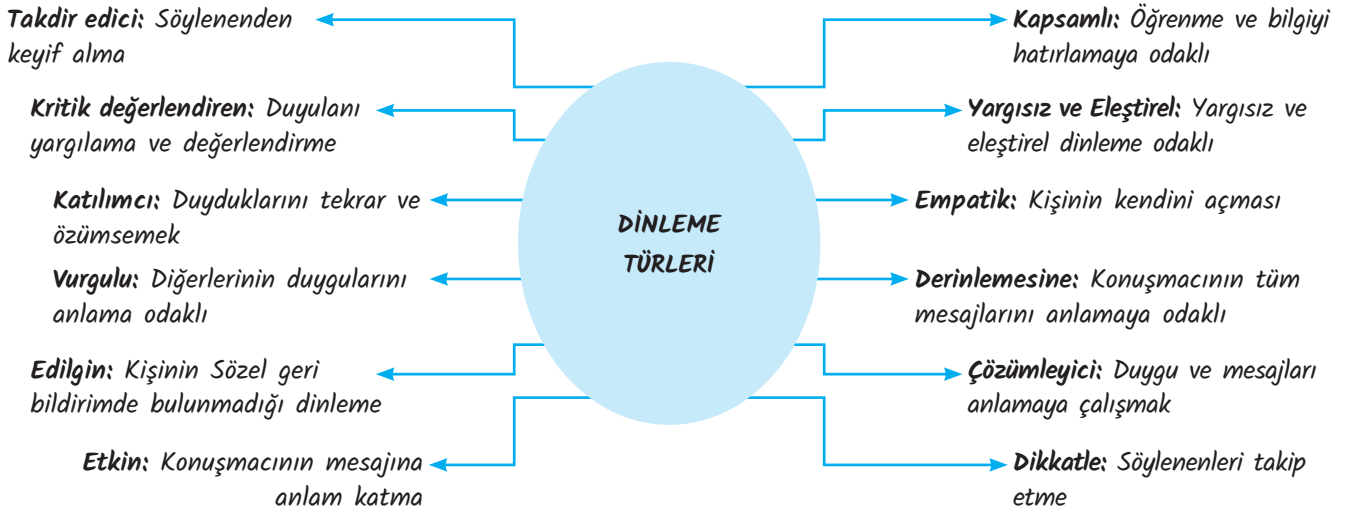
a) Fiziksel etkileşim: Konuşmacının sesi, ses tonu, konuşma hızı, kullandığı kelimeler, beden dili, yüz ifadesi, göz teması, duruşu, jestleri, fiziksel mekân, araç-gereç, dinleme ortamı, gürültü, ışık, ısı, renk gibi durumlarla etkileşimi içermektedir.

b) Zihinsel etkileşim: Dinleyicinin konuşmacının düşüncelerini öğrenmesi, anlaması, kendi bilgileriyle karşılaştırmasıdır.

Sözlü anlama boyutu: Anlama işlemi hem süreçsel hem de etkileşimsel olarak gerçekleşmektedir.

a) Etkileşimsel süreçte dinleyicinin özellikleri, konuşmacının aktardıkları ve iletişimin gerçekleştiği ortam etkili olmaktadır.

b) Süreçsel anlama ise dinleme sırasında çeşitli bilgilerin alınması, zihnimize işlenmesi ve anlamlandırılması aşamalarındaki işlemleri kapsamaktadır.

Bazı yazarlara göre etkili dinlemenin insan hayatında en az üç nedeni bulunmaktadır. Bu nedenler; bilgi toplama, alınan iletişim mesajlarını değerlendirme ve hoşça vakit geçirmedir.

DİĞER BAZI ÖNEMLİ BECERİLER

- 1 Somut konuşmak:** Açık ve net konuşmak
- 3 Kendini tanıma-Kendini açma:** Bireyin kendinin farkında olması ve şeffaf bir şekilde kendini açması istenir.
- 5 Empati:** Kendimizi başkasının yerine koyarak onun duygularını anlamaktır.

- 2 Ego geliştirici dil:** Bireyin olumlu özelliklerine vurgu yapılarak değişim hedeflenir.
- 4 Ben dili:** Eleştirme ve yargılamanın yapılmadığı beceridir.

SOSYAL ETKİLEŞİM VE İLETİŞİM

Etkili İletişimde Dil, Kültür ve Değerlerin Önemi

İletişime dair kavramsal bilgilerin ardından dil, kültür ve değerlerle ilgili olarak okul ve sınıf içinde kurulan iletişim döngüsü, öğretmen ve öğrencilerin sergiledikleri roller ve bu rollere göre davranış biçimleri oldukça etkili olabilmektedir. Sınıfta kullanılan dil, hitap tarzı, üslup ve mesajları anlamlandırma süreci öğrenmenin sağlanabilmesi için ortam hazırlamaktadır. Kültür, bir toplumun her türlü maddi ve simgesel üretimleri ile bu üretim alanları içindeki ilişkiler, biçimler, örüntüler ve pratiklerdir. Kültür, bireyin toplumun bir üyesi olarak, iletişim kurmasına, belli davranışları ve olayları yorumlamasına ve değerlendirmesine yardımcı olan değerler, fikirler ve semboller dizisidir. İletişim süreci simgeleri, sembolleri ve kültürel kodları da içerir. Bu kültürel kodlar toplumdan topluma ve aynı toplumun içinde farklı yerlere göre değişebilir. Etkili iletişimde tutumlar, değer yargıları ve algılarımız da etkili olabilmektedir.

İLETİŞİM ENGELLERİ

Fiziksel ve teknik engeller: Bunlar mesaj ile ilgili engeller, kanal ve araçlarla ilgili engeller, gürültü ile ilgili engeller ve dil ile ilgili engellerden oluşmaktadır.

Sosyal ve psikolojik engeller: Söz konusu engeller, kişilerin var olan düşünce, duygu ve değer yargılarından, davranış, tutum ve hedefleri, düşünce boyutları, dinleme ve anlama becerilerinden bulundukları sosyokültürel şartların farkındalığından kaynaklanabilir. İletişim amacının belirlenmemesi, ön yargılar, görüş ve algılama farklılıkları, tutum ve davranışlar, sosyokültürel farklılıklar ve sahip olunan bilgi düzeyi ile ilgilidir.

Örgütsel engeller: Roller, zaman baskısı, örgütün büyüklüğü, geri bildirim sisteminin yetersiz olması, yönetim tarzı, aşırı bilgi yüklemesi, statü farklılıkları ve hiyerarşi nedenli olabilir.

Övmek, aynı düşüncede olmak, avutmak, teselli etmek, şakacı davranmak

Emir vermek, yönlendirme, yönetmek

Uyarmak, gözdağı vermek

Ahlak dersi verme

Öğüt vermek, çözüm ve öneri getirmek

DİLİN KULLANIMIYLA ORTAYA
ÇIKAN İLETİŞİM ENGELLERİ

Yorumlama, analiz etme, tanı koyma

Ad takmak, alay etmek

Yargılamak, eleştirmek,

Öğretmek, nutuk çekmek, mantıklı düşünceler önerme

Sorgulamak, sınamak, sorguya çekmek, konuyu saptırmak

Çocuk, modelin merkezinde yer almaktadır ve çocuğun hayatında kendisini ve birbirlerini etkileyen farklı sistemler yer almaktadır.

Çocuğun gelişimi bu sistemlerdeki deneyimlerin niteliğine bağlıdır.

Sistemler arasındaki ilişkilerin niteliği ve sıklığı da çocuk üzerinde etkilidir.

OKUL İÇERİSİNDEKİ
EKOLOJİK
(ÇEVRE İLE İLGİLİ)
ORTAMIN PRENSİPLERİ

Çocuğun davranışları çevresindeki bireylerden ve ilişkilerden etkilendiği gibi çocuk da onları etkiler.

Çocuğun doğrudan içinde bulunmadığı sistemler de çocuğun gelişimini etkiler.

Çocuğun sağlıklı gelişimi için sistemler arasındaki etkileşimin tutarlılığı önemlidir.

EKOLOJİK SİSTEM YAKLAŞIMINDAKİ BAZI KAVRAMLAR

Mikrosistem–Şu anki ortam: Ev, okul, iş yeri vb.

Mezzosistem–Mikrosistemlerden oluşan sistem: Komşuluk, toplum.

Ekzosistem–Doğrudan bireyi kapsamayan sosyal yapılar: Kamu kurumları, profesyonel kuruluşlar.

Makrosistem–Kültürü kapsayan örüntüler: Ekonomik ya da siyasal ideolojiler, baskın inançlar ya da basmakalıp düşünceler.

Okul İklimi ve Ekolojik Sistem Yaklaşımı Arasındaki İlişki**OKUL ORTAMINDA İKLİM ÇEŞİTLERİ**

Açık iklim:	Bu iklim türünde, arkadaşça ilişkiler, işleri kolaylaştırıcı, katılımcılığı teşvik gibi faktörler önemlidir ve yönetici örgütte kurmay bir liderlik örneği sergilemektedir.	Özerk (Otonom) iklim:	Bu iklimde ise, yönetici örgütte resmî ve sistimli bir iş yapmak için kendini çalışanlarından uzak tutar.
İdareci iklim:	Bu iklimi, yöneticinin işi kendisinin yapması, arkadaşça ilişkilerin olmaması, yazılı kurallar ve tatmin edilmeyen sosyal ihtiyaçlar karakterize eder.	Samimi iklim:	Bu iklimde arkadaşça ilişkiler hâkimdir ve örgüt üyeleri işlerin nasıl yapılacağı konusunda görüşlerini bildirirler.
Babacan iklim:	Bu iklim kısmen kapalı bir iklim olup, çalışanların birlikte hareket etmediği, grup içinde bölünmelerin olduğu ve yöneticinin sürekli kontrol edici görevinde olduğu bir iklimdir.	Kapalı iklim:	Yöneticinin çalışanları yönlendirmede etkili olmadığı, onların kişisel zenginlikleri ile ilgilenmediği, iş birliğinin olmadığı; grup başarısının minimum düzeyde olduğu resmî bir örgüt iklimi söz konusudur.

Okul ikliminin nasıl olduğu okulda birçok ilişki sistemini etkileyebilir. Öğrenciler, aileler, okul yönetimi, öğretmenler ve eğitimle ilgilenen tüm diğer çevrelerin kabul ettiği üzere etkili bir öğretim için olumlu öğrenci davranışları büyük önem arz etmektedir. Okuldaki bireylerin birbirlerine güven duyması, öğretmenlerin kendilerini işe adanmış olmaları, iş birlikli olarak çalışmaları, öğretmenlerin birbirlerine karşılıklı saygıda bulunmaları ve yardımcı olmaları, öğretmenler ve yöneticiler birbirlerini desteklemeleri de okuldaki olumlu iklimin yaratılmasında rol oynayan bazı davranışlardır. Ayrıca okulda sağlıklı ve olumlu iklimin kurulmasında katılım ve aile desteği de önemlidir.

Eğitim Sistemi İçerisinde Ekolojik Sistemin İşlevi

Eğitim sistemi içerisinde karşılaşılan sorunların çözümünde ekolojik sistem yaklaşımının kullanılması sorunların tanımlanmasına ve her boyuttan çözüm önerilerinin getirilmesine neden olabilir. Ekolojik sistem yaklaşımı sorunlara çok boyutlu açılardan bakmamızı sağlayabilir. Bu kuram sayesinde sistemi oluşturan tüm boyutlar ve bu boyutların birbirleriyle olan karşılıklı etkileşimleri incelenebilmekte; olayların ancak bütüncül bir bakış açısı ile açıklamanın olanaklı olduğu kabul edilmektedir.

Ekolojik sistem kuramı çerçevesinde akran zorbalığı

Akran zorbalığının çocukların ve ergenlerin bireysel özelliklerinden kaynaklanan tek yönlü bir problem olmaktan öte aile, okul atmosferi, öğretmen tutumu, arkadaş ilişkileri ve içinde yaşanılan kültürün de rol oynadığı çok boyutlu ve karmaşık bir problem olduğunu göstermektedir. Akran zorbalığı, soyutlanmış ve bireysel bir olay değil, bireysel faktörlerin ergenin ilişkide olduğu kişiler ve ortamla etkileşiminin bir ürünüdür.

MODÜL-8

DİJİTAL YETKİNLİK

**BOLU
2022**

ÖĞRETMENLER İÇİN DİJİTAL YETKİNLİKLER

Dijital Yetkinlik:

Yetkinlik/Yeterlik:

Yeterlikler öğretimi planlamada hedef ve doğru gösteren deniz feneri gibidir. Öğretimin planlanmasında yeterlikler;

- Bilgi/beceri tipleri ve seviyelerini belirlemede,
- Ders içeriklerini oluşturmada,
- Okul müfredatlarını oluşturmada,
- Öğretmen adaylarını yetiştirmede,
- Öğretmen mesleki gelişim programlarını oluşturmada yol göstericidir.

Dijital Yeterlikler ve Öğretmen Yeterlikleri:

Dijital yeterlik; geniş anlamda iş, istihdam edilebilirlik, öğrenme, boş zaman, dâhil olma ve/veya topluma katılım ile ilgili hedeflere ulaşmak için Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT'in) kendinden emin, eleştirel ve yaratıcı kullanımı olarak tanımlanabilir. Dijital yeterlik zamanda bilgi, iletişim ve iş birliği, medya, bilişim güvenliği, problem çözme ve eleştirel düşünme gibi farklı okuryazarlıkları içeren bir yeterliktir. Öğretmenlerin dijital dönüşüme adapte olması önemlidir. Çünkü geleceğin eğitimi dijital dünya ile şekillenmektedir.

Dijital Beceriler ve Dijital Okuryazarlık:

Dijital beceri, günlük yaşamda bir sorunu çözmek için bilgi teknolojisi becerisini kullanma ve uygulama yeteneği iken Dijital okuryazarlık; günümüz dünyasında çalışabilmek, öğrenebilmek ve eğlenebilmek için iletişim ve etkileşimi bilişim teknolojileri kullanarak etkili, verimli ve güvenli şekilde yapabilecek kadar becerilere sahip olmak demektir.

DİJİTAL ÇAĞ İLE İLGİLİ TANIMLAR

Dijital Dönüşüm

Dijital dönüşüm teknoloji adaptasyonu ile veri alışverişi ve otomasyon içeren bütünleşik sistemlerde süreçlerin dijital ortama taşınması ve daha verimli işletilmesini kapsamaktadır. E-devlet servisleri en öne çıkan dijital dönüşüm araçlarındandır.

Dijital Vatandaşlık

Dijital vatandaşlık, dijital dünyada görev yapmak için sorumlu olunan dijital alışkanlıklar (dijital teknolojilerin etkin ve güvenli bir şekilde günlük kullanımı) olarak tanımlanmaktadır.

E-Devlet

E-devlet, vatandaşlara fayda sağlamak için devlet hizmetlerine erişimi ve bu hizmetlerin sunumunu geliştirmeyi amaçlar. Daha da önemlisi, bir ülkenin kalkınması için sosyal ve ekonomik kaynakları daha iyi yönetmek amacıyla devletin etkili yönetime ve artan şeffaflığa yönelimini güçlendirmeye yardımcı olmayı amaçlar.

Dijital Teknolojiler ve Hukuksal Boyut

Bilişim Hukuku, Etik ve Telif Hakları

Bilişim etiği, tüm "bilişim toplumu"nın bilgisayar kullanımı sırasında uyulması gereken kuralları düzenler. Temel amaç, kişilerin azami fayda ve asgari zarar ile bu ortamları kullanmasını güvence altına almaktır. Bilgi toplumunda karşımıza çıkan diğer bir kavram ise telif haklarıdır. Telif hakkı, kişinin her türlü fikri emeği ile meydana getirdiği ürünler üzerinde hukuken sağlanan haklardır. Bilişim etiği ve telif haklarına uygun davranılmadığı zaman hukuki yaptırımlarla karşılaşılabilir.

DİJİTAL YETKİNLİK

Kişisel Veriler ve Kişisel Verilerin Korunması Kanun

Kişisel veri, gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi kapsamaktadır. Vatandaşlık numarası, adı ve soyadı, kişinin e-posta adresi, IBAN bilgisi, araç plaka bilgisi, görevine uygun olarak ehliyet bilgisi, kişinin fiziksel özellikleri, öğrencinin almış olduğu not bilgisi, aldığı burs miktarı, hangi yurttan kaldığı gibi bilgiler kişisel veri olarak ele alınabilir. Anayasa'da öngörülen başta özel hayatın gizliliği olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin korunması amacıyla 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) 2016 yılında Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2023 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından “2023 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi” hazırlanmıştır. Bu belgede, Türkiye’nin “Millî Teknoloji Güçlü Sanayi” vizyonunu gerçekleştirmede yol haritası çizilmektedir.

Sanayi ve Teknoloji Stratejisi ana bileşenleri

TEDMEM Türkiye’de Öğretmen Dijital Yeterlikleri Raporu

Özellikle pandemi dönemi ile birlikte öğretmenlerin dijital yeterlikleri önem kazanmıştır. Mevcut durumun belirlenmesi ve ihtiyaçların ortaya konulması önemli hâle gelmiştir. Raporda Dijital çağın gerektirdiği becerilere sahip öğretmenler yetiştirmenin ve sayısal uçurumu azaltıp altyapı çalışmalarını hızlandırmanın önemine dikkat çekilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre dijital yeterlik, tüm öğretmenler ve diğer eğitim personelleri için temel bir beceri olmalı ve aday öğretmen eğitimi de dâhil olmak üzere öğretmenlerin meslek gelişiminin tüm alanlarına yerleştirilmelidir.

Avrupa Birliği Dijital Eğitim Eylem Planı (2021-2027)

Dijital Eğitim Eylem Planı (2021-2027), Avrupa Birliği (AB) üye devletlerinin eğitim ve öğretim sistemlerinin dijital çağa sürdürülebilir ve etkin bir şekilde uyarlanmasını desteklemek için yenilenmiş bir politika girişimidir. Öğretmenlerin dijital yeterliklerine dair en güncel politika belgelerinden biridir. Bu plan ile yüksek kaliteli, kapsayıcı ve erişilebilir bir dijital eğitim sunmak, pandeminin teknolojik açıdan fırsatlarını ve zorluklarını ele almak, dijital eğitim konusunda daha güçlü bir iş birliği sağlamak, dijital teknolojilerle ilgili öğretimin kalitesinin ve miktarının iyileştirilmesi, öğretim yöntemlerinin ve pedagojilerin dijitalleştirilmesi için destek, kapsayıcı ve esnek uzaktan öğrenme için gerekli altyapının sağlanması dâhil olmak üzere fırsatlar sunmak hedeflenmektedir.

Yeterlikler Nereden Gelmektedir?

Toplumsal yaşamın sürdürebilmesi için giderilmesi gereken ihtiyaçları, bu ihtiyaçlara çözüm için üretilen teknolojiler, teknolojilerin kullanımı ve yaygınlaştırılması için eğitim ile toplumun farkındalık seviyesi ve yeterliklerinin artırılması, artan farkındalık ve seviyesinin toplumda yeni ihtiyaçlar ortaya çıkarmasının yanında bu ihtiyaçları teknoloji ile çözecek bilgi birikiminin oluşmaya başlaması ve bu döngünün devam etmesi; teknolojiyi ve toplumun eğitim seviyesini ilerletme durumunu ortaya çıkarır. Makro seviyede bu durum toplumların ekonomi anlamında 3 çağa ayrılması ile ifade edilir: tarım toplumu, sanayi toplumu ve bilgi toplumu. Toplamların bu çağlar arasında evrilerek gelişmesi, her çağın kendi içinde sahip olduğu ihtiyaçları teknoloji ile çözmesi ile gelişen bilgi birikimi, bu birikimlerin eğitim sistemleri yoluyla topluma aktarılması ve yeni yeterlikler kazanan toplumların yeni ihtiyaçlar ve bunları gidermek için yeni teknolojiler üretmesi ile gerçekleşir.

Yeterliklerin Belirlenme Süreci

Toplumdaki bireylerin eğitim yoluyla elde edecekleri yeterliklerin belirlenme süreci, bilimsel olarak işletilen bir süreçtir. Bu süreç çok basamaklı olarak yürüyen ve "ihtiyaç analizi" olarak da adlandırılan bir veri toplama ve analizi süreci olarak gerçekleştirilmektedir. Mesleki yeterlikler bu süreçte önemlidir.

MESLEKİ YETERLİLİKLERİN BELİRLENMESİNDE UYGULANAN ADIMLAR

1. Yeterlikleri analiz edilecek alan ile ilgili uzun süredir çalışmış kanaat önderleri veya akademisyenlerden söz konusu alanın geleceği ve geleceğinde gerekli becerilerin neler olabileceği konusunda ön bilgiler edinirler.

2. İlgili meslek alanında işveren veya yönetici pozisyonlarında çalışanların meslek yeterlikleri hakkında geliştirilmiş olan anketteki yeterlikleri kendi düşündükleri önem derecesini gösterecek şekilde işaretlenir.

3. Yeterliklerin ortaya çıkarılmasındaki amaç ve bunları topluma kazandıracak eğitim yapılarını oluşturulur.

4. Örgün ve yaygın eğitim yapılarında ilgili yeterlikleri kazandıracak eğitim-öğretim faaliyetleri uygulandıktan sonra eğitimlerin, katılımcıların ve yeterliklerin değerlendirilmesi ve iyileştirilme çalışmaları yapılır.

Mesleki Yeterlikler İçin Temel Değerler

1 Problem çözmek için uzmanlık bilgisi diğer disiplinlerdeki bilgiler sentezlenmeli

3 Farklılıklara saygı duyulmalı

5 Sürekli bir öğrenme ve tecrübelerinden ders çıkarmak sistematik hâle getirebilmeli

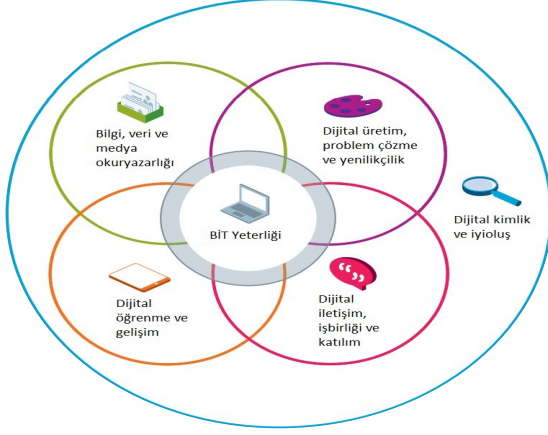
2 Etik ve insani değerler ön planda tutulmalı

4 Var olan problemleri çözmek için başkalarının da kullanabileceği ürünler veya yöntemler geliştirilmeli.

DİJİTAL YETKİNLİK

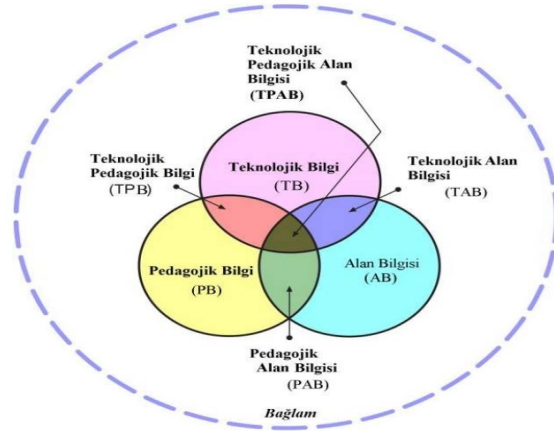
DİJİTAL YETERLİKLER ÇERÇEVELERİ

1. Birleşik Bilişim Sistemleri Komitesi

Birleşik Bilişim Sistemleri Komitesi tarafından ortaya konulan dijital yeterlikler çerçevesi, eğitimcilerin ve öğrencilerin sahip olması gereken dijital yetkinlikleri 6 alanda ve 15 yetkinlik başlığında açıklamaktadır. Birleşik Bilişim Sistemleri Komitesi sadece öğretmenlik mesleği özelinde değil, farklı mesleklerde çalışan tüm bireylerin sahip olması gereken dijital yeterlikleri düzenli bir liste hâlinde açıklamıştır.

2. Teknolojik Pedagogik Alan Bilgisi (TPAB) Çerçevesi

Teknolojinin özellikle öğrenme-öğretme süreçlerine dâhil olmasıyla birlikte öğretmenlere önemli görevler düşmüştür. Öğretmenlerin teknolojiye yönelik bilgi ve becerilerinin artırılması önem kazanmıştır. Teknolojiyle öğretim, yeni teknolojilerin öğretmenlere sunduğu zorluklar düşünüldüğünde daha da karmaşıktır. Bu zorluklarla karşı karşıya kalan öğretmenlerin teknolojiyi öğretimleriyle bütünleştirmeleri için yollar aranmaya başlanmıştır. Bu bağlamda “Teknolojik Pedagogik Alan Bilgisi (TPAB)” modeli doğmuştur. Koehler ve Mishra’ya (2009) göre teknolojiyle iyi öğretimin merkezinde üç temel bileşen vardır: Bunlar: alan, pedagoji ve teknoloji ile bunlar arasındaki ilişkiler ve etkileşimlerdir.

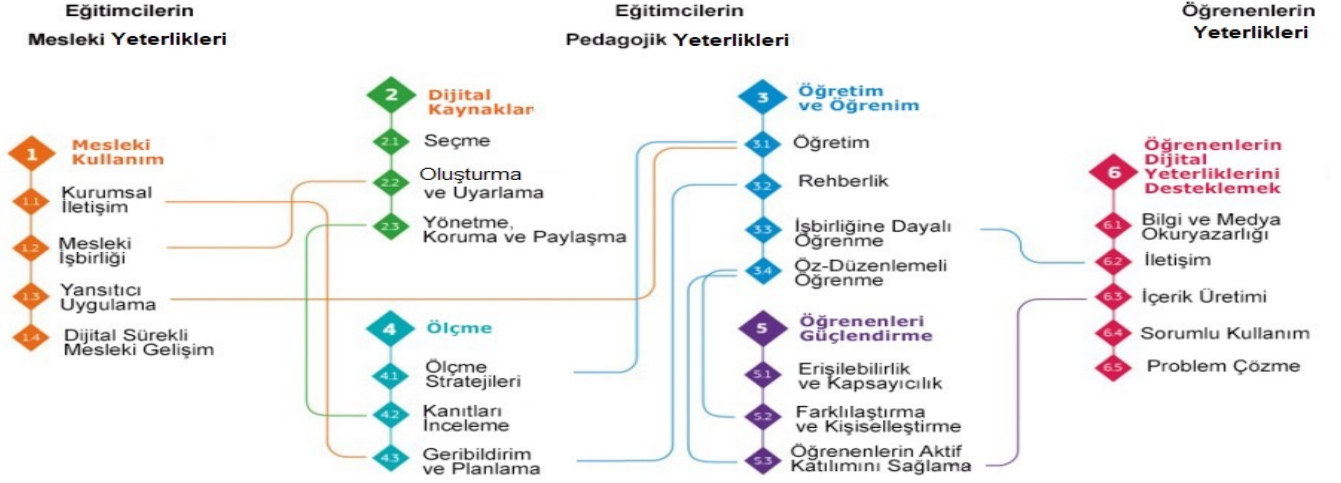
3. Geniş Tabanlı Öğretmen Dijital Yeterlik Çerçevesi

Falloon (2020), öğretmen dijital yeterliğine ilişkin genişletilmiş bir görüş sunan kavramsal bir çerçeve sunmuştur. TPAB ile uyumlu hâle getirdiği modeli “öğretim programı yeterlikleri”, “bireysel-etik yeterlikler”, “bireysel-mesleki yeterlikler”, “bireysel-etik ve bireysel-mesleki yeterliklerin bütünleştirilmesi” kapsamında geniş tabanlı öğretmen dijital çerçevesini sunmuştur.

4. Eğitimcilerin Dijital Yeterlikleri İçin Avrupa Çerçevesi

Eğitimcilerin Dijital Yeterlikleri İçin Avrupa Çerçevesi) çerçevesi öğretmenlik mesleğini yapan bireylerin özelinde eğitimcilerin eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmesi için sahip olmaları gereken 6 alanda 22 yeterliği tanımlar. Bu alanlar ve yeterlikler aşağıda listelenmiştir.

5. UNESCO Öğretmen Dijital Yeterlikleri Çerçevesi

UNESCO Öğretmen Dijital Yeterlikleri Çerçevesi ise öğretmenlerin sahip olması gereken dijital yeterlikleri ve seviyelerini bir matris ile açıklamıştır. Matriste öğretmen yeterlikleri 6 alanda ve 3 farklı seviyede 18 yeterlik olarak organize edilmiştir. Bu seviye ve yeterlikler aşağıda verilmiştir.

	Bilgi Edinimi	Bilginin Derinleştirilmesi	Bilgi Oluşturma
Eğitimde Bilgi ve İletişim Teknolojileri'nin Kavranması	Politika Kavrama	Politika Uygulama	Politika Yeniliği
Müfredat ve Değerlendirme	Temel Bilgi	Bilgi Uygulama	Bilgi Toplumu Becerileri
Pedagoji	Bilgi ve İletişim Teknolojileri Destekli Öğretim	Karmaşık Problem Çözme	Öz Yönetim
Dijital Becerilerin Uygulanması	Uygulama	Ekleme	Dönüşüm
Organizasyon ve Yönetim	Standart Sınıf	İş Birlikçi Gruplar	Öğrenim Kurumları
Mesleki Öğretmen Öğrenimi	Dijital Okuryazarlık	Ağ Kurma	Yenilikçi Öğretmenler

DİJİTAL YETKİNLİK

Teknoloji Destekli Öğrenme

Mobil Öğrenme

Öğrencilerin mobil teknolojileri ve interneti kullanarak her yerde ve her zaman öğrenme materyalleri elde etmelerini sağlayan bir öğrenme modelidir.

Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitimi en yalın hâliyle öğreten ve öğrenenin fiziksel olarak ayrı yerlerde bulunduğu bir öğretim yöntemi olarak tanımlayabiliriz.

Karma (Hibrit) Öğrenme

Genel olarak karma öğrenme ortamları, yüz yüze ve çevrim içi öğrenme ortamlarının ve yöntemlerinin bir arada kullanılması biçiminde tanımlanabilir.

Gelişen Teknolojiler – Mevcut ve Yakın Gelecekteki Teknolojik Eğilimler

Mobil ve Bulut Teknolojileri: Dosyaların, uygulama programlara her yer ve cihazdan erişim.

Veri Bilimi: istatistik, veri tabanı ve bilgisayar programlamadır.

Yapay Zekâ: Bilgisayarların insan zekâsına ait veriler içinde örüntüler keşfetmesidir.

Otonom Araçlar ve Taşıma Sistemleri: Ulaşım ile ilgilidir.

Finans Teknolojileri ve Blok Zincir: Kişiler veya kurumlar arasında bilgilerin güvenli bir şekilde değişimi ve saklanmasıdır.

Sosyal Ağlar: Kişilerin ve kurumların yaptıkları işlerin toplumda görünürliğünün artırır.

İleri İmalat Teknolojileri: Tasarım ve imalatla ilgilidir.

Sosyal Medya: web siteleri ve çevrim içi uygulamalardır.

Nesnelerin İnterneti: Bu yolla akıllı evler ve şehirler yakın gelecekte önemli hale gelecektir.

Sanal ve Artırılmış Gerçeklik: Üç boyutlu sanal nesnelerdir. İş zekâsı ise doğru ve güvenilir veri görselleştirir.

Öğretimde Kullanılabilecek Dijital Teknolojiler

Öğrenme ortamı geliştirilmeli

İnsan bilgisayar etkileşimi ilkelerini tasarlanan ürünlere uygulayabilmek

Görsel okuryazarlık araçları kullanabilmeli

Etkileşimli video ve animasyon araçları kullanabilmeli

Bilişim sistemleri etik ve güvenli kullanılabilmeli

Dijital ölçme ve değerlendirme araçları kullanabilmeli

İş birliğine dayalı problem çözme ve çalışmayı destekleyen bulut araçlarını etkin olarak kullanılabilmeli

Öğrenme toplulukları ve öğrenen organizasyon oluşturabilmeli

Uzaktan eğitim ortam ve araçları kullanabilmeli

Açık kaynak ders materyali katkısı yapabilmeli

Veri toplama, elde etme ve analiz araçları kullanabilmeli

Büyük veri analitiği ve yapay zekâ uygulamaları kullanılabilmeli

Bilişim teknolojileri ile tasarım temelli problem çözme süreci uygulanabilmeli

Dijital Yetkinlikleri Kazandırmak İçin Okul Düzeyinde Gereksinimler

Bu gereksinimler Altyapı, teknik destek, müfredat, öğretmen eğitimi, öğretim yönetim sistem ve EBA olarak özetlenebilir.

MODÜL-9

GÜVENLİ OKUL VE OKUL GÜVENLİĞİ

**BOLU
2022**

GÜVENLİ OKUL NEDİR?

Sağlıklı nesiller inşa edebilmek için dikkat edilmesi gereken hususların başında okul güvenliği gelmektedir. Güvenin olmadığı ve korkunun hâkim olduğu okullarda nitelikli öğrenmeden söz edilemez. Güvensiz okul ortamları öğrenmeye odaklanamama ve öğrencilerde motivasyon düşüklüğüne neden olmaktadır. Güvenli okul öğrencilerin güvenli bir eğitim ortamında sosyal becerilerini sergiledikleri, öfkelerini kontrol edebildikleri, sorunlarına çözüm bulabildikleri ve herkesin birbirine saygılı davrandığı bir ortamdır.

GÜVENLİ OKULUN ÖZELLİKLERİ		
Etkili Okul Yöneticiliği ve Liderliği	Okulu Oluşturan Mekânların Kontrolü	Güven Hissi, Saygı, Samimiyet
Fiziksel Zarar, Gözdağı, Zorbalık ve Tacizin Bulunmaması	Alay, Nefret Dili ve Sosyal Dışlanma- dan Uzak Olma	İhtiyacı Olan Öğrencilerin İhtiyaçlarını Giderme
Çatışma Riskinden Uzak Olma	Doğal Afetlerden Uzak Olma	Eşit Muamele
Sorumluluk Duygusunu Geliştirme	Akademik Başarıya Odaklanma	İletişim
Velilerle İyi İlişkiler İçinde Olma	İfade Özgürlüğünü Destekleme	Bağımlılıkla Mücadele
Güvenlik Problemini Açıkça Tartış- ma	Empati Kültürünü Geliştirme	Göçmen Çocukların Problemini Yönete- bille
Kolluk Güçleriyle İş Birliği	Kriz ile ilgili Planlarına Sahip Olma	Güvenliği Tehdit Eden Davranışları Ödül- lendirmeme ve Görmekten

SİBER ZORBALIK VE SİBER MAĞDURİYET

Zorbalık: Zorbalık, yaşça daha büyük ya da fiziksel olarak güçlü olan çocukların kendilerinden daha güçsüz olan çocukları sürekli olarak hırpalaması, eziyet etmesi ve rahatsız etmesidir.

ZORBALIĞIN AYIRT EDİCİ YÖNLERİ

- Zorbalık bilinçli ve istençli olarak yapılan ve kurbanı fiziksel, zihinsel, sosyal ya da psikolojik olarak zarar verme amacı güden söz ve eylemlerdir.
- Zorbalık bir kereye mahsus değildir. Çeşitli zaman aralıklarında tekrarlanıyor olması gerekir.
- Zorbalar eylemlerini bireysel veya grupta yapabilecekleri gibi, kurbanlar da bu eylemlerden bireysel ya da grup olarak zarar görebilirler.
- Zorbaca davranışa maruz kalan kurbanın kendini koruyamayacak ve savunamayacak fiziksel veya zihinsel nitelikte olması gerekir.
- Zorbaca davranışlar sergileyen bireylerin genellikle bu eylemler sonunda kendilerine çıkar sağladıkları görülür.
- Zorbalar, kurban veya kurbanlarının acı çekmesinden, küçük düşmesinden zevk alırlar.
- Zorbalar ve kurbanlar ile sergilenen zorbaca davranışlar dikkate alınmalıdır.

Siber Zorbalık: Günümüzde gittikçe özellikle çocuklar ve gençler arasında sıkça görülen ve geleneksel zorbalık kavramından farklı olarak bireylerin mobil telefonlar ve internet aracılığıyla bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak diğer bireylere rahatsızlık vermesi ve taciz etmesi olarak tanımlanır.

GÜVENLİ OKUL VE OKUL GÜVENLİĞİ

Siber Mağduriyet: Kişinin dijital teknolojiler aracılığıyla kendine zarar veren saldırgan tutumlara maruz kalması ve bunun da kişide mağduriyet oluşturmaması durumudur.

SİBER ZORBALIĞI NASIL ÖNLEYEBİLİRİZ?

- Çocuklarınızın mutlaka şifre kullanmalarını ve bu şifreleri kimseyle paylaşmamalarını sağlayın.
- Çocuğunuzun sosyal medya hesaplarında gizlilik ayarlarını uygulayın.
- Siber zorbalılar karşından duygusal bir yanıt isterler. Çocuğunuza bu tür bir durumda asla karşıdakine yanıt vermemesini söyleyin.
- Siber zorbalık yapanları ilgili makamlara bildirin.
- Çocuklarla rahat bir iletişim iklimi oluşturun.
- Siber zorbalığın ne olduğunu onlara anlatın.
- Çocukların çevrim içi aktivitelerini (oyun vb.) gözlemleyin.
- Uygulamalar ve çevrim içi platformlar hakkında bilgi sahibi olun. Öğretmenlerin de bu konuda özellikle ailelere ve çocuklara yönelik bilgilendirme yapmaları çok önemli. Tabii bu konuda önceden kendilerinin de bilgi sahibi olması gerekli.
- Öğrenci, öğretmen ve ailelere yönelik zorbalık ve siber zorbalık seminerleri düzenleyin.
- Okul ve aile arasındaki iş birliği ve iletişimi artırın.
- Zorbalığı ve siber zorbalığı önlemeye ve azaltmaya yönelik olarak öğrencilerin çatışma çözme, problem çözme, iletişim becerileri, duygu düzenleme becerileri vb. özelliklerini artırıcı etkinlikler ve grup çalışmaları, psikolojik danışmanlar/rehber öğretmenler tarafından yapılabilir.

BAĞIMLILIK VE TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI

Bağımlılık: Herhangi bir maddenin zarar veren sonuçlarına rağmen sürekli ve aşırı kullanımı sonucu ortaya çıkan bir rahatsızlıktır.

Teknoloji Bağımlılığı ve İnternet Bağımlılığı: Aşağıdaki cihazlar bu bağımlılık türlerindendir.

Televizyon ► Telefon ► Tablet ► Bilgisayar oyunları ► Oyun konsolları ► İnternet ► Sosyal medya

İNTERNET BAĞIMLILIĞININ BELİRTİLERİ

DAVRANIŞSAL: Amaçlandığından daha uzun süreli internet kullanma, kullanımla ilgili yalan söyleme, internetle ilgili aşırı zihinsel uğraş, interneti diğer problemlerden kaçmak için kullanma, internet kullanımının sebep olduğu psikolojik, sosyal, fiziksel ve mesleki problemlere rağmen kullanmada ısrar etme.

SOSYAL: Önemli sosyal, mesleki ve serbest zaman faaliyetlerinin internet kullanımı yüzünden bırakılması, iş yerinde veya okulda azalan üretkenlikle birlikte yüksek gerilim ve rekabet ortamı oluşması.

FİZİKİ VE ZİHİNSEL : İnternet kullanımının azalmasıyla birlikte anksiyete, internetle ilgili obsesif düşünceler ve hayallerde artış, internet kullanımını kontrol etmek veya azaltmak için süregelen bir istek ve arzusunun olmaması; durgunluk, uykusuzluk, panik atak ve kızgınlık hâllerindeki artış; kan basıncı ve kalp dolaşım sistemi bozuklukları, stres, konsantrasyon eksikliği; baş, mide ve kas ağrıları ile görme zayıflıkları.

İNTERNET BAĞIMLILIĞININ SONUÇLARI

PSİKOLOJİK	SOSYAL	BEDENSEL
Güven eksikliği, şüphe, depresyon, çaresizlik	Sosyalleşmenin azalması, hobilerin ihmali, Yalnızlaşma, İş ve okul ve ev hayatında başarısızlık	Aşırı zayıflık, aşırı kilo, Sırt ağrıları, baş ağrıları, göz şikâyetleri, hijyenin ihmal edilmesi

İNTERNET BAĞIMLILIĞININ AZALTILMASINDA OKULLARA VE ÖĞRETMENLERE DÜŞEN BAZI GÖREVLER

- Okullarda özellikle ilköğretim seviyesinde önleyici programlar uygulanabilir.
- Öğretmenler öğrencilerinin kişilik özelliklerine odaklanmalıdır.
- Öğretmenlerin, öğrencilerin diğer akranları ile ilişkilerini incelemeleri gerekir.
- Özellikle öğrenci yalnız ve içine kapanık ise sosyal medyada daha fazla vakit geçirebilir. Öğretmen öğrencilerini yaratıcı ve keşfedici grup faaliyetlerine sevk etmelidir. Öğrenciler internette ne kadar az vakit geçirirlerse bağımlılık geliştirmeleri o kadar azalır.
- Öğrencilere internetin pozitif ve negatif etkileri ile ilgili atölye çalışmaları düzenlenebilir. Seminer ve atölye çalışmaları ailelere yönelik de tasarlanabilir.
- Benlik saygısı düşük çocukların internet aktivitelerine daha fazla dâhil oldukları görülmektedir.

GÜVENLİ OKUL VE İLETİŞİM

Güvenli eğitim iletişiminin sağlandığı bir ortamda herhangi bir sorunla karşılaşan çocuğun;

- Öncelikle kendisinin veya bir başkasının bir güvenlik sorunu veya eğitim süreçleri içerisinde yardım almasını gerektiren herhangi bir sorun ile karşılaştığını kavrayabilmesi,
- Sorunu; ailesi, öğretmenleri veya yetkili diğer kurum personelleri ile doğru ve etkili biçimde paylaşabilmesi,
- Paylaşımı sonunda bir yardım alacağına dair beklentiye sahip olabilmesi,
- Kurduğu bu iletişim sonunda olumsuz bir sonuç (ifşa edilme, hor görülme, dikkate alınmama, alay edilme, dışlanma vb.) ile karşılaşmayacağına dair bir güvene sahip olabilmesi beklenmektedir.

Güvenli eğitim iletişiminin sağlanamadığı bir ortamda pozitif bir okul ikliminin de oluşması imkânsız hâle gelmektedir.

GÜVENLİ OKUL VE OKUL GÜVENLİĞİ

Bununla birlikte öğretmenlerin öğrenciler ve diğer paydaşlar arasında kuracağı iletişim süreçlerinde benimseyeceği kimi stratejiler güvenli eğitim iletişimi sağlamak için başlangıç adımını sağlayacaktır. Bu stratejilerden bazılarını şunlardır:

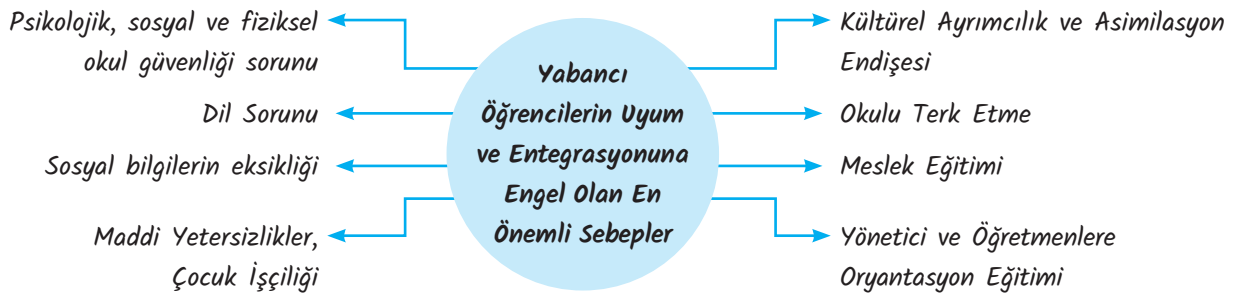
- Duruma uygun iletişim tonunu belirlemek
- Okulun iletişim planlarını bilmek ve bu planların gerektirdiği sorumluluklar kapsamında hareket etmek
- Problemler ortaya çıkmadan önce iletişim kanallarının oluşturulması ve bunların açık tutulması
- İletişim etkinliğine pozitif olarak başlamak
- Aktif dinleme edimini uygulamak ve iletişim sırasında karşıdaki kişi ile etkileşime girmek
- Uzlaşılan noktaları vurgulamak ve ödün vermeye rıza gösterebilmek
- Gizliliğe saygı göstermek, Dedikodudan kaçınmak
- Pozitif bir noktaya vurgu yaparak iletişimi sonlandırmak

YABANCILARIN EĞİTİMİ VE EĞİTİM GÜVENLİĞİ

Eğitim bütün öğrenciler için kapsayıcı olmalıdır. Eğitim kurumlarında yabancı uyruklu öğrenciler, kendilerine en çok benzeyenlerle ve kendi dünya görüşünü paylaşanlarla iletişim kurma eğiliminde olmaktadır. Kültürümüzde de sık sık kullanılan “Hemşehrim nerelisin?” sorusu insanın kendini güvende hissetme arzusundan kaynaklanmaktadır. Anlaşılabacağı gibi yabancı öğrencilere empati yapılarak yaklaştığımızda onlarla iletişim kolaylaşacaktır. Başka bir ülkeden özellikle de savaş nedeniyle göç eden yabancı uyruklu aileler savaşın da getirdiği travma nedeniyle çocuklarının güvenliği için korku, endişe, panik içinde yaşamaktadır. Çocuklarını emanet ettikleri eğitim kurumlarının okulların hem çocukları için hem de kendilerinin okul ziyaretleri sırasında güvenli olduğunu bilmeleri, görmeleri, onların kaygılarını azaltacak; çocuklarını daha çok okula göndermelerine ve hem kendilerinin hem de çocuklarının topluma adapte olmasını sağlama çabasına girmelerini sağlayacaktır. Genel olarak bakıldığında okul güvenliğinin, arkadaşlarından gelecek şiddet olaylarına karşı güvenlik, öğretmenlerin fiziksel şiddetine maruz kalma konusunda güvenlik, doğal afetlere karşı güvenlik, sağlık ve temizliğe ilişkin güvenlik, cinsel istismara karşı güvenlik, psikolojik ve duygusal güvenlik, etnik ve siyasi görüş konularındaki güvenlik boyutları olarak ele alındığı görülmektedir.

GÜVENLİ OKUL KAPSAMINDA SOSYAL UYUM – ENTEGRASYON

Sosyal uyum, bireylerin ev sahibi toplumla ilişki kurmak için geçirdiği değişimler olarak tanımlanmaktadır. Asimilasyon ise bireyin sahip olduğu kimliğini bırakıp yalnızca yeni toplumun kültürel değerleriyle yaşamına devam etmesi olarak ifade edilebilir.

Kültürel uyum; psikolojik uyum ve sosyokültürel uyum olarak ikiye ayırmak söz konusu olabilir: Psikolojik uyum, stres ve başa çıkma durumlarıyla ilgili iyi oluş ve memnuniyet ile ilgilidir. Sosyokültürel uyum ise güncel yaşamdaki sosyal beceriler ve öğrenme üzerine dayalıdır.

Sosyal Uyum Sürecinde Kültürün Önemi ve Güvenli Okul

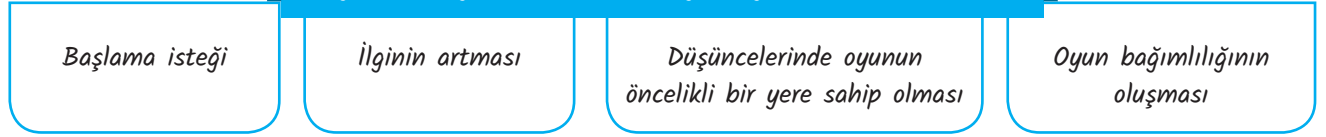
Sosyal entegrasyon ile aidiyet hissi kazandırılması yabancı uyruklu öğrencilerde mutluluk, sevinç, bağlılık ve sakinlik gibi olumlu duygulara yol açabilmektedir.

Altın Üçgen: aile-okul ve sosyal çevre üçlüsüdür.

OYUN BAĞIMLILIĞI

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 2018 yılında gençlerin sanal oyun bağımlılığını davranış bozukluğu olarak tanımlayarak belirtilerini göstermede üç ölçüt belirlemiştir. Bireylerin;

- Oyun oynama isteğini kontrol altına alamaması,
- Oyun oynamanın diğer tüm aktivitelerden daha önemli ve öncelikli olduğu duygusuna sahip olması,
- Oyun oynama isteğinin, ders çalışmalarını aksatmasına, sosyal ilişkilerin zayıflamasına ve tüm faaliyetlerden uzaklaşmasına rağmen, artarak devam etmesidir.

Oyunlara bağlanma süreci ve bağımlılığın oluşma aşamaları

Oyun bağımlılığının internet bağımlılığında olduğu gibi birçok etkisi söz konusudur. Bu nedenle aileler oyun bağımlılığı ile ilgili internet bağımlılığında değiştiğimiz şekilde önlemler alıp çocuklarını bu tehlikeden korumalıdır.

GÜVENLİ OKUL: OKULLARDA SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİNİN DESTEKLENMESİ**Şiddet İçin Risk faktörleri**

Genel olarak değerlendirildiğinde; bireysel özellikler, aile içi şiddet; tutarsız, gevşek ve sert disiplin uygulamaları; anti sosyal akranlarla ilişki; bilgisayar oyunları ve okula karşı olumsuz tutumlar şiddet için önemli risk faktörleri olarak görülmektedir.

Şiddetin türleri ve özellikleri ise aşağıdaki verilmiştir.

Doğrudan şiddet: Zarar vermek amacı taşıyan bir kişiyle doğrudan karşı karşıya gelmektir.

Dolaylı/ilişkisel şiddet: Sosyal ret, sosyal dışlama, dedikodu yapmak gibi davranışları içerir.

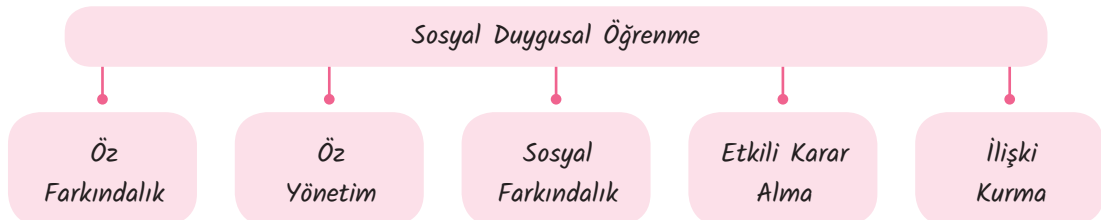
İşlevleri açısından şiddet:

Tepkisel şiddet: Kışkırtmaya cevap niteliğinde olan savunmacı davranışlardır.

Planlı şiddet: Fayda beklentisi vardır. Kasıtlı bir biçimde yapılır ve dış pekiştireçler ile kontrol edilmektedir.

Şiddetin Ruh Sağlığı İçin Sonuçları

Bir şiddet türü olarak zorbalığa maruz kalmış çocukların ruhsal açıdan incelendiği ülkemizdeki araştırmalar, bu çocukların düşük özsaygı, stres, depresyon, kaygı, intihar eğilimi, travma sonrası stres bozukluğu, okul korkusu, okuldan kaçma, öfke ve şiddet eğiliminde artış gibi olumsuz sonuçlar yaşadıklarını göstermektedir.

GÜVENLİ OKUL VE OKUL GÜVENLİĞİ

ŞİDDETİN ÖNLENMESİ: OKULLARDA BARIŞYAPICILIK/ARABULUCULUK UYGULAMALAR

Şiddetin önlenmesinde barış yapıcı öğrenciler, tarafların yaşadığı anlaşmazlığı ele alırken aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederler:

- Taraflar yaşadıkları sorunu nedenleriyle birlikte açıklarlar,
- Taraflar yaşadıkları duyguları nedenleriyle birlikte açıklarlar,
- Taraflar birbirlerinin bakış açısını anladıklarını gösterirler, Taraflar isteklerini nedenleriyle birlikte açıklarlar,
- Taraflar çözüm seçenekleri üretirler,
- Taraflar ürettikleri çözüm seçenekleri arasından en adil, yapıcı ve barışçıl çözüm seçeneği üzerinde anlaşırılar.

1. ADIM: Okul Yöneticileri Bilgilendirmek, Onları İkna Etmek, Onların Desteğini Almak ve Güvenini Kazanmak

2. ADIM: Çevre Kurum ve Kuruluşlarla İş Birliğinin Sağlanması

3. ADIM: Her Bir Öğretmenin Desteğinin Kazanılması

4. ADIM: Kullanılacak Eğitim Programının Belirlenmesi, Revize Edilmesi ya da Geliştirilmesi

5. ADIM: Uygulayıcıların Maddi İhtiyaçların Nasıl Giderileceği Konusunda Okul Yöneticileriyle Görüşmeleri ve Bütçe Planlamaları Yapmaları

6. ADIM: Barışyapıcı Öğrencilerin Seçimi ve Eğitimlerin Ne Zaman Gerçekleştirileceğinin Belirlenmesi

7. ADIM: Eğitim Programının Uygulanmasının Ardından Bu Eğitime Katılan Öğrenciler İçin Geniş Katılımlı Bir Rozet Takma Töreni Düzenlenmesi

8. ADIM: Okulda Arabuluculuk Uygulamaları Başlatılmadan Önce Tüm Şubelerde Tanıtım Yapılması

9. ADIM: Barışyapıcılık Sürecinin Yürütülmesi

10. ADIM: Projenin Etkililiğinin Değerlendirilmesi

Okullarda
Barışyapıcılık ve
Arabuluculuk İçin
Adım Adım İşlem
Basamakları

ZOR KİŞİLİKLERLE İLETİŞİM

Zor İnsan: Aynı ortamda bulunduğu kişide öfke, huzursuzluk, korku, endişe, sıkıntı gibi duygular yaşıtan; dinleme, anlama, anlaşma ve uzlaşma konusunda bilgi ve beceri eksikliğinden kaynaklanan sıkıntıların ortaya çıkmasına sebep olan insanlar için kullanılan bir kavramdır. Zor kişilikleri çeşitli kriterlere göre gruplamak mümkündür. Özellikle kurumsal yapı içinde değerlendirildiklerinde üç grup insanla karşılaşırız. Bunlar; İnaktif (Aşırı uyumlu), Reaktif (Her düşünceye muhalefet) ve Proaktif (Hem sorgulama hem çözüm) olarak isimlendirilir. Diğer bir sınıflamayı insanların "sorunlar karşısındaki duruşu" bakımından sağlıklı insan, normal insan ve sağlıklı insan şeklinde yapabiliriz.

Zor İnsanlarla Birlikte Yaşamak ve Çalışmak Konusunda Yöntem ve Öneriler: Zor insanlara verilmesi gereken mesaj; Dolaysız, Hemen, açık bir şekilde, Dürüstçe ve incitmeden iletilmelidir. Zor kişiliklerle araya mesafe koymada uygulayabileceğiniz yöntemler şöyle özetlenebilir:

Kırık plak: "Kızgın görünüyorsun ve ben şimdi tartışmak istemiyorum."

Konunun içeriğini bırakıp ilişkiyi tanımlama: "Birbirimize bağırıp çağırdığımız sürece sorunu çözemeyiz."

Ortam değişinceye kadar konuşmaya ara verme: "Şu anda kendini iyi hissetmediğinin farkındayım. Daha sonra konuşalım."

Kendinden emin erteleme: "İlginç bir fikir; bana düşünmem için izin vermeni istiyorum."

Silsilendirme: "Şikâyetlerini dinledim ve bunları daha sonra görüşmek istiyorum."

Belli başlı zor kişilikler karşısında takınılması gereken tutum ve sergilenmesi gereken davranışlara aşağıda kısaca değinelim.

Saldırgan Kişilikler: Söylediklerini tartışmayın, sözlerini kesmeyin.

Sürekli Yakınanlar: Kendinizi sorumluymuş gibi hissetseniz de sabrınız taşsa da dinleyin.

Susku Tepkisizler: Suskunluğun, tepkisizliğin ne anlama geldiğini yorumlamaya kalkışmayın. Suskunu konuşturmaya çalışın.

Kötümserler: Kendinize ve ekibinizi koruyun; kötümserliklerini size de bulaştırabilirler

Çokbilmişler: Bu kişiler dayanılmaz bir mantık silsilesi ve bilgilerine olan güvenleriyle, sizi aptal, beceriksiz konumuna düşüren ve savunmaya zorlayan insanlardır.